

Azər-Türk Bank Açıq Səhmdar Cəmiyyəti

Maliyyə hesabatları

31 dekabr 2019-cu il tarixində başa çatan il üzrə

Müstəqil auditorun hesabatı ilə birlikdə

Mündəricat

Müstəqil auditorun hesabatı

Maliyyə hesabatları

Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat.....	1
Mənfaət və ya zərər haqqında hesabat	2
Məcmu gelir haqqında hesabat	3
Kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat.....	4
Pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat	5

Maliyyə hesabatları ilə bağlı qeydlər

1.	Ümumi məlumat	6
2.	Hesabatların tərtibatının esası	6
3.	Mühüm mühasibat uçotu prinsiplərinin icmali	6
4.	Mühüm mühasibat uçotu mühakimələri və proqnozları	18
5.	Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	19
6.	Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	19
7.	Müştərilərə verilmiş kreditlər	20
8.	İnvestisiya qiymətli kağızları	31
9.	Əmlak və avadanlıqlar	31
10.	Qeyri-maddi aktivlər	32
11.	Vergilər	32
12.	Kredit zərəri xərci və digər dəyərsizləşmə və ehtiyatlar	33
13.	Diger aktivlər və öhdəliklər	34
14.	Kredit təşkilatları və dövlət təşkilatları qarşısında öhdəliklər	35
15.	Müştərilər qarşısında öhdəliklər	36
16.	Kapital	36
17.	Təəhhüdlər və potensial öhdəliklər	36
18.	Xalis haqq və komissiya geliri	39
19.	Diger gelir	40
20.	İşçilər üzrə, ümumi və inzibati xərclər	40
21.	Risklərin idarə edilməsi	40
22.	Ədalətli dəyərin ölçülmesi	49
23.	Aktivlərin və öhdəliklərin ödəmə müddətlərinin təhlili	52
24.	Aidiyyəti olan şəxslərə dair açıqlamalar	52
25.	Kapitalın adekvatlığı	54
26.	Hesabat tarixindən sonra bas vermiş hadisələr	54

Müstəqil auditorun hesabatı

Azər-Türk Bank ASC-nin Səhmdarlarına və İdarə heyətinə

Rəy

Biz "Azər-Türk Bank" ASC-nin ("Bank") 31 dekabr 2019-cu il tarixinə maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatdan və həmin tarixdə başa çatan il üzrə mənfəət və ya zərər, məcmu gəlir, kapitalda dəyişikliklər və pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabatlardan, habelə mühüm mühasibat uçotu prinsiplərinin icmali da daxil olmaqla maliyyə hesabatlarına dair qeydlərdən ibarət olan maliyyə hesabatlarının auditini apardıq.

Bizim fikrimizcə, əlavə edilən maliyyə hesabatları 31 dekabr 2019-cu il tarixinə Bankın maliyyə vəziyyətini və həmin tarixdə başa çatan il üzrə maliyyə nəticələrini və pul vəsaitlərinin hərəkətini Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına ("MHBS") uyğun olaraq bütün əhəmiyyətli aspektlər üzrə düzgün əks etdirir.

Rəy üçün əsas

Biz auditi Beynəlxalq Audit Standartlarına ("BAS") uyğun olaraq apardıq. Bizim həmin standartlar üzrə öhdəliklərimiz hesabatımızın *Maliyyə hesabatlarının auditini üzrə auditorun məsuliyyəti* bölməsində təsvir olunur. Mühasiblər üçün Beynəlxalq Etika Standartları Şurasının "Peşəkar mühasiblərin etika məcəlləsi"nə (Beynəlxalq Müstəqillik Standartları ilə birlidə) ("MBESS Məcəlləsi") uyğun olaraq biz Bankdan müstəqilik və biz MBESS Məcəlləsinə uyğun olaraq etika ilə bağlı digər öhdəliklərimizi yerinə yetirmişik. Biz hesab edirik ki, əldə etdiyimiz audit sübutu auditor rəyinin bildirilməsi üçün yetərli və müvafiq əsası təmin edir.

Maliyyə hesabatları üçün rəhbərliyin və Audit Komitəsinin məsuliyyəti

Rəhbərlik maliyyə hesabatlarının MHBS-lərə uyğun hazırlanması və düzgün təqdim edilməsi, həmçinin fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində yaranmasından asılı olmayaraq əhəmiyyətli səhvlər olmayan maliyyə hesabatlarının hazırlanması üçün rəhbərliyin lazım bildiyi daxili nəzarət üzrə məsuliyyət daşıyır.

Maliyyə hesabatlarını hazırlayarkən, rəhbərliyin Bankı ləğv etmək və ya əməliyyatları dayandırmaq niyyəti olduğu və ya bunu etməkdən başqa heç bir real alternativi olmadığı hallar istisna olmaqla, rəhbərlik Bankın daim fəaliyyətdə olan müəssisə kimi fəaliyyətinə davam etməsi qabiliyyətinin qiymətləndirilməsinə, daim fəaliyyətdə olan müəssisə kimi fəaliyyətlə bağlı məsələlərin (belə məsələlər varsa) açıqlanmasına və mühasibat uçotunun daim fəaliyyətdə olan müəssisə konsepsiyasının istifadə edilməsinə görə məsuliyyət daşıyır.

Audit komitəsi Bankın maliyyə hesabatlarının hazırlanması prosesinə nəzarət üçün məsuliyyət daşıyır.

Maliyyə hesabatlarının auditü üzrə auditorun məsuliyyəti

Bizim məqsədimiz ümumiyyətlə maliyyə hesabatlarında firıldaqcılıq və ya səhv nəticəsində əhəmiyyətli təhriflərin olmamasına kifayət qədər əminlik əldə etmək və rəyimiz daxil olan auditor hesabatını təqdim etməkdir. Kifayət qədər əminlik əminliyin yüksək dərəcəsini ifadə edir, lakin BAS-lara uyğun olaraq aparılmış audit nəticəsində mövcud olan bütün təhriflərin üzə çıxarılmasına zəmanət vermir. Təhriflər firıldaqcılıq və ya səhv nəticəsində əmələ gələ bilər və fərdi və ya məcmu halda götürülməklə hazırlı maliyyə hesabatlarının əsasında istifadəçilərin qəbul edəcəyi iqtisadi qərarlara təsir göstərmələrini ehtimal etməyə əsas olacağı halda əhəmiyyətli hesab olunur.

BAS-lara uyğun olaraq aparılmış auditin bir hissəsi olaraq biz audit zamanı peşəkar mühakimə və peşəkar skeptisizm tətbiq edirik. Biz həmçinin:

- ▶ Maliyyə hesabatlarında firıldaqcılıq və ya səhv nəticəsində əhəmiyyətli təhriflərin olması risklərini müəyyən edir və qiymətləndirir, həmin risklərə cavab olaraq audit prosedurlarını layihələşdirir və həyata keçirir, eləcə də rəyimiz üçün əsas yaratmaq məqsədilə kifayət və münasib olan audit sübutunu əldə edirik. Firıldaqcılıq nəticəsində yaranmış əhəmiyyətli təhriflərin aşkar edilməməsi riski səhvlər nəticəsində yaranmış əhəmiyyətli təhriflərin aşkar edilməməsi riskindən yüksəkdir, çünki firıldaqcılığa gizli sözləşmə, saxtakarlıq, bilərkədən səhv buraxma, yanlış təqdimat və ya daxili nəzarət qaydalarına əməl olunmaması daxil ola bilər.
- ▶ Müəyyən şəraitdə münasib olan audit prosedurlarının işlənib hazırlanması məqsədilə audite aid olan daxili nəzarət elementləri haqqında anlayış əldə edir, lakin bu zaman Bankın daxili nəzarət sisteminin səmərəliliyi haqqında rəy bildirmək məqsədini güdmürük.
- ▶ Rəhbərlik tərəfindən istifadə edilmiş uçot prinsiplərinin münasibliyini, uçot təxminlərinin və əlaqəli açıqlamaların əsaslılığını qiymətləndiririk.
- ▶ Rəhbərlik tərəfindən mühasibat uçotunun daim fəaliyyətdə olan müəssisə konsepsiyasının tətbiqinin münasibliyi və əldə edilmiş audit sübutlarına əsaslanaraq Bankın daim fəaliyyətdə olan müəssisə kimi fəaliyyətinə davam etməsi ilə bağlı əhəmiyyətli şübhə doğuran hadisə və ya şəraitlərlə əlaqədar mühüm qeyri-müəyyənliyin olub-olmaması haqqında nəticə çıxarıraq. Mühüm qeyri-müəyyənliyin mövcud olduğu qənaətinə gələcəyimiz halda, biz auditor hesabatımızda maliyyə hesabatlarındakı əlaqəli açıqlamalara diqqəti yönəltməliyik və ya, əgər bu cür açıqlamalar qeyri-münasib olarsa, rəyimizə düzəliş etməliyik. Bizim nəticələr audit hesabatımızın tarixinədək əldə etdiyimiz audit sübutlarına əsaslanır. Lakin gələcək hadisə və ya şəraitlər Bankın daim fəaliyyətdə olan müəssisə kimi fəaliyyətinə davam etməməsinə gətirib çıxara bilər.
- ▶ Məlumatların açıqlanması da daxil olmaqla maliyyə hesabatlarının ümumi təqdimatı, strukturu və məzmununu, eləcə də maliyyə hesabatlarının müvafiq əməliyyat və hadisələri düzgün təqdim edib-etmədiyini qiymətləndiririk.

Biz Audit komitəsinin nəzərinə, digər məsələlərlə yanaşı, auditin planlaşdırılmış əhatə dairəsi, vaxtı və əhəmiyyətli audit nəticələri, o cümlədən audit zamanı daxili nəzarətdə müəyyən etdiyimiz hər hansı əhəmiyyətli çatışmazlıqları çatdırırıq.

Ernest & Young Holdings (CIS) B.V.

12 may 2020-ci il

Bakı, Azərbaycan

Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat**31 dekabr 2019-cu il tarixinə**

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

	<i>Qeydlər</i>	<i>2019</i>	<i>2018</i>
Aktivlər			
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	5	85,042	120,792
Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	6	3,806	15,746
Müştərilərə verilmiş kreditlər	7	180,269	165,326
İnvestisiya qiymətli kağızları	8	56,260	51,827
Əmlak və avadanlıqlar	9	9,065	5,626
Qeyri-maddi aktivlər	10	5,264	3,076
Cari mənfəət vergisi aktivləri			483
Digər aktivlər	13	5,922	3,980
Cəmi aktivlər		345,628	366,856
Öhdəliklər			
Kredit və dövlət təşkilatları qarşısında öhdəliklər	14	97,717	90,337
Müştərilər qarşısında öhdəliklər	15	188,295	220,008
Cari mənfəət vergisi öhdəliyi		765	-
Təxire salınmış mənfəət vergisi öhdəliyi	11	9	95
İcarə öhdəlikləri	3	4,640	-
Digər öhdəliklər	13	2,248	4,522
Cəmi öhdəliklər		293,674	314,962
Kapital	16		
Səhm kapitalı		50,000	50,000
Bölüşdürülməmiş mənfəət		1,989	1,855
Ədalətli dəyər ehtiyatı		(35)	39
Cəmi kapital		51,954	51,894
Cəmi öhdəliklər və kapital		345,628	366,856

Bankın idarə Heyetinin adından təsdiq edilmiş və imzalanmışdır:

Orxan Hüseynov

Idarə Heyetinin sədri

Orxan Qədirbəy

Idarə Heyetinin sədr müavini

12 may 2020-ci il

Mənfəət və ya zərər haqqında hesabat**31 dekabr 2019-cu il tarixində başa çatan il üzrə**

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

	Qeydlər	2019	2018
Faiz gəliri			
Müşterilərə verilmiş kreditlər		17,123	12,553
Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər		1,746	2,837
İnvestisiya qiymətləri kağızları		2,613	1,536
Effektiv faiz metodundan istifadə etməklə hesablanmış faiz gəliri		21,482	16,926
Digər faiz gəliri		12	54
		21,494	16,980
Faiz xərci			
Müşterilər qarşısında öhdəliklər		(6,354)	(5,286)
İcarə öhdəlikləri		(509)	-
Kredit ve dövlət təşkilatları qarşısında öhdəliklər		(1,669)	(2,281)
		(8,532)	(7,567)
Xalis faiz gəliri		12,962	9,413
Maliyyə aktivləri üzrə kredit zərərinin (xərci)/qaytarılması	12	(390)	5,186
Kredit zərərinin (xərcindən)/qaytarılmasından sonra xalis faiz gəliri		12,572	14,599
Haqq və komissiya gəliri	18	3,838	3,955
Xarici valyutalardan xalis gəlirlər/(zərərlər):			
- diliq əməliyyatları üzrə		2,611	3,516
- mezənnə fərqi		(289)	(220)
Maliyyə alətlərinin ilkin tanınmasından əmələ gələn xalis gəlirlər	14	250	-
Digər gəlir	19	1,951	184
		8,361	7,435
Qeyri-faiz gəliri			
İşçilər üzrə xərclər	20	(11,039)	(9,666)
Ümumi və inzibati xərclər	20	(4,854)	(7,812)
Köhnəlmə və amortizasiya	9, 10	(4,415)	(2,008)
Kreditlə əlaqəli öhdəliklər və digər dəyərsizləşmə üzrə ehtiyatın qaytarılması	12	186	892
Qeyri-faiz xərcləri		(20,122)	(18,594)
Mənfəət vergisi xərcindən əvvəl mənfəət		811	3,440
Mənfəət vergisi xərci	11	(377)	(1,326)
		434	2,114
İl üzrə mənfəət			

Məcmu gəlir haqqında hesabat**31 dekabr 2019-cu il tarixində başa çatan il üzrə**

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

	<i>Qeydlər</i>	<i>2019</i>	<i>2018</i>
İl üzrə mənfəət		434	2,114
Digər məcmu gəlir			
Sonrakı dövrlərdə mənfəətə və ya zərərə yenidən təsnif edilməli olan digər məcmu gəlir			
Digər məcmu gəlirdə ədalətli dəyərlə borc alətlərinin ədalətli dəyərində xalis dəyişiklik		(92)	49
Digər məcmu gəlirin komponentlərinə aid olan mənfəət vergisi	11	18	(10)
İl üzrə cəmi ümumi (zərər)/gəlir, vergi çıxılmaqla		(74)	39
İl üzrə cəmi məcmu gəlir		360	2,153

Kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat**31 dekabr 2019-cu il tarixində başa çatan il üzrə**

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

	Səhm kapitalı	Ədalətli dəyər ehtiyatı	Bölgüsdürül- məmiş mənfəət	Cəmi kapital
1 yanvar 2018-ci il	50,000	-	669	50,669
İl üzrə mənfəət	-	-	2,114	2,114
İl üzrə digər məcmu gəlir	-	39	-	39
İl üzrə cəmi məcmu gəlir	-	39	2,114	2,153
Elan edilmiş və ödənilmiş dividendlər (Qeyd 16)	-	-	(928)	(928)
31 dekabr 2018-ci il	50,000	39	1,855	51,894
İl üzrə mənfəət	-	-	434	434
İl üzrə digər məcmu gəlir	-	(74)	-	(74)
İl üzrə cəmi məcmu gəlir	-	(74)	434	360
Elan edilmiş və ödənilmiş dividendlər (Qeyd 16)	-	-	(300)	(300)
31 dekabr 2019-cu il	50,000	(35)	1,989	51,954

Pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat**31 dekabr 2019-cu il tarixində başa çatan il üzrə**

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

	<i>Qeydlər</i>	<i>2019</i>	<i>2018</i>
Əməliyyat fəaliyyətindən pul vəsaitlərinin hərəkəti			
Alınmış faiz		20,479	15,378
Ödənilmiş faiz		(9,017)	(5,748)
Alınmış haqq və komissiya		8,551	7,335
Ödənilmiş haqq və komissiya		(4,033)	(3,609)
Xarici valyuta ilə diling əməliyyatlarından xalis reallaşdırılmış gəlirlər		2,611	3,327
İşçilərlə bağlı ödənilmiş xərclər		(10,958)	(10,364)
Ödənilmiş ümumi və inzibati xərclər		(5,013)	(7,923)
Alınmış digər gəlir		204	28
Əməliyyat aktivlərində və öhdəliklərində dəyişikliklərdən əvvəl əməliyyat fəaliyyəti üzrə əldə edilmiş / (istifadə edilmiş) pul vəsaitlərinin hərəkəti		2,824	(1,576)
Əməliyyat aktivlərində xalis (artım)/azalma			
Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər		11,747	10,025
Müşterilərə verilmiş kreditlər		(15,640)	(42,991)
Digər aktivlər		(2,491)	(1,093)
Əməliyyat öhdəliklərində xalis artım/(azalma)			
Kredit və dövlət təşkilatları qarşısında öhdəliklər		9,117	16,600
Müşterilər qarşısında öhdəliklər		(28,518)	17,367
Digər öhdəliklər		(1,538)	3,327
Mənfəət vergisindən əvvəl əməliyyat fəaliyyəti üzrə (istifadə edilmiş) / əldə edilmiş xalis pul vəsaitləri		(24,499)	1,659
Ödənilmiş mənfəət vergisi		(250)	(385)
Əməliyyat fəaliyyəti üzrə əldə edilmiş / (istifadə edilmiş) xalis pul vəsaitləri		(24,749)	1,274
İnvestisiya fəaliyyətindən pul vəsaitlərinin hərəkəti			
İnvestisiya qiymətli kağızlarının satılmasından və geri alınmasından daxil olmalar		341,000	162,473
İnvestisiya qiymətli kağızlarının alınması		(345,298)	(209,810)
Əmlak və avadanlıqların alınması		(853)	(966)
Qeyri-maddi aktivlərin alınması		(2,250)	(962)
İnvestisiya fəaliyyəti üzrə istifadə edilmiş xalis pul vəsaitləri		(7,401)	(49,265)
Ödənilmiş icarə öhdəliyi	3	(2,408)	-
Bankın səhmdarlarına ödənilmiş dividendlər	16	(300)	(928)
Maliyyələşdirmə fəaliyyəti üzrə istifadə edilmiş xalis pul vəsaitləri		(2,708)	(928)
Məzənnələrin dəyişməsinin pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərinə təsiri		(892)	(595)
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərində xalis azalma		(35,750)	(49,514)
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri, ilin əvvəline		120,792	170,306
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri, ilin sonuna	5	85,042	120,792

	<i>Qeydlər</i>	<i>2019</i>	<i>2018</i>
--	----------------	-------------	-------------

Həyata keçirilmiş qeyri-nağd əməliyyatlar aşağıdakılardan ibarətdir

Mənbədə tutulan vergi, əlavə dəyər vergisi və digər vergilər üzrə hesablaşmalar

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

1. Ümumi məlumat

Azər-Türk Bank Açıq Səhmdar Cəmiyyəti ("Bank") 1995-ci ilin may ayında Azərbaycan Respublikasında təsis edilmişdir. Bank Maliyyə Bazarlarına Nəzarət Palatası ("MBNP") tərəfindən nizamlanır və fəaliyyətini 234 sayılı lisenziya əsasında həyata keçirir.

Bankın əsas işgüzar fəaliyyəti korporativ və pərakəndə əməliyyatların həyata keçirilməsindən ibarətdir. Bu əməliyyatlara sərbəst dönerli valyutalarda və Azərbaycan manatı ilə ("AZN") depozitlərin alınması və kommersiya kreditlərinin verilməsi, Azərbaycanın daxilində və xaricə ödənişlərin köçürülməsi, müştərilərin ixrac/idxal əməliyyatlarının dəstəklənməsi, xarici valyutanın mübadiləsi, eləcə də kommersiya və pərakəndə müştərilərə digər bank xidmətlərinin göstərilməsi daxildir.

31 dekabr 2019-cu il tarixinə Bankın şəbəkəsi baş ofis, 1 müştəri xidməti şöbəsi, 6 filial və 3 şöbədən ibarət olmuşdur (2018-ci il: baş ofis, 1 müştəri xidməti departamenti, 6 filial və 3 xidmət şöbəsi).

31 dekabr 2019-cu il tarixinə Bankın işçilərinin sayı 421 (2018-ci il: 389) olmuşdur.

Bankın rəsmi ünvanı: Azərbaycan, Bakı, AZ 1078, C. Məmmədquluzadə küçəsi, 85, 192/193.

31 dekabr tarixlərinə, Bankın mövcud səhmlərinə aşağıdakı səhmdarlar sahib olmuşlar:

Səhmdar	2019, %	2018, %
Azərbaycan Respublikasının hökuməti	75.00	75.00
T.C. Ziraat Bankası A.Ş.	12.37	12.37
AzRe Təkrarsıgorta ASC	6.55	6.55
Qala Həyat Sığorta Şirkəti ASC	5.00	5.00
"Ziraat Bank International AG"	1.08	1.08
Cəmi	100.00	100.00

31 dekabr 2019-cu və 2018-ci il tarixlərinə Bankın yekun səhmdarı Azərbaycan Respublikası Dövlət Əmlak Komitəsinin vəsitiçiliyi ilə çıxış edən Azərbaycan Respublikasının hökumətidir ("Hökumət").

2. Hesabatların tərtibatının əsası

Ümumi məsələlər

Hazırkı maliyyə hesabatları Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartları ("MHBS") əsasında hazırlanmışdır.

Azərbaycan manatı ("AZN") Bankın funksional və təqdimat valyutasıdır, çünkü əməliyyatların əksəriyyəti AZN ilə ifadə edilir, ölçülür və ya maliyyələşdirilir. Digər valyutalarla aparılmış əməliyyatlar xarici valyuta ilə əməliyyatlar kimi uçota alınır. Bank qeydlərin aparılmasını və maliyyə hesabatlarının hazırlanmasını AZN ilə və MHBS-yə uyğun olaraq həyata keçirməlidir. Hazırkı maliyyə hesabatları, bir şəhər üzrə dəyər və xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, min AZN ilə təqdim edilir. Aşağıdakı uçot prinsiplərində göstərilən hallar istisna olmaqla, maliyyə hesabatları ilkin maya dəyəri əsasında hazırlanmışdır. Məsələn, investisiya qiymətləri kağızları ədalətli dəyər əsasında ölçülmüşdür.

3. Mühüm mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı

Mühasibat uçotu prinsiplərində dəyişikliklər

Bank 1 yanvar 2019-cu il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minən standartlara müəyyən düzəlişləri ilk dəfə tətbiq etmişdir. Bank buraxılmış, lakin hələ qüvvəyə minməmiş hər hansı standart, şərh və ya düzəlişləri erkən tətbiq etməmişdir. Hər bir düzəlişin xarakteri və təsiri aşağıda təsvir edilir.

16 sayılı MHBS "İcarələr"

16 sayılı MHBS 17 sayılı MUBS "İcarələr", BMHŞK 4 "Müqavilədə icarə əlamətlərinin mövcudluğunu müəyyən edilməsi" Şəhri, Standartların Şəhri Komitəsinin ("SŞK") 15 sayılı "Əməliyyat icarələri - həvəsləndirmələr" şəhri və SŞK-nin 27 sayılı "İcarənin hüquqi forması da daxil olmaqla əməliyyatın mahiyyətinin qiymətləndirilməsi" şəhini əvəz edir. Standart icarələrin tanınması, ölçüləməsi, təqdim ediləməsi və açıqlanması prinsiplərini müəyyən edir və icarəçilərdən icarələrin çoxunu balans hesabatında tanımağı tələb edir.

16 sayılı MHBS əsasında icarədarın uçotu 17 sayılı MUBS-a uyğun uçot qaydasından əhəmiyyətli fərqlənmir. İcarədarlar bütün icarələri 17 sayılı MUBS-da nəzərdə tutulan həmin təsnifata uyğun olaraq təsnif etməyə və iki icarə növünü: əməliyyat və maliyyə icarələrini ayırmaya davam edəcək. Beləliklə, 16 sayılı MHBS Bankın icarədar kimi çıxış etdiyi icarələrə təsir göstərməmişdir.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

3. Mühüm mühasibat uçotu prinsiplərinin icmali (davamı)

Mühasibat uçotu prinsiplərində dəyişikliklər (davamı)

16 sayılı MHBS "İcarələr" (davamı)

Bank 16 sayılı MHBS-ni 1 yanvar 2019-cu il ilkin tətbiqetmə tarixi ilə düzəlişlər edilmiş retrospektiv metodundan istifadə etməklə qəbul etmişdir. Bu metoda əsasən, standart retrospektiv qaydada tətbiq edilir və onun ilkin tətbiqinin məcmu təsiri ilkin tətbiqetmə tarixində tanınır. Bank keçidlə bağlı praktiki məqsədə uyğun vasitədən istifadə etməklə standartı yalnız ilkin tətbiq tarixində 17 sayılı MUBS və 4 sayılı BMHŞK şərhini tətbiq etməklə daha əvvəl icarələr kimi müəyyən edilmiş müqavilələrə tətbiq etməyi seçmişdir. Bank, həmçinin, başlanğıc tarixində icarə müddəti 12 aydan çox olmayan və alış opsiyonunu daxil etməyən (qısamüddətli icarələr) və əsas aktivləri azdəyərli olan ("azdəyərli aktivlər") icarə müqavilələri üçün tanıma istisnalarını istifadə etməyi seçmişdir.

1 yanvar 2019-cu il tarixinə 16 sayılı MHBS-nin qəbul edilməsinin təsiri (artım/(azalma)) aşağıdakı kimi olmuşdur:

Aktivlər	
Əmlak və avadanlıqlar	6,243
Cəmi aktivlər	6,243
Öhdəliklər	
İcarə öhdəlikləri	6,243
Cəmi öhdəliklər	6,243

(a) 16 sayılı MHBS-nin qəbul edilməsinin təsirinin xarakteri

Bankın binalar üçün icarə müqavilələri mövcuddur. 16 sayılı MHBS-nin qəbul edilməsindən əvvəl Bank özünün hər bir icarəsini (icarəçi qismində) ilkin tanınma tarixində maliyyə icarəsi və ya əməliyyat icarəsi kimi təsnifləşdirmişdir. Əsas aktivin mülkiyyətçiliyi ilə bağlı əsas etibarilə bütün risklər və mükafatlar Banka ötürüldükən, həmin icarə maliyyə icarəsi, digər hallarda isə əməliyyat icarəsi kimi təsnifləşdirilmişdir. Maliyyə icarələri icarə başlanğında icarəyə götürülmüş əmlakın başlanma tarixinə olan ədalətli dəyəri və ya daha aşağı olduğu təqdirdə minimal icarə ödənişlerinin cari dəyəri ilə kapitallaşdırılmışdır. İcarə ödənişləri faiz və icarə öhdəliyinin azalması arasında bölüşdürülmüşdür. Əməliyyat icarəsində, icarəyə götürülmüş əmlak kapitallaşdırılmamış və icarə ödənişləri icarə müddəti ərzində düz xətt üsulu ilə mənfeət və ya zərərdə icarə xərcləri kimi tanınmışdır. Əvvəlcədən ödənilmiş icarə və hesablanmış icarə müvafiq olaraq Digər aktivlər və Digər öhdəliklərdə tanınmışdır.

16 sayılı MHBS-nin qəbul edilməsindən sonra Bank qısa-müddətli icarələr və azdəyərli aktivlərin icarəsi istisna olmaqla bütün icarələr üçün vahid tanınma və ölçmə yanaşmasını tətbiq etmişdir. Standart Bank tərəfindən tətbiq edilmişək xüsusi keçid tələbləri və praktiki vasitələri təqdim edir.

Əvvəller əməliyyat icarəsi kimi uçota alınan icarələr

Bank qısamüddətli icarələr və azdəyərli aktivlərin icarələri istisna olmaqla istifadə hüququ olan aktivləri və icarə öhdəliklərini əvvəller əməliyyat icarələri kimi təsnifləşdirilmiş icarələr üçün tanınmışdır. İstifadə hüququ olan aktivlər icarə öhdəliklərinə əvvəller tanınmış əlaqəli hər hansı əvvəlcədən ödənilmiş və yüksəlmış icarə ödənişləri üzrə düzəliş edilmiş məbləğ əsasında tanınmışdır. İcarə öhdəlikləri ilkin tətbiqetmə tarixinə artan faiz dərəcəsindən istifadə etməklə diskontlaşdırılmış ödənilməmiş icarə ödənişlərinin cari dəyəri əsasında tanınmışdır.

Bank həmçinin mövcud praktiki məqsədə uyğun vasitəni aşağıdakı hallarda tətbiq etmişdir:

- Əsaslı şəkildə oxşar xarakterli icarələr portfelinə vahid diskont dərəcəsi tətbiq edilmişdir;
- İlkin tətbiq etmə tarixindən dərhal önce ağır şərtli icarə müqaviləsi olub-olmadığının qiymətləndirilməsinə etibar etmişdir;
- Qısamüddətli icarələr üzrə istisnaları icarə müddəti ilkin tətbiq etmə tarixindən sonra 12 ay ərzində bitən icarələrə tətbiq etmişdir;
- İlkin tətbiqetmə tarixində ilkin birbaşa məsəfləri istifadə etmə hüququ olan aktivin qiymətləndirməsindən çıxmışdır;
- İcarə müqaviləsində icarənin uzadılması və ya ləğv edilməsi hüquqları olduqda icarə müddətini müəyyənləşdirərkən keçmişə nəzər salmışdır.

Yuxarıdakılara əsasən 1 yanvar 2019-cu il tarixinə:

- 6,243 AZN məbləğində istifadə hüququ olan aktivlər tanınmışdır;
- 6,243 AZN məbləğində icarə öhdəlikləri tanınmışdır.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

3. Mühüm mühasibat uçotu prinsiplerinin icmalı (davamı)

Mühasibat uçotu prinsiplerində dəyişikliklər (davamı)

1 yanvar 2019-cu il tarixinə icarə öhdəlikləri 31 dekabr 2018-ci il tarixinə əməliyyat icarəsi üzrə öhdəliklərlə aşağıdakı şəkildə üzləşdirilir biler:

31 dekabr 2018-ci il tarixinə əməliyyat icarəsi üzrə öhdəliklər	1,626
1 yanvar 2019-cu il tarixinə orta çəkili artan faiz dərəcəsi	9%
1 yanvar 2019-cu il tarixinə diskontlaşdırılmış əməliyyat icarəsi üzrə öhdəliklər	1,205
Qısa müddətli icarələrlə bağlı öhdəliklər	(242)
Rəhberliyin icarə müqavilələrinin şərtlərinə dair təxminlərində dəyişiklik	5,280
1 yanvar 2019-cu il tarixinə icarə öhdəlikləri	6,243

(b) Yeni mühasibat uçotu siyasətlərinin xülasəsi

16 sayılı MHBS-nin qəbul edilməsindən sonra Bankın yeni mühasibat uçotu siyasətləri aşağıda təsvir edilir. Həmin siyasətlər ilkin tətbiqetmə tarixindən etibarən tətbiq edilmişdir:

Bank icarəçi qismində

Bank, qısamüddətli icarələr və az dəyərli aktivlərin icarəsi istisna olmaqla, bütün icarələr üçün vahid tanınma və ölçmə yanaşmasını tətbiq edir. Bank icarə ödənişlərini etmək üçün icarə öhdəliklərini və əsas aktivləri istifadə etmək hüququnu təqdim edən istifadə hüququ olan aktivləri tanır.

İstifadə hüququ olan aktivlər

Bank istifadə hüququ olan aktivləri icarənin başlanma tarixində (yəni əsas aktiv istifadə üçün mövcud olduğu tarixdə) tanır. İstifadə hüququ olan aktivlər yüksəlmiş köhnəlmə və dəyərsizləşmə zərərlərini çıxmaqla və icarə öhdəliklərinin hər hansı yenidən ölçüləsi üzrə düzəliş etməklə maya dəyəri ilə ölçülür. İstifadə hüququ olan aktivlərin maya dəyərinə tanınmış icarə öhdəliklərinin məbləği, çəkiliş ilkin birbaşa xərclər və icarə üzrə alınmış hər hansı güzəştlər çıxıldıldan sonra icarə müddətinin başlanğıc tarixində və ya ondan əvvəl edilmiş hər hansı icarə ödənişləri daxildir. Lakin icarə müddətinin sonunda mülkiyyət hüququnun Banka keçəcəyi haqqında kifayət qədər əminlik olmadığı təqdirdə, tanınmış istifadə hüququ olan aktivlər ehtimal edilən faydalı istifadə müddəti və icarə müddətindən daha qısa oları üzrə düz xətt üsulu ilə amortizasiya edilir. İstifadə hüququ olan aktivlər əmlak və avadanlıqlar daxilində tanınır və onlar üzrə dəyərsizləşmə hesablanır.

Icarə öhdəlikləri

Icarənin başlanma tarixində, Bank icarə müddəti ərzində ediləcək icarə ödənişlərinin cari dəyəri ilə ölçülüş icarə öhdəliklərini tanır. Icarə ödənişlərinə icarə güzəştləri üzrə alınacaq məbləğlər çıxılmaqla sabit ödənişlər (o cümlədən mahiyyətə sabit ödənişlər), indeks və ya dərəcələrdən asılı olan dəyişkən icarə ödənişləri və zəmanətli son qalıq dəyəri üzrə icarəçi tərəfindən ödənilməsi gözlənilən məbləğlər daxildir. Icarə ödənişlərinə həmçinin Bank tərəfindən gerçəkləşdirilməsi əsaslı şəkildə yəqin olduğu halda alış hüququnun gerçəkləşdirildiyi qiymət və icarə müddəti ərzində Bank icarəni ləğv etmə hüququnu gerçəkləşdirərsə, icarənin ləğv edilməsi ilə bağlı cərimə ödənişləri daxildir. İndeks və ya dərəcələrdən asılı olmayan dəyişkən icarə ödənişləri ödənişin həyata keçirilməsi ilə nəticələnən hal və ya şəraitin baş verdiyi dövrdə xərc kimi tanınır.

Icarə ödənişlərinin cari dəyərini hesablayarkən, icarə müqaviləsində nəzərdə tutulan faiz dərəcəsinin dərhal müəyyən edilməsi mümkün olmadığı təqdirdə Bank icarənin başlanma tarixinə olan marjinal faiz dərəcəsini istifadə edir. Başlanma tarixindən sonra, icarə öhdəliklərinin məbləği faizin artırmasını əks etdirmek üçün artırılır və edilmiş icarə ödənişləri üçün azaldılır. Bundan əlavə, modifikasiya, icarə müddətində dəyişiklik, mahiyyətə sabit icarə ödənişlərində dəyişiklik və ya əsas aktivin alınması üzrə qiymətləndirmədə dəyişiklik baş verdikdə icarə öhdəliklərinin balans dəyəri yenidən ölçülür.

Qısamüddətli icarələr və azdəyərli aktivlərin icarələri

Bank qısamüddətli icarənin tanınması üzrə istisnani qısamüddətli icarələre tətbiq edir (yəni başlanğıc tarixində icarə müddəti 12 aydan çox olmayan və alış opsiyonunu daxil etməyən icarələr). Bank həmçinin azdəyərli aktivlərin tanınması üzrə istisnani azdəyərli hesab edilən (yəni 5,000 ABŞ dollarından az) ofis avadanlığının icarəsinə tətbiq edir. Qısamüddətli icarələr üzrə icarə ödənişləri və azdəyərli aktivlərin icarələri icarə müddəti ərzində düz xətt üsulu ilə xərc kimi tanınır.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

3. Mühüm mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı (davamı)

Mühasibat uçotu prinsiplərində dəyişikliklər (davamı)

İcarənin uzadılması hüququ ilə müqavilələrin icarə müddətinin müəyyənləşdirilməsində əhəmiyyətli mülahizə

Bank icarə müddətini icarəci icarənin uzadılması hüququndan istifadə edəcəyindən əsaslı şəkildə əmin olduqda icarənin uzadılması hüququ ilə əhatə olunmuş müddətlər və icarəci bu hüquqdan istifadə etməyəcəyindən əsaslı şəkildə əmin olduqda icarənin ləğv edilməsi hüququ ilə əhatə olunmuş müddətlər daxil olmaqla ləğv edilməyən müddət kimi müəyyən edir.

Müəyyən icarə müqavilələrinə əsasən, Bank aktivləri əlavə müddətlərə icarəyə vermək hüququna malikdir. İcarənin uzadılması hüququndan istifadə ediləcəyi ilə bağlı əsaslı əminliyin olub-olmamasını qiymətləndirərkən Bank mülahizə tətbiq edir. Yəni o, icarənin uzadılması hüququnun istifadə edilməsi üçün iqtisadi stimul yaranan bütün müvafiq amilləri nəzərdən keçirir. Başlanğıc tarixindən sonra, Bankın nəzarətində olan və icarənin uzadılması hüququnun istifadə edilməsi (və ya istifadə edilməməsi) imkanına təsir göstərən əhəmiyyətli hadisə və ya şərait baş verdikdə (məs. biznes strategiyasında dəyişiklik) Bank icarə müddətini yenidən qiymətləndirir.

Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda, maliyyə nəticələri haqqında hesabatda və pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabatda tanınmış məbləğlər

Bankın istifadə hüququ olan aktivləri və icarə öhdəliklərinin balans dəyərləri və dövr ərzində hərəkət aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	Əmlak və avadanlıqlar (istifadə hüququ olan aktivlər)	İcarə öhdəlikləri
1 yanvar 2019-cu il	6,243	6,243
Əlavələr	296	296
Köhnəlmə xərci	(2,111)	-
Faiz xərci	-	509
Ödənişlər	-	(2,408)
31 dekabr 2019-cu il	4,428	4,640

2019-cu ildə Bankın icarələr üçün cəmi nağd pul məxarici 2,408 AZN təşkil etmişdir. 2019-cu ildə Bankın istifadə hüququ olan aktivlər və icarə öhdəlikləri üzrə nağdsız əlavələri 296 AZN təşkil etmişdir.

23 sayılı MHBŞK şərhli "Mənfəət vergisinin uçotu ilə bağlı qeyri-müəyyənlik"

Bu Şərh, mənfəət vergisinin uçotu 12 sayılı "Mənfəət vergisi" adlı MUBS-un tətbiq edilməsinə təsir göstərən qeyri-müəyyənliliklərə bağlı olduğu hallarda verginin uçot qaydasını müəyyən edir, 12 sayılı MUBS-un əhatə dairesindən kənar olan vergilərə və ya tutumlara tətbiq edilmir və qeyri-müəyyən vergi uçotu ilə bağlı faiz və cərimələrə aid tələbləri özündə əks etdirmir. Şərh xüsusi olaraq aşağıdakı məsələləri əhatə edir:

- Müəssisənin qeyri-müəyyən vergi rejimini ayrı-ayrılıqda nəzərdən keçirib-keçirməməsi;
- Vergi uçotunun vergi orqanları tərəfindən yoxlanılmasına dair müəssisənin fərziyyələri;
- Müəssisə vergiyə cəlb olunan mənfəəti (vergi zərəri), vergi bazasını, istifadə edilməmiş vergi zərərlərini, istifadə edilməmiş vergi kreditlərini və vergi dərəcələrini necə müəyyənləşdirir;
- Müəssisə fakt və şəraitlərdə dəyişiklikləri necə nəzərə alır.

Bank, hər bir qeyri-müəyyən vergi rejimini ayrı-ayrılıqda və ya bir və ya daha çox digər qeyri-müəyyən vergi rejimi ilə birləşdə nəzərdən keçirməli olub-olmadığını müəyyənləşdirir və qeyri-müəyyənliyin həlli yollarından qabaqcadañan daha yaxşı xəbər verən yanaşmanı istifadə edir.

Şərhli qəbul etdiķdən sonra, Bank qeyri-müəyyən, xüsusilə transfer qiymətqoyması ilə bağlı qeyri-müəyyən vergi mövqelərinin olub-olmamasını nəzərdən keçirmişdir. Vergi öhdəliklərinin yerinə yetirilməsi və transfer qiymətqoymasının təhlilinə əsasən Bank onun vergi rejiminin vergi orqanları tərəfindən qəbul ediləcəyi ehtimalının mövcud olmasını müəyyən etmişdir. Şərh Bankın maliyyə hesabatlarına təsir göstərməmişdir.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

3. Mühüm mühasibat uçotu prinsiplerinin icmali (davamı)

Mühasibat uçotu prinsiplerində dəyişikliklər (davamı)

9 sayılı MHBS-yə düzəlişlər "Mənfi kompensasiyani nəzərdə tutan əvvəlcədən ödəmə növü"

9 sayılı MHBS-yə əsasən, Mənfi kompensasiyani nəzərdə tutan əvvəlcədən ödəmə növü borc aləti amortizasiya hesablanmış dəyərlə və ya digər məcmu gəlir vasitəsilə ədalətli dəyərlə o şərtlə qiymətləndirilə bilər ki, müqavilə ilə nəzərdə tutulan pul vəsaitlərinin hərəkəti "yalnız əsas məbləğin və faizin ödənilməsi" (YƏMFÖ) meyarına uyğun olsun və alət bu təsnifləşdirməyə müvafiq olan biznes modeli çərçivəsində saxlanılsın. 9 sayılı MHBS-yə düzəlişlər izah edir ki, müqavilənin erkən xitamı ilə nəticələnən hadisə və ya haldan və müqavilənin xitamına görə müvafiq kompensasiyani hansı tərəfin ödəməsindən asılı olmayaraq maliyyə aktivi üzrə YƏMFÖ meyari tətbiq olunur.

Bu düzəlişlər Bankın maliyyə hesabatlarına heç bir təsir göstərməmişdir.

2015-2017-ci illərdə illik təkmilləşdirmələr

12 sayılı MUBS "Mənfəət vergisi"

Düzəlişlər izah edir ki, dividendlərin mənfəət vergisi nəticələri mülkiyyətçiləre paylamalara deyil, paylana bilən mənfəəti yaranan keçmiş əməliyyat və ya hadisələrə daha çox bağlıdır. Beləliklə, müəssisə dividendlərin vergi nəticələrini onun həmin keçmiş əməliyyat və ya hadisələri ilkin olaraq harada tanıdığından asılı olaraq mənfəət və ya zərərdə, digər məcmu gəlirdə və ya kapitalda tanyır.

Müəssisə düzəlişləri 1 yanvar 2019-cu il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik hesabat dövrleri üçün tətbiq edir. Erkən tətbiqə icazə verilir. Müəssisə bu düzəlişləri ilk dəfə tətbiq etdiyi zaman onları ən erkən müqayisə edilə bilən dövrün başlangıcı tarixində və ya bu tarixdən sonra tanınmış dividendlərin mənfəət vergisi nəticələrinə tətbiq edir.

Bankın cari təcrübəsi düzəlişlərə uyğun olduğundan, onlar Bankın maliyyə hesabatlarına heç bir təsir göstərməmişdir.

Ədalətli dəyərin ölçülülməsi

Bank investisiya qiymətli kağızları kimi DÜGƏD ilə maliyyə alətlərini hər balans hesabatı tarixində ədalətli dəyərlə ölçür.

Ədalətli dəyər ölçmə tarixində bazar iştirakçıları arasında aparılan müntəzəm əməliyyatlar zamanı aktivin satılmasından alını biləcək və ya öhdəliyin köçürülməsinə görə ödənilə biləcək məbləğdir. Ədalətli dəyər ölçülərkən aktivin satılması və ya öhdəliyin köçürülməsi əməliyyatının aşağıdakı yerlərdən birində aparılması ehtimal edilir:

- Aktivin və ya öhdəliyin əsas bazarı; və ya
- Əsas bazar olmayında, aktiv və ya öhdəlik üçün ən əlverişli bazar.

Bankın əsas və ya ən əlverişli bazara çıxışı olmalıdır. Aktivin və ya öhdəliyin ədalətli dəyəri bazar iştirakçıları aktiv və ya öhdəliyin qiymətləndirərkən istifadə etdiyi fərziyyələri istifadə etməklə ölçüləmiridir və bu zaman ehtimal edilməlidir ki, bazar iştirakçıları öz hərəkətlərində ən yaxşı iqtisadi mənafelərini güdürlər. Qeyri-maliyyə aktivinin ədalətli dəyəri ölçülərkən bazar iştirakçısının, aktiv maksimal və ən yaxşı şəkildə istifadə etməklə və ya həmin aktiv maksimal və ən yaxşı şəkildə istifadə edəcək digər bazar iştirakçısına satmaqla, iqtisadi fayda əldə etmək qabiliyyəti nəzərə alınır.

Bank mövcud şəraitdə münasib olan və ədalətli dəyəri ölçmek üçün kifayət qədər məlumatları olan, müvafiq bazar məlumatlarını maksimal istifadə edən və müşahidə edilməyen məlumatların istifadəsini minimuma endirən qiymətləndirmə üsullarını istifadə edir. Maliyyə hesabatlarında ədalətli dəyəri ölçülən və ya təqdim edilən bütün aktivlər və öhdəliklər ədalətli dəyərin ölçülülməsi üçün ümumiyyətlə əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları əsasında ədalətli dəyər iyerarxiyasının daxilində aşağıda təsvir olunan kateqoriyalara bölündür:

- Səviyyə 1 – oxşar aktivlər və ya öhdəliklər üçün fəal bazarlarda kvotasiya edilmiş (təshih edilməmiş) qiymətləri mövcud olanlar;
- Səviyyə 2 – ədalətli dəyərin ölçülülməsi üçün əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları birbaşa və ya dolayısı ilə müşahidə edilən qiymətləndirmə üsulları;
- Səviyyə 3 – ədalətli dəyərin ölçülülməsi üçün əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları müşahidə edilməyen qiymətləndirmə üsulları.

Maliyyə hesabatlarında dövri şəkilde tanınan aktivlər və öhdəliklər üçün Bank hər hesabat dövrünün sonunda kateqoriyalara bölməni yenidən qiymətləndirərək iyerarxiyanın daxilində Səviyyələr arasında köçürmələrin baş verib-vermediyini müəyyən edir (ədalətli dəyərin ölçülülməsi üçün ümumiyyətlə əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları əsasında).

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

3. Mühüm mühasibat uçotu prinsiplerinin icmalı (davamı)

Maliyyə aktivləri və öhdəlikləri

İlkin tanınma

Tanıma tarixi

Maliyyə aktivlərinin və öhdəliklərinin bütün müntəzəm alışları və satışları alqı-satqı tarixində, yəni Bank aktivi və öhdəliyi almaq öhdəliyini üzərinə götürdüyü tarixdə tanınır. Müntəzəm alış və ya satış əməliyyatları qanunvericiliklə və ya bazar razılaşmaları ilə ümumi şəkildə müəyyən edilmiş müddət ərzində aktivlərin və öhdəliklərin çatdırılmasını tələb edən maliyyə aktivlərinin və öhdəliklərinin alınması və ya satılması deməkdir.

İlkin ölçmə

Maliyyə alətlərinin təsnifati ilkin tanınmada onların müqavilə şərtlərindən və alətləri idarə etmək üçün biznes modelindən asılıdır. Maliyyə alətləri ilk önce ədalətli dəyərlə ölçülür və MZƏD ilə tanınan maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəlikləri istisna olmaqla, əməliyyat xərcləri həmin məbleğə əlavə edilir və ya bu məbleğdən çıxılır.

Maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəliklərinin ölçmə kateqoriyaları

Bank bütün maliyyə aktivlərini aktivlərin idarə edilməsi üçün biznes modeli və aktivlərin aşağıdakılardan biri ilə ölçülmüş müqavilə şərtləri əsasında təsnifləşdirir:

- ▶ Amortizasiya hesablanmış dəyər;
- ▶ DÜGƏD;
- ▶ MZƏD.

Kredit öhdəlikləri və maliyyə zəmanətləri istisna olmaqla maliyyə öhdəlikləri ticarət məqsədləri üçün saxlanılında, törəmə alətlər olanda və ya ədalətli dəyerin təyin edilməsi tətbiq ediləndə amortizasiya hesablanmış dəyər və ya MZƏD ilə ölçülür.

Kredit təşkilatlarından alınacaq məbleğlər, müştərilərə kreditlər, amortizasiya hesablanmış dəyərlərə investisiya qiymətli kağızları

Bank kredit təşkilatlarından alınacaq məbleğləri və müştərilərə verilmiş kreditləri, investisiya borc qiymətli kağızlarını və digər maliyyə investisiyalarını yalnız aşağıdakı hər iki şərt yerinə yetiriləndə amortizasiya hesablanmış dəyərlərə ölçür:

- ▶ Maliyyə aktivi biznes modeli çərçivəsində və müqavilə üzrə pul vəsaitlərini toplamaq və maliyyə aktivini satmaq məqsədile saxlanılır; və
- ▶ Maliyyə aktivi üzrə müqavilə şərtləri müəyyən olunmuş tarixlərdə qalan əsas məbləğ üzrə yalnız əsas məbləğ və faiz ödənişlərindən (YƏMFÖ) ibarət pul vəsaitlərinin yaranmasına səbəb olur.

Bu şərtlər təfərrüati ilə aşağıda açıqlanır.

Biznes modelin qiymətləndirilməsi

Biznes məqsədine çatmaq üçün Bank, maliyyə aktivləri qrupunun idarə edilməsini daha yaxşı əks etdirən səviyyədə biznes modelini müəyyən edir.

Bankın biznes modeli hər bir alət üzrə deyil, ümumi portfellər səviyyəsində qiymətləndirilir və aşağıdakılardan da daxil olmaqla müşahidə olunan amillərə əsaslanır:

- ▶ Biznes modelin səmərəliliyi və həmin biznes model çərçivəsində saxlanılan maliyyə aktivlərinin gəlirliliyi hansı yolla qiymətləndirilir və bu məlumatlar müəssisənin əsas idarə heyətinə necə çatdırılır;
- ▶ Biznes modelin səmərəliliyinə (və həmin biznes model çərçivəsində saxlanılan maliyyə aktivlərinin gəlirliliyinə) təsir edən risklər, xüsusilə də bu risklərin idarə olunması üsulları; və
- ▶ Biznesi idarə edən menecərlər necə mükafatlandırılır (məsələn, mükafatın idarə olunan aktivlərin ədalətli dəyərinə, yoxsa müqavilə üzrə alınmış pul vəsaitlərinin hərəkətinə əsaslanması);
- ▶ Satışların gözlənilən tezliyi, dəyəri və vaxtı da Bankın qiymətləndirməsi üçün vacib amillərdir.

Biznes modelin qiymətləndirilməsi "ən pis" və ya "stress" kimi ssenariləri nəzərə almadan ağlabatan şəkildə baş vermesi gözlənilən ssenarilərə əsaslanır. İlkin tanınmadan sonra pul vəsaitlərinin hərəkəti Bankın ilkin gözləntilərindən fərqi şəkildə həyata keçirilirsə Bank həmin biznes modelində saxlanılan qalan maliyyə aktivlərinin təsnifatını dəyşmir, lakin gələcəkdə yeni yaranan və ya yeni alınan maliyyə aktivlərini qiymətləndirərkən belə məlumatları nəzərə alır.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

3. Mühüm mühasibat uçotu prinsiplerinin icmalı (davamı)

Maliyyə aktivləri və öhdəlikləri (davamı)

YƏMFÖ testi

Təsnifləşdirmə prosesinin ikinci addımı olaraq Bank maliyyə aktivinin YƏMFÖ testinə uyğun olub-olmadığını müəyyən etmək üçün müqavilə şərtlərini qiymətləndirir.

Bu testin məqsədləri üçün "Əsas məbləğ" maliyyə aktivinin ilkin tanınma tarixindəki ədalətli dəyəridir və maliyyə aktivinin istifadə müddəti üzrə (məsələn, əsas məbləğ qaytarılarda və ya əlavə/endirim amortizasiya ediləndə) dəyişə bilər.

Kredit müqaviləsi daxilində faizin ən əhəmiyyətli elementləri adətən pulun zaman dəyərinə görə kompensasiya və kredit riskidir. YƏMFÖ qiymətləndirməsini həyata keçirmək üçün Bank mühakimələr yürüdür və maliyyə aktivinin ifadə edildiyi valyuta və faiz dərəcəsinin müəyyən edildiyi müddət kimi müvafiq amilləri nəzərə alır.

Əksinə, əsas kredit müqaviləsi ilə əlaqəsi olmayan müqavilə pul vəsaitlərinin hərəkətində minimal səviyyədən daha iri olan risklər və ya dəyişkənliyə səbəb olan müqavilə şərtləri yalnız əsas məbləğin və faizin ödənişi olan müqavilə pul vəsaitlərinin hərəkətini yaratır. Belə hallarda maliyyə aktivi MZƏD ilə ölçülməlidir.

DÜGƏD ilə borc alətləri

Bank aşağıdakı şərtlərin hər ikisi yerinə yetirilərsə, borc alətlərini DÜGƏD ilə ölçür.

- Alet biznes modeli çərçivəsində və müqavilə üzrə pul vəsaitlərini toplamaq və maliyyə aktivini satmaq məqsədile saxlanılır; və
- Maliyyə aktivi üzrə müqavilə şərtləri YƏMFÖ testinə uyğundur.

DÜGƏD ilə borc alətləri sonradan ədalətli dəyərlə ölçülür, tanınmış ədalətli dəyərdə dəyişikliklərə görə yaranan gəlir və zərərlər isə DÜG-də tanınır. Faiz gəlirləri və məzənnə fərqindən gəlir və zərərlər mənfəət və ya zərərdə amortizasiya hesablanmış dəyərdə ölçülülmüş maliyyə aktivləri ilə eyni qaydada tanınır. Tanınması dayandırılanda əvvəller DÜG-də tanınmış məcmu gəlir və ya zərərlər DÜG-dən mənfəət və ya zərərə yenidən təsnif edilir.

DÜGƏD ilə ölçülmüş borc qiymətli kağızları üzrə GKZ maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda həmin maliyyə aktivlərinin balans dəyərini azaltır, bunlar ədalətli dəyərdə qalır. Əksinə, DÜG-də yüksəlmiş dəyərsizləşmə məbləği kimi aktivlər amortizasiya hesablanmış dəyərdə ölçüsəydi yarana biləcək ehtiyata bərabər məbləğ tanınır, mənfəət və ya zərərdə isə müvafiq dəyişiklik edilir. DÜG-də tanınmış yüksəlmiş zərər aktivin tanınması dayandırılanda mənfəət və zərərə aid edilir.

DÜGƏD ilə kapital alətləri

İlkin tanınmada Bank bəzi hallarda 32 sayılı "Maliyyə alətləri: Təqdimatı" adlı MUBS əsasında kapital tərifinə uyğun olan bəzi kapital investisiyalarını ticaret üçün saxlanılan alətlər kimi deyil, kapital alətləri kimi təsnif etmək üçün yekun seçim edir. Belə təsnifat alətlər üzrə fərdi şəkildə müəyyən edilir.

Bu kapital alətləri üzrə gəlir və zərərlər heç zaman mənfəət və ya zərərə aid edilmir. Ödəmə hüququ müəyyən ediləndə, dividendlər mənfəət və ya zərərdə digər gəlir kimi tanınır. Lakin Bank alətin dəyərinin bir hissəsinin qaytarılması olan belə daxili olmalardan faydalılsa, belə gəlirlər DÜG-də tanınır. DÜGƏD ilə kapital alətləri üzrə dəyərsizləşmənin qiymətləndirilməsi aparılmışdır. Bu alətlər silinəndə, yüksəlmiş yenidən qiymətləndirmə ehtiyatı bölüşdürülməmiş mənfəətə köçürülür.

Maliyyə zəmanətləri, akkreditivlər və istifadə edilməmiş kredit üzrə öhdəliklər

Bank maliyyə zəmanətləri, akkreditivlər və kredit öhdəliklərini təqdim edir.

Maliyyə zəmanətləri ilkin olaraq maliyyə hesabatlarında alınmış mükafata bərabər olan ədalətli dəyərlə tanınır. İlkin tanınmadan sonra Bankın hər bir zəmanət üzrə öhdəliyi mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda tanınmış məcmu amortizasiya çıxılmaqla ilkin olaraq tanınmış və GKZ ehtiyatı məbləğlərindən daha yuxarı oları ilə ölçülür.

Istifadə edilməmiş kredit üzrə təəhhüdlər və akkreditivlər kimi öhdəliklər öhdəliyin müddəti ərzində Bankın əvvəlcədən müəyyən edilmiş şərtlərlə müştəriyə kredit təqdim etməsini nəzərdə tutur. Maliyyə zəmanəti haqqında müqavilələr eyni qaydada bu müqavilələr GKZ tələblərinin əhatə dairesinə daxildir.

Bank bəzən bazar faiz dərəcələrindən aşağıda dərəcə ilə kredit öhdəlikləri verir. Belə öhdəliklər ilkin olaraq ədalətli dəyərdə tanınır və sonradan daha yüksək GKZ ehtiyatı məbləğ və ya müvafiq olduqda tanınmış gəlirin məcmu məbləğini çıxmaga ilkin olaraq tanınmış məbləğlə ölçülür.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

3. Mühüm mühasibat uçotu prinsiplərinin icmali (davamı)

Maliyyə aktivləri və öhdəlikləri (davamı)

İcra zəmanətləri

İcra zəmanətləri digər təref müqavilə öhdəliyini yerinə yetirməyənədə kompensasiyanın ödənilməsini nəzərdə tutan müqavilələrdir. İcra zəmanətləri kredit riskini ötürür. İcra zəmanəti müqavilələri üzrə risk digər tərəfə müqavilə öhdəliklərinin yerinə yetirilməməsi təhlükəsindən ibarətdir. Beləliklə, icra zəmanətləri maliyyə aletləri hesab edilmir və buna görə də 9 sayılı MHBS-nin ehətə dairəsinə aid edilmir.

Maliyyə aktivlərinin və öhdəliklərinin yenidən təsnif edilməsi

Bank maliyyə aktivlərini idarə etmək üçün biznes modelini dəyişdiyi müstəsna hallar istisna olmaqla, Bank maliyyə aktivlərini ilkin tanımından sonra yenidən təsnif etmir. Maliyyə öhdəlikləri heç zaman yenidən təsnif edilmir. 2019-cu ildə Bank heç bir maliyyə aktivi və ya öhdəliyini yenidən təsnif etmemişdir.

Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri

Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri cassada olan pul vəsaitləri, Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankından (ARMB) alınacaq məbləğlər (məcburi ehtiyatları çıxmamaqla) və ödəmə müddəti verildiyi tarixdən etibarən doxsan gündən artıq olmayan və müqavilə yükünlüyündən azad olan kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər daxildir.

Borc öhdəlikləri

Buraxılmış maliyyə aletləri və ya onların komponentləri o halda öhdəlik kimi təsnif edilir ki, müqavilə razılaşmasının mahiyyəti Bankın üzərinə aşağıdakı öhdəliklərdən birinin qoyulması ilə neticələnsin: sahibə pul vəsaitləri və ya digər maliyyə aktivini çatdırmaq və ya öhdəliyi müəyyən məbləğdə pul vəsaitinin və ya digər maliyyə aktivinin müəyyən sayıda xüsusi kapital aletlərinə münbadılə etməkdən fərqli olan yolla ödəmek. Belə aletlərə kredit təşkilatları və dövlət fondları qarşısında öhdəliklər, müştərilər qarşısında öhdəliklər daxildir. İlkin tanımından sonra borclar amortizasiya hesablanmış dəyərlər, effektiv faiz metodundan istifadə etməklə ölçülür. Gəlir və zərərlər mənfəet və zərərdə borc öhdəlikləri silindikdə, eləcə də amortizasiyanın hesablanması prosesində eks etdirilir.

Maliyyə aletlərinin qarşılıqlı əvəzləşdirilməsi

Bank maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəliklərinin tanınmış məbləğlərini qarşılıqlı əvəz etmək üçün qanuni hüquqa malik olduğu və ya hesablaşmanın əvəzləşdirmə əsasında həyata keçirmək, ya da eyni vaxtda aktivi reallaşdırmaq və öhdəliyi yerinə yetirmək niyyəti olduğu halda, qarşılıqlı əvəzləşdirir və maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda xalis məbləğ kimi təqdim edir. Əvəzləşdirmə hüququ gələcək hadisədən asılı olmamalıdır və bütün aşağıdakı hallarda qanuni hüquqa malik olmalıdır:

- ▶ Biznesin adı gedisində;
- ▶ Öhdəliklər yerinə yetirilmədikdə; və
- ▶ Müəssisə və bütün qarşı-tərəflər iflasa uğradıqda və ya müflisləşdikdə.

Bu adətən əsas əvəzləşdirmə razılaşmalarında baş vermir və əlaqəli aktiv və öhdəliklər maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda ümumi məbləğdə göstərilir.

Restrukturizasiya edilmiş kreditlər

Mümkün olanda Bank girovu əldə etmək əvəzinə kreditləri restrukturizasiya etməyə çalışır. Buna ödəmə müddətinin uzadılması və yeni kredit şərtlərinin razılaşdırılması daxil ola bilər.

Bank maliyyə aktivinin, məsələn müştəriyə verilən kreditin müddəti və şərtləri onun yeni bir kreditə çevriləcəyi şəkildə dəyişdirildiyi halda maliyyə aktivinin tanınmasını dayandırır, fərqli isə dəyərsizləşmə zərəri qeydə alınmadığı halda tanınmanın dayandırılması ilə bağlı gəlir və ya zərər kimi tanınır. Yeni tanınmış kreditlər, AYKD olması ehtimal edilməyəndə, GKZ-nin ölçülməsi məqsədləri üçün Mərhələ 1 kimi təsnif edilir. Müştəriyə verilən kreditin tanınmasının dayandırılması baxımından qiymətləndirmə apararkən Bank aşağıdakı amilləri nəzərə alır:

- ▶ Kreditin valyutasında dəyişiklik;
- ▶ Qarşı tərəfin dəyişməsi;
- ▶ Dəyişiklik nəticəsində alet artıq YƏMFÖ meyarına uyğun olmayanda.

3. Mühüm mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı (davamı)

Restrukturizasiya edilmiş kreditlər (davamı)

Dəyişiklik əhəmiyyətli şəkildə fərqli olan pul vəsaitlərinin hərəkəti ilə nəticələnmirsə, dəyişiklik tanınmanın dayandırılmasına getirib çıxarmır. İlkən EFD (effektiv faiz dərəcəsi) ilə diskontlaşdırılan pul vəsaitlərinin hərəkətində dəyişiklik əsasında Bank, dəyərsizləşmə zərəri qeydə alınmadığı halda mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda dəyişiklikdən irəli gələn gəlir və ya zərəri qeydə alır.

Tanınmanın dayandırılması ilə nəticələnməyən dəyişikliklər üçün, Bank, həmçinin kredit riskində əhəmiyyətli artımın olub-olmamasını və ya aktivlərin kredit üzrə dəyərsizləşmiş kimi təsnifləşdirilməli olub-olmadığını yenidən qiymətləndirir. Aktivin dəyişiklik nəticəsində kredit üzrə dəyərsizləşmiş kimi təsnif edilməsindən sonra, o ən azı 6 aylıq sınaq dövrü ərzində Mərhələ 3-ə aid ediləcək. Restrukturizasiya olunmuş kreditin Mərhələ 3-dən kənar yenidən təsnifləşdirilməsi üçün, dəyişdirilmiş ödəniş cədvəlinə uyğun olaraq, sınaq müddətinin en azı yarısı ərzində əsas məbləğin və ya faizin əhəmiyyətli olmayan hissəsindən çox olan müntəzəm ödənişlər edilmişdir.

Maliyyə aktivlərinin və öhdəliklərinin uçotdan çıxarılması

Maliyyə aktivləri

Maliyyə aktivi (və ya müvafiq hallarda maliyyə aktivinin bir hissəsi və ya analoji maliyyə aktivləri qrupunun bir hissəsi) aşağıdakı hallarda uçotdan çıxarılır:

- ▶ Aktivdən pul vəsaitlərini eldə etmək hüquqlarının vaxtı başa çatmışdır;
- ▶ Bank özünün aktivdən pul vəsaitlərini almaq hüquqlarını üçüncü tərəfə köçürmüş və ya aktivdən pul vəsaitlərini almaq hüququnu saxlayaraq, üzərinə aktivdən pul vəsaitlərini "tranzit" razılaşması əsasında tam məbləğdə və çox yubanmadan ödəmək öhdəliyini götürmüştür; və
- ▶ Bank: (a) aktiv üzrə risk və səmərələrin böyük hissəsini köçürmüş; (b) aktiv üzrə risk və səmərələrin böyük hissəsini köçürmemiş və ya özündə saxlamamış, lakin onlar üzrə nəzarət hüququnu köçürmüştür.

Bank aktivdən pul vəsaitləri hərəkətini almaq hüququnu köçürmüş və aktiv üzrə risk və səmərələrin eksriyyətini nə köçürməmiş, nə onları özündə saxlamamış, nə də aktiv üzrə nəzarət hüququnu köçürməmişdir, aktiv, Bankın hemin aktivdə davam edən iştirakı müqabilində eks etdirilir. Köçürülmüş aktiv üzrə zəmanet formasında aktivdə iştirakin davam etməsi aktivin ilkin balans dəyəri ilə Bankdan tələb oluna biləcək maksimal ödəniş məbləğindən az olanı ilə ölçülür.

Aktivdə iştirak, köçürülmüş aktiv üzrə yazılı və / və ya satın alınmış opsiyon (o cümlədən nağd hesablaşma əsaslı opsiyon və ya analoji alət) formasında davam edirse, Bankın davam edən iştirakinin həddi köçürülen aktivin Bank tərəfindən geri və ya analoji alət formasında davam edir, Bankın davam edən iştirakinin həddi köçürülen aktivin Bank tərəfindən geri alınacaq dəyərinə bərabərdir. Lakin ədalətli dəyərlər qiymətləndirilən aktiv üzrə yazılı "put" opsionu (o cümlədən nağd hesablaşma əsaslı opsiyon və ya analoji alət) istisna teşkil edir və bu halda Bankın davam edən iştirakinin həddi, köçürülen aktivin ədalətli dəyəri və opsiyonun icra qiymətindən az olanı ilə məhdudlaşır.

Silinme

Maliyyə aktivləri yalnız Bank bərpanı dayandırıldıqda tam və ya qismən silinir. Silinəcək məbləğ yiğilmiş kredit ehtiyatından böyükdürsə, fərqli ilk önce ehtiyata əlavə kimi tanınır, sonra isə ümumi balans dəyərinə aid edilir. Sonrakı bərpalar kredit zərəri üzrə xərclərə aid edilir. Silinmə tanınmanın dayandırılmasının bir növdür.

Maliyyə öhdəlikləri

Maliyyə öhdəliyi müvafiq öhdəlik icra edildikdə, ləğv edildikdə və ya vaxtı başa çatdıqda uçotdan çıxarılır.

Mövcud olan bir maliyyə öhdəliyi eyni kreditor qarşısında tam fərqli şərtlərlə digəri ilə əvəz edildikdə və ya mövcud öhdəliyin şərtlərinə əhəmiyyətli düzəlişlər edildikdə, belə əvəz etmə və ya düzəliş ilkin öhdəliyin tanınmasının dayandırılmasını və yeni öhdəliyin tanınmasını tələb edir və müvafiq balans dəyərlərindəki fərqlər mənfəət və ya zərərdə eks etdirilir.

3. Mühüm mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı (davamı)

Vergilər

Cari mənfəət vergisi xərci Azərbaycan Respublikasının qanunları əsasında hesablanır.

Təxirə salınmış vergi aktivləri öhdəlik metodundan istifadə etməkla müvəqqəti fərqlər üzrə hesablanır. Təxirə salınmış mənfəət şirkətlərin birləşməsi olmayan əməliyyat zamanı qudvilin və ya aktiv və ya öhdəliyin ilkin tanınmasından irəli gəlməyəndə və əməliyyat zamanı nə uçot mənfəətinə, nə də vergiye cəlb edilən mənfəət və ya zərərə təsir göstərmədiyi hallarda, təxirə salınmış mənfəət vergisi aktivlərinin və öhdəliklərinin vergi bazası və onların maliyyə hesabatları məqsədləri üçün balans dəyərləri arasında bütün müvəqqəti fərqlər üzrə müəyyən edilir. Təxirə salınmış vergi aktivləri yalnız bu dərəcədə müəyyən edilir ki, çıxılan müvəqqəti fərqlərin istifadə edilə bilməsi üçün vergiye cəlb edilən mənfəətin mövcud olması ehtimalı olsun. Təxirə salınmış mənfəət vergisi aktivləri və öhdəlikləri, hesabat tarixinə qüvvədə olan və ya əsas etibarı ilə qüvvədə olan vergi dərəceləri və vergi qanunları əsasında aktivlərin satıldığı və ya öhdəliklərin yerinə yetirildiyi müddətdə tətbiq edilən vergi dərəceləri ilə ölçülür.

Bundan eləvə, Azərbaycanda Bankın fəaliyyəti ilə bağlı müxtəlif əməliyyat vergiləri tətbiq edilir. Bu vergilər ümumi və inzibati xəclərin tərkibinə daxil edilir.

Cari və təxirə salınmış vergi mənfəət və ya zərərdə tanınır, lakin cari və təxirə salınmış vergi digər məcmu gəlirdə və ya birbaşa kapitalda tanınan maddələrə aiddir, cari və təxirə salınmış vergi də, müvafiq olaraq, digər məcmu gəlirdə və ya birbaşa kapitalda tanınır.

Əmlak və avadanlıqlar

Əmlak və avadanlıqlar, gündəlik xidmət xəcləri istisna olmaqla, yiğilmiş köhnəlməni və hər hansı tanınmış dəyərsizləşmə zərərini çıxmaga maya dəyəri ilə tanınır. Tanıma meyarına uyğun gələndə, avadanlıqların bir hissəsinin əvəz etdirilməsi xəcləri yaranan zaman həmin dəyərə daxil edilir.

Əmlak və avadanlıqların balans dəyəri dəyərsizləşmə baxımından balans dəyərinin qaytarılmayacağını göstərən hadisələr baş verəndə və ya şəraitlər dəyişəndə yenidən qiymətləndirilir.

Aktiv istifadə edilmək üçün hazır olduğu andan bu aktiv üzrə köhnəlmə hesablanması başlayır. Köhnəlmə aktivlərin balans dəyərlərini aşağıda göstərilən ehtimal edilən istifadə müddətləri üzrə bərabər hissələrə bölməklə hesablanır:

Faydalı istifadə müddəti illərdə

Mebel və ofis avadanlığı	5-10
Kompüter avadanlığı	5
Nəqliyyat vasitələri	5
Istifadə hüququna olan aktivlər	3-5
İcarəyə götürülmüş aktivlərin tekmilləşdirilməsi	3-5
Diger əsas vəsaitlər	5-8

Aktivlərin qalıq dəyərləri, istifadə müddətləri və metodlar yenidən baxılaraq, hər maliyyə ilinin sonunda lazım olduğunu yeniləşdirilir.

2019-cu ildə Bank İcarəyə götürülmüş aktivlərin tekmilləşdirilməsinin faydalı istifadə müddətinə dair ehtimalını 14 ildən 3-5 ildək dəyişmişdir. Bu dəyişikliyin təsiri 31 dekabr 2019-cu il tarixində başa çatan il üzrə mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda 569 AZN məbləğində dəyərsizləşmə xərcində artım olmuşdur.

Təmir və rekonstruksiya xəcləri çəkildikcə xəclərə aid edilir və kapitallaşdırılmalı olduğu hallar istisna olmaqla, digər əməliyyat xəclərinin tərkibinə daxil edilir.

Qeyri-maddi aktivlər

Qeyri-maddi aktivlər kompüter programlarından və lisenzialardan ibarətdir.

Ayrılıqda alınmış qeyri-maddi aktivlər ilk olaraq ilkin dəyəri ilə tanınır. Müəssisələrin birləşməsi zamanı əldə edilmiş qeyri-maddi aktivlərin dəyəri alış tarixində ədalətli dəyərə bərabərdir. Ilkin tanımadan sonra qeyri-maddi aktivlər yiğilmiş amortizasiyanı və yiğilmiş dəyərsizləşmə zərərlərini çıxmaga ilkin dəyəri ilə əks etdirilir. Qeyri-maddi aktivlərin istifadə müddətləri məhdud və ya qeyri-məhdud müddətlər kimi müəyyən edilmişdir. Məhdud istifadə müddəti olan qeyri-maddi aktivlərə istifadə müddəti on ilə qədər amortizasiya hesablanır və həmin qeyri-maddi aktivlər üzrə mümkün dəyərsizləşmə əlamətləri mövcud olanda dəyərsizləşmə baxımından qiymətləndirmə aparılır. Qeyri-müəyyən müddəti olan qeyri-maddi aktivlər üzrə amortizasiya dövrləri və metodları ən azından hər maliyyə ilinin sonunda yenidən baxılır.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

3. Mühüm mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı (davamı)

Ehtiyatlar

Bank keçmiş hadisələr nəticəsində hüquqi və ya işgüzar praktikadan irəli gələn öhdəliklərə malik olduqda, bu öhdəliklərin yerinə yetirilməsi üçün iqtisadi resursların sərf olunmasının ehtimalı böyük olduqda və öhdəliklərin məbləği kifayət qədər dəqiq ehtimal edilə bildikdə ehtiyatlar uçota alınır.

Pensiya təminatı və işçilərə digər ödənişlər üzrə öhdəliklər

Bank işe götürənin cari ödəmələrinin işçilərə ümumi əmək haqqı ödənişlərinin müyyəyen faizi kimi hesablanması nəzərdə tutan Azərbaycan Respublikasının dövlət pensiya təminatı sistemindən əlavə hər hansı fərdi pensiya təminatı sistemindən malik deyildir. Bu xərclər müvafiq əmək haqqının aid olduğu hesabat dövründə əks etdirilir. Bundan əlavə, Bank əmək fəaliyyəti başa çatdıqdan sonra işçilərə ödənişləri aparmır.

Səhm kapitalı

Səhm kapitalı

Adı səhmlər və ixtiyari dividendlər hesablanan geri alınmayan imtiyazlı səhmlər səhm kapitalı kimi təsnif edilir. Şirkətlərin birləşməsi istisna olmaqla, yeni səhmlərin buraxılması ilə birbaşa bağlı olaraq üçüncü tərəflərə ödənişlərə çəkilən xərclər kapitalın tərkibində həmin emisiya nəticəsində əldə edilmiş məbləğin azalması kimi əks etdirilir. Əldə edilmiş vəsaitlərin ədalətli dəyərinin buraxılmış səhmlərin nominal dəyərindən artıq məbləği əlavə ödənilmiş kapital kimi əks etdirilir.

Dividendlər

Dividendlər, yalnız hesabat tarixindən gec olmayıaraq elan edildiyi halda, öhdəlik kimi əks etdirilir və hesabat tarixinə kapitalın məbləğindən çıxılır. Dividendlər haqqında məlumat hesabat tarixində əvvəl və eləcə də hesabat tarixindən sonra, lakin maliyyə hesabatları təsdiq edildikdən əvvəl təklif və ya elan edildikdə açıqlanır.

Dövlət qrantları və dövlət dəstəyi

Dövlət qrantları onların alınacağı və bütün əlaqəli şərtlərin yerinə yetiriləcəyi və ya artıq yerinə yetirildiyi barədə əsaslandırılmış əmənilik olduqda tanınır. Xərc maddəsi ilə bağlı qrant müntəzəm olaraq kompensasiya edəcəyi müvafiq xərclərlə eyni dövrlərdə gəlir kimi tanınır. Aktivlə bağlı qrant təxire salınmış gəlir kimi tanınır və əlaqəli aktivin gözlənilen faydalı istifadə müddəti ərzində bərabər məbləğlərdə gəlirə aid edilir. Bazar faiz dərəcələrindən aşağı dərəcələrlə təqdim edilən dövlət qrantları 9 sayılı MHBS-yə uyğun olaraq tanınır. Dövlət kreditinin faydası kreditin müddəti başladığı tarixdə alınmış pul vəsaitləri və maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda kreditin ilkin olaraq tanındığı məbləğ arasındakı fərq kimi ölçülür. Fayda 20 sayılı MUBS-a əsasən uçota alınır. Artıq çəkilmiş xərclərin və ya zərərlərin kompensasiyası kimi və ya gələcəkdə əlaqəli məsərfələri olmayan müəssisəyə dərhal maliyyə destəyini göstərmək məqsədilə alınacaq dövlət qrantı alınmalı olduğu dövrün mənfəət və ya zərər haqqında hesabatında kompensasiya edəcəyi xərclər üzrə tanınmalıdır.

Şərti öhdəliklər və aktivlər

Şərti öhdəliklər maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda əks etdirilmir, lakin onların ödənilməsi üçün ehtiyatların xərclənməsi ehtimalı az olanda, maliyyə hesabatlarında açıqlanır. Şərti aktivlər maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda əks etdirilmir, lakin onlarla bağlı iqtisadi faydalaların daxil olması ehtimal ediləndə maliyyə hesabatlarında açıqlanır.

Gelir və xərclərin tanınması

Gelirlər, ödənişin nə zaman edildiyindən asılı olmayıaraq, Bank iqtisadi səmərənin əldə edilməsini gözləyəndə və etibarlı şəkildə ölçü biləndə tanınır. Gelirlərin tanınması üçün aşağıdakı xüsusi tanıma meyarları da qarşılanmalıdır.

Faiz və analoji gelir və xərclər

Bank amortizasiya edilən dəyərlə və ya MZƏD ilə ölçülmüş borc maliyyə aktivləri üzrə faiz gelirlərini effektiv faiz dərəcəsini maliyyə aktivinin (qiymətdən düşmüş maliyyə aktivləri istisna olmaqla) ümumi balans dəyərinə vurmaqla hesablamalıdır. Effektiv faiz dərəcəsi qiymətləndirilən gələcək pul vəsaitləri ödənişlərini və ya daxil olmalarını maliyyə alətinin ehtimal edilən istifadə müddəti və ya daha qısa müddət ərzində maliyyə aktivinin və ya öhdəliyinin xalis balans dəyərinədək diskontlaşdırır. Hesablamada zamanı maliyyə aləti üzrə bütün müqavilə şərtləri (misal üçün əvvəlcədən ödəmə imkanı), eləcə də alətlə bilavasitə bağlı olan və effektiv faiz dərəcəsinin tərkib hissəsi olan bütün haqlar və əlavə xərclər nəzərə alınır, lakin gələcək kredit zərərləri nəzərə alınır. Bank maliyyə aktivi və ya öhdəlikləri üzrə ödəniş və daxil olmala dair qiymətləndirmələrinə yenidən baxıqdır, həmin aktiv və öhdəliklərin balans dəyərinə düzəlişlər edir. Düzəliş edilmiş balans dəyəri ilkin effektiv faiz dərəcəsinə əsasında hesablanır və balans dəyərində dəyişiklik faiz gəlirləri və ya xərci kimi tanınır.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

3. Mühüm mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı (davamı)

Gəlir və xərclərin tanınması (davamı)

Maliyyə aktiv kredit üzrə dəyərsizləşmiş olanda Bank faiz gəlirlərini effektiv faiz dərəcəsini maliyyə aktivinin xalis amortizasiya edilən dəyərinə tətbiq etməklə hesablayır. Maliyyə aktivləri bərpa olunsa və artıq kredit üzrə dəyərsizləşmiş olmasa, Bank faiz gəlirlərinin ümumi əsasla hesablanmasına qayıdacaq.

Alınmış və ya yaranmış kredit üzrə dəyərsizləşmiş maliyyə aktivləri (AYKD) üçün Bank faiz gəlirlərini düzəldilmiş EFD hesablaşmaqla və bu dərəcəni aktivin amortizasiya edilən dəyərinə tətbiq etməklə hesablayır. Düzəldilmiş EFD ilkin tanınmada qiymətləndirilmiş gələcək pul vəsaitlərinin hərəketini (o cümlədən kredit zərərlərini) AYKD aktivlərinin amortizasiya edilən dəyərinə diskontlaşdırıran faiz dərəcəsidir.

MZƏD ilə bütün maliyyə aktivləri üzrə faiz gəlirləri mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda "Digər faiz gəliri"nin tərkibində müqavilə faiz dərəcəsini istifadə etməklə tanınır.

Haqq və komissiya gəliri

Bank haqq və komissiya gəlirini müştərilərə göstərdiyi müxtəlif xidmətlərdən əldə edir. Komissiya gəliri aşağıdakı iki kateqoriyaya bölüne bilər:

- Xidmetin göstərilməsindən əldə edilən gəlir xidmət göstərildikcə gəlirlər kimi tanınır (məsələn, plastik kart əməliyyatları, hesablaşma əməliyyatları, nağd əməliyyatlar və s. üzrə xidmətlər);
- İstifadə edilməsi ehtimal edilən kreditlər üzrə kredit öhdəliyi haqları və kreditlərlə bağlı digər haqlar təxirə salınır (artan xərclərlə birlikdə) və kredit üzrə effektiv faiz dərəcəsinə düzəliş kimi tanınır.

Dividend gəliri

Gəlirlər, Bank ödənişi almaq hüququnu əldə edəndə tanınır.

Xarici valyutanın çevirilməsi

Maliyyə hesabatları Bankın funksional və təqdimat valyutası olan AZN ilə təqdim edilir. Xarici valyutalarla aparılan əməliyyatlar ilk önce əməliyyat tarixində qüvvədə olan valyuta məzənnəsi ilə funksional valyutaya çevirilir. Xarici valyuta ilə olan monetar aktivlər və öhdəliklər hesabat tarixinə məzənnədən istifadə etməklə funksional valyutaya çevirilir. Xarici valyutalarla olan əməliyyatların çevirilməsindən yaranan bütün fərqlər mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda xarici valyutaların çevirilməsindən yaranan fərqlərdən zərərlər çıxılmaqla gəlirlər kimi tanınır. Xarici valyuta ilə olan və ilkin dəyəri ilə qiymətləndirilən qeyri-monetary maddələr əməliyyat tarixinə mövcud olan məzənnəyə görə çevirilir. Xarici valyuta ilə olan və ədaletli dəyərlər qiyətləndirilən qeyri-monetary maddələr ədaletli dəyərin təyin edildiyi tarixdə mövcud olan məzənnəyə görə çevirilir.

Xarici valyuta ilə əməliyyatın müqavilə məzənnəsi ilə ARMB-nin həmin əməliyyat tarixinə rəsmi məzənnəsi arasında fərqlər diliq əməliyyatlarından gəlirlərə daxil edilir.

Bank hazırkı maliyyə hesabatlarının hazırlanmasında 31 dekabr tarixinə olan aşağıdakı rəsmi məzənnələrdən istifadə etmişdir:

	2019	2018
1 ABŞ dolları	AZN 1.7000	AZN 1.7000
1 Avro	AZN 1.9035	AZN 1.9468

Qəbul edilmiş, lakin hələ qüvvəyə minməmiş standart və şərhlər

Bankın maliyyə hesabatlarının buraxılması tarixinə qədər buraxılmış, lakin hələ qüvvəyə minməmiş standartlar və şərhlər aşağıda açıqlanır: Bank bu standartlar (müvafiq hallarda) qüvvəyə mindikdə onları tətbiq etmək niyyətindədir.

1 sayılı MUBS və 8 sayılı MUBS-a düzəlişlər "Əhəmiyyətlilik" anlayışının tərifi

2018-ci ilin oktyabr ayında MUBSK, standartlar arasında "əhəmiyyətlilik" anlayışını uyğunlaşdırmaq və tərifin müəyyən xüsusiyyətlərinə aydınlaşdırmaq üçün, 1 sayılı "Maliyyə Hesabatlarının təqdim edilməsi" adlı MUBS-a və 8 sayılı "Uçot siyasetləri, uçot qiymətləndirmələrində dəyişikliklər və səhvlər" adlı MUBS-a düzəlişlər dərc etmişdir. Yeni tərifə əsasən "məlumatın göstərilməməsi, səhv göstərilməsi və ya anlaşılmaz edilməsinin maliyyə hesabatlarının əsas istifadəçilərinin müəyyən müəssisə haqqında maliyyə məlumatı təqdim edən ümumi məqsədli maliyyə hesabatları əsasında qəbul etdikləri qərarlara təsir göstərməsinə dair əsaslı ehtimal yaranarsa, bu cür məlumat əhəmiyyətli hesab olunur".

Əhəmiyyətlilik anlayışının tərifinə edilən dəyişikliklərin Bankın maliyyə hesabatlarına təsir göstərməsi gözlənilmir.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

3. Mühüm mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı (davamı)

Qəbul edilmiş, lakin hələ qüvvəyə minməmiş standart və şərhələr (davamı)

Faiz dərəcəsi etalonu islahatı: 9 sayılı MHBS, 39 sayılı MUBS və 7 sayılı MHBS-yə düzəlişlər

Faiz dərəcəsi etalonu islahatı: 9 sayılı MHBS, 39 sayılı MUBS və 7 sayılı MHBS-yə düzəlişlər faiz dərəcəsi etalonu islahatından birbaşa təsirlənən bütün hecinq münasibətlərinə tətbiq edilən bir sıra azadetmələri əhatə edir. Hecinq münasibətləri o zaman təsirlənir ki islahat hecinq maddəsi və ya hecinq alətinin etalonla əsaslanan pul vəsaitlərinin hərəkətinin vaxtı və/və ya məbləği haqqında qeyri-müəyyənliyə səbəb olsun. Faiz dərəcəsi etalonu islahatı nəticəsində mövcud faiz dərəcəsi etalonunun alternativ və təqribən risksiz faiz dərəcəsi (RFD) ilə əvəz edilməsindən əvvəlki dövr ərzində hecinq maddəsi və ya hecinq alətinin etalonla əsaslanan pul vəsaitlərinin hərəkətinin vaxtı və/və ya məbləği haqqında qeyri-müəyyənliklər yaranı bilər. Bu, proqnoz əməliyyatının yüksək ehtimallı olub-olmaması və hecinq münasibətinin perspektivdə yüksək dərəcədə effektiv olub-olmamasına dair qeyri-müəyyənliyə getirib çıxara bilər.

Dəyişikliklər 1 yanvar 2020-ci il tarixində qüvvəyə minir, lakin müəssisələr onları daha əvvəl tətbiq etməyi seçə bilər. Düzəlişlərin Bankın maliyyə hesabatlarına əhəmiyyətli təsir göstərməsi gözlənilmir.

4. Mühüm mühasibat uçotu mühakimələri və proqnozları

Qiymətləndirmənin qeyri-müəyyənliyi

Bankın uçot qaydalarını tətbiq edərkən, rəhbərlik, qiymətləndirmələrdən əlavə, maliyyə hesabatlarında eks etdirilmiş məbləğlərə daha əhəmiyyətli təsir göstərmiş aşağıdakı mühakimələrdən istifadə etmiş və ehtimallar vermişdir. İstifadə edilmiş ən əhəmiyyətli mühakime və fərziyyələr aşağıda göstərilir:

Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri

Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda eks etdirilmiş maliyyə aktivlərinin və maliyyə öhdəliklərinin ədalətli dəyərləri feal bazardan əldə edilə bilməyəndə, onlar riyazi modellərin işlədilməsini daxil edən müxtəlif qiymətləndirmə mexanizmlərindən istifadə etməklə müəyyən edilir. Bu modellər üçün ilkin verilənlər mümkün olanda müşahidə edilə bilən bazardan götürülür, mümkün olmayanda isə ədalətli dəyərlərin müəyyən edilməsi üçün müəyyən dərəcədə mühakimələrin istifadə edilməsi tələb olunur. Əlavə təfsilatlar Qeyd 22-də təqdim olunur.

Maliyyə aktivləri üzrə dəyərsizləşmə zərərləri

Maliyyə aktivlərinin bütün kateqoriyaları üzrə dəyərsizləşmə zərərlərinin ölçülməsi mühakimələrin işlədilməsini tələb edir, xüsusilə dəyərsizləşmə zərərləri müəyyən edilərənən gələcək pul vəsaitlərinin hərəkətinin məbləği və vaxtı və girov dəyərləri, eləcə də kredit riskində əhəmiyyətli artım qiymətləndirilməlidir. Bu qiymətləndirmələr bir neçə amildən irəli gelir ki, bunların dəyişməsi müxtəlif səviyyəli ehtiyatlarla nəticələnə bilər. Bank tərəfindən GKZ-nin hesablamaları müxtəlif giriş məlumatlarının seçimi və onların qarşılıqlı əlaqəsi ilə bağlı bir sıra müvafiq fərziyyələri əhatə edən kompleks modellərin nəticəsidir. Uçot mühakimələri və qiymətləndirmələri hesab olunan GKZ modellərinin elementləri bunlardır:

- ▶ Kredit riskində əhəmiyyətli artımın olub-olmadığını və müvafiq olaraq maliyyə aktivləri üçün ehtiyatların LTECL əsasında ölçülməli olub-olmadığını qiymətləndirmək, eləcə də keyfiyyətin qiymətləndirilməsi üçün Bankın meyarı;
- ▶ GKZ-ləri ümumi əsasla qiymətləndirilən maliyyə aktivlərinin seqmentlərə bölünməsi;
- ▶ GKZ modellərinin, o cümlədən müxtəlif düsturların və giriş məlumatları seçiminin işlənib hazırlanması;
- ▶ Makroiqtisadi ssenarilər ilə işsizlik səviyyəsi və girov dəyərləri kimi iqtisadi giriş məlumatları arasındaki əlaqənin və DE (defolt ehtimalı), DHRH (defolt halında riskin həcmi) və DHZ (defolt halında zərər) əmsallarına təsirin müəyyənləşdirilməsi;
- ▶ GKZ modelləri üçün iqtisadi giriş məlumatlarını əldə etmək üçün perspektiv makroiqtisadi ssenarilərin seçilməsi və onların həyata keçirilə bilməsinin qiymətləndirilməsi.

Əlavə məlumat 7-ci və 21-ci Qeydlərdə təqdim olunur.

İcarələr – artan faiz dərəcəsinin qiymətləndirilməsi

Bank icarədə nəzərdə tutulan faiz dərəcəsini dərhal müəyyən edə bilmir və bu səbəbdən icarə öhdəliklərinin ölçülməsi üçün artan faiz dərəcəsindən (AFD) istifadə edir. AFD Bankın oxşar şərt və oxşar girovla oxşar iqtisadi mühitdə istifadə hüququ olan aktive oxşar dəyərlə aktivin əldə edilməsi üçün tələb olunan vəsaitlərin borca alınması üçün ödəməli olduğu faiz dərəcəsidir. Beləliklə, AFD Bankın nəyi "ödəməli olduğunu" eks etdirir, bu isə heç bir müşahidə edilən dərəcələr olmadıqda və ya icarə şərtlərini eks etdirmək üçün düzəliş edilməli olduqda qiymətləndirilmənin aparılması tələb edir.

4. Mühüm mühasibat uçotu mühakimələri və proqnozları (davamı)

İcarələr – artan faiz dərəcəsinin qiymətləndirilməsi (davamı)

Bank AFD-ni mümkün olduqda müşahidə edilən giriş məlumatlarından (bazardakı faiz dərəceləri kimi) istifadə etməklə qiymətləndirir və müəssisə ilə bağlı müəyyən qiymətləndirmələr (məs. Bankın kredit reytingi) aparmalıdır. Daha ətraflı məlumatlar 3-cü Qeyddə təqdim edilir.

Vergilər

Azərbaycanın qanunvericiliyi müxtəlif şəhrlər və tez-tez edilən dəyişikliklərə məruz qalır. Rəhbərlik hesab edir ki, 31 dekabr 2019-cu və 2018-ci il tarixlərinə müvafiq qanunvericiliyin rəhbərlik tərəfindən tətbiq edilən şəhi münasibdir və Bankın vergi mövqeyi qəbul ediləcəkdir.

5. Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri

Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri aşağıdakılardan ibarətdir:

	2019	2018
Kassada olan pul vəsaitləri	26,344	18,695
ARMB-də cari hesablar	23,184	11,096
Digər banklarda cari hesablar	27,702	22,246
ARMB-də müddəti 90 günə qədər olan müddətli depozitlər	7,812	35,505
Yolda olan pul vəsaitləri	-	33,250
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	85,042	120,792

Digər banklarda cari hesablara rezident və qeyri-rezident banklarda, müvafiq olaraq, 40 AZN (2018-ci il: 118 AZN) və 27,662 AZN (2018-ci il: 22,128 AZN) mebləğində müxbir hesabların qalıqları daxildir.

Pul vəsaitlərinin ekvivalentlərinin bütün qalıqları Mərhələ 1-ə bölüşdürülr. 31 dekabr 2019-cu il və 31 dekabr 2018-ci il tarixinə Bankın pul vəsaitlərinin ekvivalentlərinə aid olan GKZ sıfıradək yuvarlaqlaşdırılır.

6. Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər

Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər aşağıdakılardan ibarətdir:

	2019	2018
Müddəti 90 gündən çox olan müddətli depozitlər	1,725	10,318
Kredit təşkilatlarında blok edilmiş hesablar	881	3,352
ARMB-də məcburi ehtiyat	1,200	1,351
Kredit təşkilatlarına verilmiş kreditlər	-	725
Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	3,806	15,746

31 dekabr 2019-cu il tarixinə müddəti 90 gündən çox olan müddətli depozitlərə bir rezident kredit təşkilatında 1,725 AZN mebləğində (2018-ci il: bir rezident kredit təşkilatında və iki qeyri-rezident kredit təşkilatında yerləşdirilmiş, müvafiq olaraq, 1,714 AZN və 8,604 AZN mebləğində) yerləşdirilmiş vəsait daxildir.

31 dekabr 2019-cu il tarixinə kredit təşkilatlarında blok edilmiş hesablar üç müştəriyə (2018-ci il: on altı müştəri) verilmiş zəmanət və akkreditivlər (2018-ci il: zəmanət) üzrə bir (2018-ci il: bir) qeyri-rezident kredit təşkilatı tərəfindən blok edilmiş vəsaitləri ifade edir.

Kredit təşkilatları ARMB-də müştərilərdən AZN və xarici valyuta ilə cəlb etdikləri vəsaitlərin əvvəlki ay üzrə orta səviyyəsinin ARMB-də, müvafiq olaraq, illik 0.5% (2018-ci il: 0.5%) və 1% (2018-ci il: 1%) dərəcəsində faiz qazandırmayan pul depozitini (məcburi ehtiyat) saxlamalıdır. Bankın bu depoziti geri almaq imkanı qanunvericiliklə məhdudlaşdırılır.

31 dekabr 2018-ci il tarixinə kredit təşkilatlarına kreditlər iki rezident qeyri-bank kredit təşkilatına verilmiş iki kreditdən ibarətdir.

Kredit təşkilatlarından alınacaq bütün qalıqlar 1-ci Mərhələyə aid edilir. 31 dekabr 2019-cu və 31 dekabr 2018-ci il tarixlərinə kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlərə aid olan GKZ sıfıradək yuvarlaqlaşdırılır.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

7. Müşterilərə verilmiş kreditlər

Müşterilərə verilmiş kreditlər aşağıdakılardan ibarətdir:

	2019	2018
Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər – istehlak kreditləri	65,032	51,271
Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər – ipoteka kreditləri	61,750	48,239
Korporativ kreditlər	45,514	48,442
Dövlət müəssisələrinə verilmiş kreditlər	16,323	27,818
Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər – sahibkarlar	2,477	6,116
Amortizasiya hesablanmış dəyərlə müşterilərə verilmiş kreditlər, ümumi	191,096	181,886
Çıxılsın – kreditin dəyərsizləşməsi üçün ehtiyat	(10,827)	(17,088)
Amortizasiya hesablanmış dəyərlə müşterilərə verilmiş kreditlər	180,269	164,798
Korporativ kreditlər	–	528
MZƏD ilə müşterilərə verilmiş kreditlər	–	528
Müşterilərə verilmiş kreditlər	180,269	165,326

MZƏD ilə müşterilərə verilmiş kreditlər

MZƏD ilə müşterilərə verilmiş kreditlər iqtisadi baxımdan və ya müqavilə şərtlərinə görə tələb hüququ olmayan, layihələrin maliyyələşdirilməsi üçün kreditlərdən ibarətdir. MZƏD ilə müşterilərə verilmiş kreditlərin ədalətli dəyərlə ölçülməsi barədə məlumat 22 sayılı Qeyddə təqdim edilir.

Müşterilərə verilmiş kreditlərin konsentrasiyası

Kreditlər əsas etibarı ilə aşağıdakı sahələr üzrə verilmişdir:

	2019	2018
Fiziki şəxslər	126,782	99,510
Nəqliyyat	16,323	27,780
Ticaret müəssisələri	14,414	8,367
Neft və qaz	10,569	10,727
Telekommunikasiya	6,421	4,680
Kənd təsərrüfatı və qida məhsullarının emalı	6,206	7,397
Metallurgiya	2,461	5,338
İstehsal	876	7,257
Digər	7,044	11,358
Müşterilərə verilmiş kreditlər, ümumi	191,096	182,414

Nəqliyyat sektorunda fəaliyyət göstərən müəssisəyə 16,323 AZN (2018-ci il: 26,334 AZN) məbləğində korporativ kredit Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyindən alınan vəsaitlər hesabına təmin edilmişdir.

31 dekabr 2019-cu il tarixinə Bankın on (2018-ci il: on) ən iri borcalanından alınmalı olan 47,399 AZN və ya ümumi kredit portfelinin 25%-i (2018-ci il: 49,806 AZN və ya 27%) ilə təmsil olunan kreditlərin cəmləşməsi olmuşdur. Bu kreditlər üzrə 3,705 AZN (2018-ci il: 5,451 AZN) məbləğində ehtiyat tanınmışdır.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

7. Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)

Müştərilərə verilmiş amortizasiya edilən dəyərlə kreditlərin dəyərsizləşməsi üçün ehtiyat

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2019-cu il tarixində başa çatan il ərzində fiziki şəxslərə verilmiş istehlak kreditləri ilə əlaqədar ümumi balans dəyərində və müvafiq GKZ-də dəyişikliklər təhlili edilir:

<i>Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər – istehlak kreditləri</i>	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2019-cu il tarixinə ümumi balans dəyəri	48,296	568	2,407	51,271
Yaradılmış və ya satınalınmış yeni aktivlər	40,782	–	–	40,782
Ödənilmiş aktivlər	(24,662)	(156)	(1,245)	(26,063)
Mərhələ 1-ə köçürmələr	235	(195)	(40)	–
Mərhələ 2-yə köçürmələr	(372)	372	–	–
Mərhələ 3-ə köçürmələr	(1,734)	(231)	1,965	–
Diskontun qaytarılması	–	–	16	16
Bərpalar	–	–	646	646
Silinmiş məbləğlər	–	–	(1,620)	(1,620)
31 dekabr 2019-cu il	62,545	358	2,129	65,032

<i>Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər – istehlak kreditləri</i>	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2019-cu il tarixinə GKZ	(242)	(120)	(1,476)	(1,838)
<i>Mənfiət və ya zərərdə kredit zərəri üzrə ehtiyatın (xərci)/qaytarılmasına təsir edən hərəkətlər</i>				
Yaradılmış və ya satınalınmış yeni aktivlər	(438)	–	–	(438)
Ödənilmiş aktivlər	186	33	810	1,029
Mərhələ 1-ə köçürmələr	(72)	58	14	–
Mərhələ 2-yə köçürmələr	2	(2)	–	–
Mərhələ 3-ə köçürmələr	205	43	(248)	–
Dövr ərzində mərhələlər arasında köçürülen risklərin dövrün sonuna GKZ-yə təsiri	71	(76)	(969)	(974)
GKZ hesablamaları üçün istifadə edilən giriş məlumatlarında dəyişikliklər	(16)	(25)	(425)	(466)
<i>Mənfiət və ya zərərdə kredit zərəri üzrə ehtiyatın (xərci)/qaytarılmasına təsir etməyən hərəkətlər</i>				
Diskontun qaytarılması (mərhələ 3 kreditləri üçün faiz gəlirində azalma kimi tanınır)	–	–	(16)	(16)
Bərpalar	–	–	(646)	(646)
Silinmiş məbləğlər	–	–	1,620	1,620
31 dekabr 2019-cu il	(304)	(89)	(1,336)	(1,729)

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

7. Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)

Müştərilərə verilmiş amortizasiya edilən dəyərlə kreditlərin dəyərsizləşməsi üçün ehtiyat (davamı)

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2019-cu il tarixində başa çatan il ərzində fiziki şəxslərə verilmiş ipoteka kreditləri ilə bağlı ümumi balans dəyərində və müvafiq GKZ-də dəyişikliklər təhlil edilir:

<i>Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər – ipoteka kreditləri</i>	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2019-cu il tarixinə ümumi balans dəyəri	47,979	199	61	48,239
Yaradılmış və ya satınalılmış yeni aktivlər	15,964	–	–	15,964
Ödenilmiş aktivlər	(2,424)	(18)	(11)	(2,453)
Mərhələ 1-ə köçürmələr	250	(189)	(61)	–
Mərhələ 2-yə köçürmələr	(249)	249	–	–
Mərhələ 3-ə köçürmələr	(128)	–	128	–
Diskontun qaytarılması	–	–	–	–
Bərpalar	–	–	–	–
Silinmiş məbləğlər	–	–	–	–
31 dekabr 2019-cu il	61,392	241	117	61,750

<i>Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər – ipoteka kreditləri</i>	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2019-cu il tarixinə GKZ	(225)	(63)	(21)	(309)
<i>Mənfəət və ya zərərdə kredit zərəri üzrə ehtiyatın (xərci)/qaytarılmasına təsir edən hərəkətlər</i>				
Yaradılmış və ya satınalılmış yeni aktivlər	(90)	–	–	(90)
Ödenilmiş aktivlər	21	5	4	30
Mərhələ 1-ə köçürmələr	(84)	63	21	–
Mərhələ 2-yə köçürmələr	2	(2)	–	–
Mərhələ 3-ə köçürmələr	1	–	(1)	–
Dövr ərzində mərhələlər arasında köçürülen risklərin dövrün sonuna GKZ-yə təsiri	82	(86)	(47)	(51)
GKZ hesablamaları üçün istifadə edilən giriş məlumatlarına dəyişikliklər	(40)	(1)	3	(38)
<i>Mənfəət və ya zərərdə kredit zərəri üzrə ehtiyatın (xərci)/qaytarılmasına təsir etməyən hərəkətlər</i>				
Diskontun qaytarılması (Mərhələ 3 kreditlər üçün faiz gəlirində azalma kimi tanınmışdır)	–	–	–	–
Bərpalar	–	–	–	–
Silinmiş məbləğlər	–	–	–	–
31 dekabr 2019-cu il	(333)	(84)	(41)	(458)

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

7. Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)

Müştərilərə verilmiş amortizasiya edilən dəyərlə kreditlərin dəyərsizləşməsi üçün ehtiyat (davamı)

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2019-cu il tarixində başa çatan il ərzində korporativ kreditlərlə əlaqədar ümumi balans dəyərində və müvafiq GKZ-də dəyişikliklər təhlili edilir:

Korporativ kreditlər	Mərhələ 1	Mərhələ 2	Mərhələ 3	Cəmi
1 yanvar 2019-cu il tarixinə ümumi balans dəyəri	33,763	248	14,431	48,442
Yaradılmış və ya satınalılmış yeni aktivlər	25,029	-	-	25,029
Ödənilmiş aktivlər	(21,803)	(102)	(2,336)	(24,241)
Mərhələ 1-ə köçürmələr	146	(146)	-	-
Mərhələ 2-yə köçürmələr	-	-	-	-
Mərhələ 3-ə köçürmələr	(1,545)	-	1,545	-
Diskontun qaytarılması	-	-	93	93
Bərpalar	-	-	-	-
Silinmiş məbləğlər	-	-	(3,809)	(3,809)
31 dekabr 2019-cu il	35,590	-	9,924	45,514

Korporativ kreditlər	Mərhələ 1	Mərhələ 2	Mərhələ 3	Cəmi
1 yanvar 2019-cu il tarixinə GKZ	(2,423)	(26)	(9,250)	(11,699)
<i>Mənfaət və ya zərərdə kredit zərəri üzrə ehtiyatın (xərci)/qaytarılmasına təsir edən hərəkətlər</i>				
Yaradılmış və ya satınalılmış yeni aktivlər	(1,350)	-	-	(1,350)
Ödənilmiş aktivlər	1,449	11	911	2,371
Mərhələ 1-ə köçürmələr	(15)	15	-	-
Mərhələ 2-yə köçürmələr	-	-	-	-
Mərhələ 3-ə köçürmələr	476	-	(476)	-
Dövr ərzində mərhələlər arasında köçürülen risklərin dövrün sonuna GKZ-yə təsiri	13	-	(459)	(446)
GKZ hesablamaları üçün istifadə edilən giriş məlumatlarına dəyişikliklər	411	-	(651)	(240)
<i>Mənfaət və ya zərərdə kredit zərəri üzrə ehtiyatın (xərci)/qaytarılmasına təsir etməyən hərəkətlər</i>				
Diskontun qaytarılması (mərhələ 3 kreditləri üçün faiz gəlirində azalma kimi tanınır)	-	-	(93)	(93)
Bərpalar	-	-	-	-
Silinmiş məbləğlər	-	-	3,809	3,809
31 dekabr 2019-cu il	(1,439)	-	(6,209)	(7,648)

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

7. Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)

Müştərilərə verilmiş amortizasiya edilən dəyərlə kreditlərin dəyərsizləşməsi üçün ehtiyat (davamı)

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2019-cu il tarixində başa çatan il ərzində dövlət müəssisələrinə kreditlər ilə əlaqəli olan ümumi balans dəyərində və müvafiq GKZ-də dəyişikliklər təhlili edilir:

<i>Dövlət müəssisələrinə kreditlər</i>	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2019-cu il tarixinə ümumi balans dəyəri	27,818	-	-	27,818
Yaradılmış və ya satınalınmış yeni aktivlər	712	-	-	712
Ödənilmiş aktivlər	(12,207)	-	-	(12,207)
Mərhələ 1-ə köçürmələr	-	-	-	-
Mərhələ 2-ye köçürmələr	-	-	-	-
Mərhələ 3-ə köçürmələr	-	-	-	-
Diskontun qaytarılması	-	-	-	-
Bərpalar	-	-	-	-
Silinmiş məbleğlər	-	-	-	-
31 dekabr 2019-cu il	16,323	-	-	16,323

<i>Dövlət müəssisələrinə kreditlər</i>	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2019-cu il tarixinə GKZ	(18)	-	-	(18)
<i>Mənfəət və ya zərərdə kredit zərəri üzrə ehtiyatın (xərci)/qaytarılmasına təsir edən hərəkətlər</i>				
Yaradılmış və ya satınalınmış yeni aktivlər	-	-	-	-
Ödənilmiş aktivlər	18	-	-	18
Mərhələ 1-ə köçürmələr	-	-	-	-
Mərhələ 2-ye köçürmələr	-	-	-	-
Mərhələ 3-ə köçürmələr	-	-	-	-
Dövr ərzində mərhələlər arasında köçürülen risklərin dövrün sonuna GKZ-yə təsiri	-	-	-	-
GKZ hesablamaları üçün istifadə edilən giriş məlumatlarına dəyişikliklər	-	-	-	-
<i>Mənfəət və ya zərərdə kredit zərəri üzrə ehtiyatın (xərci)/qaytarılmasına təsir etməyən hərəkətlər</i>				
Diskontun qaytarılması (mərhələ 3 kreditləri üçün faiz gəlirində azalma kimi tanınır)	-	-	-	-
Bərpalar	-	-	-	-
Silinmiş məbleğlər	-	-	-	-
31 dekabr 2019-cu il	-	-	-	-

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

7. Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)

Müştərilərə verilmiş amortizasiya edilən dəyərlə kreditlərin dəyərsizləşməsi üçün ehtiyat (davamı)

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2019-cu il tarixində başa çatan il ərzində fiziki şəxslərə sahibkarlıq fəaliyyəti üçün verilmiş kreditlərlə əlaqəli olan ümumi balans dəyərində və müvafiq GKZ-də dəyişikliklər təhlili edilir:

Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər – sahibkarlar	Mərhələ 1	Mərhələ 2	Mərhələ 3	Cəmi
1 yanvar 2019-cu il tarixinə ümumi balans dəyəri	1,233	52	4,831	6,116
Yaradılmış və ya satınalınmış yeni aktivlər	399	–	–	399
Ödənilmiş aktivlər	(861)	(52)	(1,148)	(2,061)
Mərhələ 1-ə köçürmələr	–	–	–	–
Mərhələ 2-yə köçürmələr	–	–	–	–
Mərhələ 3-ə köçürmələr	(169)	–	169	–
Diskontun qaytarılması	–	–	13	13
Bərpalar	–	–	22	22
Silinmiş məbleğlər	–	–	(2,012)	(2,012)
31 dekabr 2019-cu il	602	–	1,875	2,477

Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər – Sahibkarlar	Mərhələ 1	Mərhələ 2	Mərhələ 3	Cəmi
1 yanvar 2019-cu il tarixinə GKZ	(62)	(5)	(3,157)	(3,224)
<i>Mənfəet və ya zərərdə kredit zərəri üzrə ehtiyatın (xərci)/qaytarılmasına təsir edən hərəkətlər</i>				
Yaradılmış və ya satınalınmış yeni aktivlər	(20)	–	–	(20)
Ödənilmiş aktivlər	42	5	483	530
Mərhələ 1-ə köçürmələr	–	–	–	–
Mərhələ 2-yə köçürmələr	–	–	–	–
Mərhələ 3-ə köçürmələr	10	–	(10)	–
Dövr ərzində mərhələlər arasında köçürülen risklərin dövrün sonuna GKZ-yə təsiri	–	–	(50)	(50)
GKZ hesablamaları üçün istifadə edilən giriş məlumatlarına dəyişikliklər	3	–	(208)	(205)
<i>Mənfəet və ya zərərdə kredit zərəri üzrə ehtiyatın (xərci)/qaytarılmasına təsir etməyən hərəkətlər</i>				
Diskontun qaytarılması (mərhələ 3 kreditləri fürün faiz gəlirində azalma kimi tanınır)	–	–	(13)	(13)
Bərpalar	–	–	(22)	(22)
Silinmiş məbleğlər	–	–	2,012	2,012
31 dekabr 2019-cu il	(27)	–	(965)	(992)

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

7. Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)

Müştərilərə verilmiş amortizasiya edilən dəyərlə kreditlərin dəyərsizləşməsi üçün ehtiyat (davamı)

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2018-ci il tarixində başa çatan il ərzində fiziki şəxslərə verilmiş istehlak kreditləri ilə əlaqədar ümumi balans dəyərində və müvafiq GKZ-də dəyişikliklər təhlil edilir:

<i>Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər – istehlak kreditləri</i>	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2018-ci il tarixinə ümumi balans dəyəri	21,132	470	2,851	24,453
Yaradılmış və ya satınalılmış yeni aktivlər	35,620	–	–	35,620
Ödənilmiş aktivlər	(7,657)	(377)	(1,391)	(9,425)
Mərhələ 1-ə köçürmələr	125	(62)	(63)	–
Mərhələ 2-yə köçürmələr	(564)	569	(5)	–
Mərhələ 3-ə köçürmələr	(360)	(32)	392	–
Diskontun qaytarılması	–	–	51	51
Bərpalar	–	–	596	596
Silinmiş məbləğlər	–	–	(24)	(24)
31 dekabr 2018-ci il	48,296	568	2,407	51,271

<i>Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər – istehlak kreditləri</i>	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2018-ci il tarixinə GKZ	(413)	(67)	(1,857)	(2,337)
<i>Mənfeət və ya zərərdə kredit zərəri üzrə ehtiyatın (xərci)/qaytarılmasına təsir edən hərəkətlər</i>				
Yaradılmış və ya satınalılmış yeni aktivlər	(217)	–	–	(217)
Ödənilmiş aktivlər	166	38	1,174	1,378
Mərhələ 1-ə köçürmələr	(48)	20	28	–
Mərhələ 2-yə köçürmələr	36	(41)	5	–
Mərhələ 3-ə köçürmələr	81	15	(96)	–
Dövr ərzində mərhələlər arasında köçürülen risklərin dövrün sonuna GKZ-yə təsiri	47	(85)	(78)	(116)
GKZ hesablamaları üçün istifadə edilən giriş məlumatlarında dəyişikliklər	106	–	(29)	77
<i>Mənfeət və ya zərərdə kredit zərəri üzrə ehtiyatın (xərci)/qaytarılmasına təsir etməyən hərəkətlər</i>				
Diskontun qaytarılması (mərhələ 3 kreditləri üçün faiz gelirində azalma kimi tanınır)	–	–	(51)	(51)
Bərpalar	–	–	(596)	(596)
Silinmiş məbləğlər	–	–	24	24
31 dekabr 2018-ci il	(242)	(120)	(1,476)	(1,838)

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

7. Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)

Müştərilərə verilmiş amortizasiya edilən dəyərlə kreditlərin dəyərsizləşməsi üçün ehtiyat (davamı)

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2018-ci il tarixində başa çatan il ərzində fiziki şəxslərə verilmiş ipoteka kreditləri ilə bağlı ümumi balans dəyərində və müvafiq GKZ-də dəyişikliklər təhlili edilir:

<i>Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər – ipoteka kreditləri</i>	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2018-ci il tarixinə ümumi balans dəyəri	26,611	–	–	26,611
Yaradılmış və ya satınalınmış yeni aktivlər	22,731	–	–	22,731
Ödənilmiş aktivlər	(1,103)	–	–	(1,103)
Mərhələ 1-ə köçürmələr	–	–	–	–
Mərhələ 2-yə köçürmələr	(199)	199	–	–
Mərhələ 3-ə köçürmələr	(61)	–	61	–
Diskontun qaytarılması	–	–	–	–
Bərpalar	–	–	–	–
Silinmiş məbləğlər	–	–	–	–
31 dekabr 2018-ci il	47,979	199	61	48,239

<i>Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər – ipoteka kreditləri</i>	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2018-ci il tarixinə GKZ	(252)	–	–	(252)
<i>Mənfiət və ya zərərdə kredit zərəri üzrə ehtiyatın (xərci)/qaytarılmasına təsir edən hərəketlər</i>				
Yaradılmış və ya satınalınmış yeni aktivlər	(107)	–	–	(107)
Ödənilmiş aktivlər	10	–	–	10
Mərhələ 1-ə köçürmələr	–	–	–	–
Mərhələ 2-yə köçürmələr	2	(2)	–	–
Mərhələ 3-ə köçürmələr	1	–	(1)	–
Dövr ərzində mərhələlər arasında köçürülen risklərin dövrün sonuna GKZ-yə təsiri	–	(61)	(20)	(81)
GKZ hesablamaları üçün istifadə edilən giriş məlumatlarına dəyişikliklər	121	–	–	121
<i>Mənfiət və ya zərərdə kredit zərəri üzrə ehtiyatın (xərci)/qaytarılmasına təsir etməyən hərəketlər</i>				
Diskontun qaytarılması (Mərhələ 3 kreditlər üçün faiz gəlirində azalma kimi tanınmışdır)	–	–	–	–
Bərpalar	–	–	–	–
Silinmiş məbləğlər	–	–	–	–
31 dekabr 2018-ci il	(225)	(63)	(21)	(309)

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

7. Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)

Müştərilərə verilmiş amortizasiya edilən dəyərlə kreditlərin dəyərsizləşməsi üçün ehtiyat (davamı)

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2018-ci il tarixində başa çatan il ərzində korporativ kreditlərlə əlaqədar ümumi balans dəyərində və müvafiq GKZ-də dəyişikliklər təhlil edilir:

Korporativ kreditlər	Mərhələ 1	Mərhələ 2	Mərhələ 3	Cəmi
1 yanvar 2018-ci il tarixinə ümumi balans dəyəri	12,653	3,963	16,201	32,817
Yaradılmış və ya satınalılmış yeni aktivlər	26,483	–	–	26,483
Ödənilmiş aktivlər	(7,590)	(1,195)	(2,065)	(10,850)
Mərhələ 1-ə köçürmələr	2,217	(2,217)	–	–
Mərhələ 2-ə köçürmələr	–	248	(248)	–
Mərhələ 3-ə köçürmələr	–	(551)	551	–
Diskontun qaytarılması	–	–	419	419
Bərpalar	–	–	–	–
Silinmiş məbləğlər	–	–	(427)	(427)
31 dekabr 2018-ci il	33,763	248	14,431	48,442

Korporativ kreditlər	Mərhələ 1	Mərhələ 2	Mərhələ 3	Cəmi
1 yanvar 2018-ci il tarixinə GKZ	(1,299)	(1,059)	(10,699)	(13,057)
<i>Mənfəət və ya zərərdə kredit zərəri üzrə ehtiyatın (xərci)/qaytarılmasına təsir edən hərəkətlər</i>				
Yaradılmış və ya satınalılmış yeni aktivlər	(2,031)	–	–	(2,031)
Ödənilmiş aktivlər	771	409	1,128	2,308
Mərhələ 1-ə köçürmələr	(922)	922	–	–
Mərhələ 2-ə köçürmələr	–	(165)	165	–
Mərhələ 3-ə köçürmələr	–	130	(130)	–
Dövr ərzində mərhələlər arasında köçürürlən risklərin dövrün sonuna GKZ-yə təsiri	838	(263)	278	853
GKZ hesablamaları üçün istifadə edilən giriş məlumatlarında dəyişikliklər	220	–	–	220
<i>Mənfəət və ya zərərdə kredit zərəri üzrə ehtiyatın (xərci)/qaytarılmasına təsir etməyən hərəkətlər</i>				
Diskontun qaytarılması (faiz gəlirlərində tanınmışdır)	–	–	(419)	(419)
Bərpalar	–	–	–	–
Silinmiş məbləğlər	–	–	427	427
31 dekabr 2018-ci il	(2,423)	(26)	(9,250)	(11,699)

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

7. Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)

Müştərilərə verilmiş amortizasiya edilən dəyərlə kreditlərin dəyərsizləşməsi üçün ehtiyat (davamı)

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2018-ci il tarixində başa çatan il ərzində dövlət müəssisələrinə verilmiş kreditlərlə əlaqədar ümumi balans dəyərində və müvafiq GKZ-də dəyişikliklər təhlil edilir:

<i>Dövlət müəssisələrinə verilmiş kreditlər</i>	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2018-ci il tarixinə ümumi balans dəyəri	41,102	-	2,009	43,111
Yaradılmış və ya satınalılmış yeni aktivlər	-	-	-	-
Ödənilmiş aktivlər	(13,284)	-	(1,678)	(14,962)
Mərhələ 1-ə köçürmələr	-	-	-	-
Mərhələ 2-yə köçürmələr	-	-	-	-
Mərhələ 3-ə köçürmələr	-	-	-	-
Diskontun qaytarılması	-	-	-	-
Bərpalar	-	-	-	-
Silinmiş məbləğlər	-	-	(331)	(331)
31 dekabr 2018-ci il	27,818	-	-	27,818

<i>Dövlət müəssisələrinə verilmiş kreditlər</i>	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2018-ci il tarixinə GKZ	(86)	-	(1,828)	(1,914)
<i>Mənfəət və ya zərərdə kredit zərəri üzrə ehtiyatın (xərci)/qaytarılmasına təsir edən hərəkətlər</i>				
Yaradılmış və ya satınalılmış yeni aktivlər	-	-	-	-
Ödənilmiş aktivlər	59	-	1,497	1,556
Mərhələ 1-ə köçürmələr	-	-	-	-
Mərhələ 2-yə köçürmələr	-	-	-	-
Mərhələ 3-ə köçürmələr	-	-	-	-
Dövr ərzində mərhələlər arasında köçürülen risklərin dövrün sonuna GKZ-yə təsiri	-	-	-	-
GKZ hesablamaları üçün istifadə edilən giriş məlumatlarında dəyişikliklər	9	-	-	9
<i>Mənfəət və ya zərərdə kredit zərəri üzrə ehtiyatın (xərci)/qaytarılmasına təsir etməyən hərəkətlər</i>				
Diskontun qaytarılması (Mərhələ 3 kreditlər üçün faiz gəlirində azalma kimi tanınmışdır)	-	-	-	-
Bərpalar	-	-	-	-
Silinmiş məbləğlər	-	-	331	331
31 dekabr 2018-ci il	(18)	-	-	(18)

Təqdim olunan cədvələrdə dəyərində və tətbiq etmək üçün əsaslı hesabatlarla əlaqədar məlumatlar təqdim olunur. Məlumatların tətbiq etməsi və ya təqdim olunması məsələsi tətbiq etmək üçün əsaslı hesabatlarla əlaqədar məlumatlar təqdim olunur.

Azər-Türk Bank Açıq Səhmdar Cəmiyyəti

İstehsalçı bankın tətbiq etmək üçün əsaslı hesabatlarla əlaqədar məlumatlar təqdim olunur.

Pərvənətən istehsalçı bankın tətbiq etmək üçün əsaslı hesabatlarla əlaqədar məlumatlar təqdim olunur.

Məsələnin tətbiq etməsi və ya təqdim olunması məsələsi tətbiq etmək üçün əsaslı hesabatlarla əlaqədar məlumatlar təqdim olunur. Məsələnin tətbiq etməsi və ya təqdim olunması məsələsi tətbiq etmək üçün əsaslı hesabatlarla əlaqədar məlumatlar təqdim olunur.

İstehsalçı bankın tətbiq etmək üçün əsaslı hesabatlarla əlaqədar məlumatlar təqdim olunur.

Məsələnin tətbiq etməsi və ya təqdim olunması məsələsi tətbiq etmək üçün əsaslı hesabatlarla əlaqədar məlumatlar təqdim olunur. Məsələnin tətbiq etməsi və ya təqdim olunması məsələsi tətbiq etmək üçün əsaslı hesabatlarla əlaqədar məlumatlar təqdim olunur.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

7. Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)

Müştərilərə verilmiş amortizasiya edilən dəyərlə kreditlərin dəyərsizləşməsi üçün ehtiyat (davamı)

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2018-ci il tarixində başa çatan il ərzində fiziki şəxslərə sahibkarlıq fəaliyyəti üçün verilmiş kreditlərlə əlaqəli ümumi balans dəyerində və müvafiq GKZ-də dəyişikliklər təhlil edilir:

<i>Fiziki şəxslərə kreditlər-sahibkarlıq</i>	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2018-ci il tarixinə ümumi balans dəyəri	3,529	1,042	5,972	10,543
Yaradılmış və ya satınalılmış yeni aktivlər	693	—	—	693
Ödenilmiş aktivlər	(3,009)	(831)	(1,339)	(5,179)
Mərhələ 1-ə köçürmələr	159	(159)	—	—
Mərhələ 2-yə köçürmələr	—	—	—	—
Mərhələ 3-ə köçürmələr	(139)	—	139	—
Diskontun qaytarılması	—	—	110	110
Bərpalar	—	—	—	—
Silinmiş məbləğlər	—	—	(51)	(51)
31 dekabr 2018-ci il	1,233	52	4,831	6,116

<i>Fiziki şəxslərə kreditlər-sahibkarlıq</i>	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2018-ci il tarixinə GKZ	(282)	(217)	(3,872)	(4,371)
<i>Mənfəət və ya zərərdə kredit zərəri üzrə ehtiyatın (xərci)/qaytarılmasına təsir edən hərəketlər</i>				
Yaradılmış və ya satınalılmış yeni aktivlər	(43)	—	—	(43)
Ödenilmiş aktivlər	254	176	826	1,256
Mərhələ 1-ə köçürmələr	(42)	42	—	—
Mərhələ 2-yə köçürmələr	—	—	—	—
Mərhələ 3-ə köçürmələr	24	—	(24)	—
Dövr ərzində mərhələlər arasında köçürülen risklərin dövrün sonuna GKZ-yə təsiri	21	(14)	(28)	(21)
GKZ hesablamaları üçün istifadə edilən giriş məlumatlarında dəyişikliklər	6	8	—	14
<i>Mənfəət və ya zərərdə kredit zərəri üzrə ehtiyatın (xərci)/qaytarılmasına təsir etməyən hərəketlər</i>				
Diskontun qaytarılması (Mərhələ 3 kreditlər üçün faiz gəlirində azalma kimi tanınmışdır)	—	—	(110)	(110)
Bərpalar	—	—	—	—
Silinmiş məbləğlər	—	—	51	51
31 dekabr 2018-ci il	(62)	(5)	(3,157)	(3,224)

Girov və kreditin keyfiyyətini artırıran digər amillər

Tələb olunan girovun məbləği və növü biznes tərəfdəsinin kredit riskinin qiymətləndirilməsindən asılıdır. Girov növlərinin münasibliyi və qiymətləndirmə parametrlərinə dair qaydalar tətbiq edilir.

Alınmış girovların əsas növləri aşağıdakılardır:

- Korporativ və dövlət kreditləri üçün daşınmaz əmlak və blok edilmiş pul vasitəleri üzrə girovlar;
- Pərakəndə kreditlərin, ipoteka kreditlərinin verilməsi üçün yaşış mülkləri üzrə girovlar.

Rəhbərlik kreditin dəyərsizləşməsi üçün ehtiyatın münasibliyini nəzərdən keçirdiyi zaman girovun bazar dəyərinə nəzarət edir və müvafiq razılışmaya uyğun olaraq eləva girov tələb edir. 31 dekabr 2019-cu ildə Mərhələ 3-də girovla təmin edilmiş kreditlər üzrə maksimal risk hacmi 11,548 AZN (2018-ci il: 19,715 AZN) olmuşdur, bunun üçün 6,717 AZN (2018-ci il: 12,244 AZN) məbləğində GKZ yaradılmışdır. Bu kreditlər üzrə girov olmasaçı bu kreditlər üzrə GKZ 8,978 AZN (2018-ci il: 17,793 AZN) olardı.

Bazar dərəcəsindən aşağı faiz dərəcəsi ilə verilmiş kreditlər

2019-cu il ərzində Bank müştəriyə bazar dərəcəsindən aşağı faiz dərəcəsi ilə 2,700 AZN (2018: sıfır) məbləğində kredit vermişdir ki, bu da kreditin ilkin tanınması zamanı 601 AZN (2018: sıfır) məbləğində zərərlə nəticələnmişdir. Kredit Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyi tərəfindən kreditlə eyni məbləğdə yerləşdirilən əmanət hesabına maliyyələşdirilmişdir.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

8. İnvestisiya qiymətli kağızları

İnvestisiya qiymətli kağızları aşağıdakılardan ibarətdir:

	2019	2018
DÜGƏD ilə borc qiymətli kağızları		
ARMB-nin buraxdığı notlar	33,821	47,470
Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyinin buraxdığı notlar	20,341	4,312
Azərbaycan Respublikası İpoteqa və Kredit Zəmanət Fonduun buraxdığı notlar	2,053	-
	56,215	51,782
DÜGƏD ilə kapital qiymətli kağızları		
Korporativ səhmlər	45	45
	45	45
	56,260	51,827
Cəmi investisiya qiymətli kağızları		

İnvestisiya qiymətli kağızlarının bütün qalıqları 1-ci Mərhələyə bölüşdürülmüşdür. 31 dekabr 2019-cu və 31 dekabr 2018-ci il tarixlərinə investisiya qiymətli kağızlarına aid olan GKZ sıfıradək yuvarlaqlaşdırılır.

9. Əmlak və avadanlıqlar

Əmlak və avadanlıqlarda hərəkət aşağıdakı kimi olmuşdur:

	Mebel və qurğular	Kompyuter	Nəqliyyat vasitələri	Digər əsas vəsaitlər	İcarəyə götürülmüş aktivlərin əsaslı təmiri	İstifadə hüququ olan aktiv (Qeyd 3)	Cəmi
Maya dəyəri							
31 dekabr 2017-ci il	3,631	3,191	959	249	2,801	-	10,831
Əlavələr	226	409	38	16	209	-	898
Silinmələr	(81)	(103)	-	(38)	-	-	(222)
31 dekabr 2018-ci il	3,776	3,497	997	227	3,010	-	11,507
 16 sayılı MHBS-nin qəbul edilməsinin təsiri (Qeyd 3)	-	-	-	-	-	6,243	6,243
1 yanvar 2019-cu il	3,776	3,497	997	227	3,010	6,243	17,750
Əlavələr	305	499	-	17	-	296	1,117
Silinmələr	(35)	(14)	-	-	-	-	(49)
31 dekabr 2019-cu il	4,046	3,982	997	244	3,010	6,539	18,818
 Yiğilmiş köhnəlmə							
31 dekabr 2017-ci il	(1,779)	(1,501)	(577)	(104)	(449)	-	(4,410)
Köhnəlmə xərci	(672)	(577)	(170)	(45)	(206)	-	(1,670)
Silinmələr	73	100	-	26	-	-	199
31 dekabr 2018-ci il	(2,378)	(1,978)	(747)	(123)	(655)	-	(5,881)
Köhnəlmə xərci	(393)	(413)	(170)	(51)	(779)	(2,111)	(3,917)
Silinmələr	34	11	-	-	-	-	45
31 dekabr 2019-cu il	(2,737)	(2,380)	(917)	(174)	(1,434)	(2,111)	(9,753)
 Xalis balans dəyəri							
31 dekabr 2017-ci il	1,852	1,690	382	145	2,352	-	6,421
31 dekabr 2018-ci il	1,398	1,519	250	104	2,355	-	5,626
31 dekabr 2019-cu il	1,309	1,602	80	70	1,576	4,428	9,065

31 dekabr 2019-cu il tarixinə 1,126 AZN (2018-ci il: 791 AZN) məbləğində əmlak və avadanlıqlar tamamilə köhnəlmə əsasında silinmişdir.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

10. Qeyri-maddi aktivlər

Qeyri-maddi aktivlərdə hərəkət aşağıda təqdim edilir:

	<i>Lisenziyalar</i>	<i>Kompüter programı</i>	<i>Cəmi</i>
Maya dəyəri			
31 dekabr 2017-ci il	1,092	2,139	3,231
Əlavələr	106	780	886
Silinmələr	(110)	(25)	(135)
31 dekabr 2018-ci il	1,088	2,894	3,982
Əlavələr	758	1,928	2,686
Silinmələr	-	-	-
31 dekabr 2019-cu il	1,846	4,822	6,668
Yığılmış amortizasiya			
31 dekabr 2017-ci il	(363)	(298)	(661)
Amortizasiya xərci	(98)	(240)	(338)
Silinmə	82	11	93
31 dekabr 2018-ci il	(379)	(527)	(906)
Amortizasiya xərci	(195)	(303)	(498)
Silinmə	-	-	-
31 dekabr 2019-cu il	(574)	(830)	(1,404)
Xalis balans dəyəri			
31 dekabr 2017-ci il	729	1,841	2,570
31 dekabr 2018-ci il	709	2,367	3,076
31 dekabr 2019-cu il	1,272	3,992	5,264

31 dekabr 2019-cu il tarixinə 16 AZN (2018-ci il: sıfır AZN) məbləğində qeyri-maddi aktivlər tam köhnəlmüşdir.

11. Vergilər

Korporativ mənfəət vergisi xərci aşağıdakılardan ibarətdir:

	<i>2019</i>	<i>2018</i>
Cari vergi xərci	(445)	(706)
Təxirə salınmış vergi gəliri/(xərci) – müvəqqəti fərqlərin yaranması və ləğv edilməsi	86	(630)
Çıxılsın: digər məcmu gəlirdə tanınmış təxirə salınmış vergi	(18)	10
Mənfəət vergisi xərci	(377)	(1,326)

İl ərzində digər məcmu gəlirə aid edilmiş maddələrlə bağlı olan təxirə salınmış vergi aşağıda təqdim olunur:

	<i>2019</i>	<i>2018</i>
DÜĞƏD ilə ölçülmüş borc alətləri üzrə xalis zərərlər/(gəlirlər)	18	(10)
Digər məcmu gəlirə aid edilmiş mənfəət vergisi	18	(10)

Effektiv mənfəət vergisi dərəcəsi yerli qanunvericiliyə uyğun mənfəət vergisi dərəcəsindən fərqlənir. Aşağıdakı cədvəldə yerli qanunvericilik əsasında mənfəət vergisi xərci faktiki xərclərlə tutuşturulur:

	<i>2019</i>	<i>2018</i>
Vergidən əvvəlki mənfəət	811	3,440
Yerli qanunvericiliyə uyğun olan mənfəət vergisinin dərəcəsi	20%	20%
Yerli qanunvericiliyə uyğun dərəcə ilə nəzəri mənfəət vergisi xərci	(162)	(688)
Çıxılmayan xərclərin vergiyə təsiri	(215)	(182)
Ötən ilin vergi xərclərinin aktuallaşdırılması	-	(456)
Mənfəət vergisi xərci	(377)	(1,326)

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

11. Vergilər (davamı)

31 dekabr tarixində təxirə salınmış mənfəət vergisi aktivləri və öhdəlikləri və onların müvafiq illərdə hərəkətləri aşağıda təqdim olunur:

	Müvəqqəti fərqlərin yaranması və ləğv edilməsi		Müvəqqəti fərqlərin yaranması və ləğv edilməsi		
	1 yanvar 2018	Mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda	Digər məcmu gəlirdə	31 dekabr 2018-ci il	Mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda
		məcmu gəlirdə			31 dekabr 2019-cu il
Vergidən çıxılan müvəqqəti fərqlərin təsiri					
Müştərilərə verilmiş kreditlər	610	(532)	-	78	112
Əmlak və avadanlıqlar	-	-	-	-	488
İnvestisiya qiymətli kağızları	77	(30)	-	47	39
Digər öhdəliklər	547	(84)	-	463	(158)
Diger aktivlər	5	17	-	22	3
Təxirə salınmış vergi aktivləri	1,239	(629)	-	610	484
					1,094
Vergidən çıxılan müvəqqəti fərqlərin təsiri					
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	(30)	4	-	(26)	16
Banklar və dövlət təşkilatları qarşısında öhdəliklər	(36)	36	-	-	(153)
Müştərilər qarşısında öhdəliklər	(278)	(28)	-	(306)	230
Müştərilərə verilmiş kreditlər	-	(43)	-	(43)	(212)
İnvestisiya qiymətli kağızları	-	-	(10)	(10)	(8)
Qeyri-maddi aktivlər	(59)	(22)	-	(81)	1
Əmlak və avadanlıq	(192)	99	-	(93)	93
Icarə öhdəliyi	-	-	-	-	(380)
Diger aktivlər	(109)	(37)	-	(146)	(3)
Təxirə salınmış vergi öhdəlikləri	(704)	9	(10)	(705)	(416)
					18
Xalis təxirə salınmış vergi aktivləri/(öhdəlikləri)	535	(620)	(10)	(95)	68
					18
					(9)

12. Kredit zərəri xərci və digər dəyərsizləşmə və ehtiyatlar

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2019-cu il tarixində başa çatan il üzrə mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda qeydə alınmış maliyyə alətləri üzrə GKZ xərcləri göstərilir:

	Qeyd	Mərhələ 1	Mərhələ 2	Mərhələ 3	Cəmi
Amortizasiya hesablanmış dəyərlə müştərilərə verilmiş kreditlər	7	867	41	(1,298)	(390)
Maliyyə aktivləri üzrə kredit zərəri		867	41	(1,298)	(390)
Maliyyə zəmanətləri	17	915	-	-	915
Akkreditiv	17	(8)	-	-	(8)
Kreditlə bağlı öhdəliklər		907	-	-	907
Cəmi kredit zərəri		1,774	41	(1,298)	517

Amortizasiya olunmuş maya dəyəri ilə müştərilərə verilmiş kreditlər üzrə kredit zərəri xərcinin geri qaytarılmasına 28 fevral 2019-cu ildə imzalanmış Azərbaycan Respublikasında fiziki şəxslərin problemlı kreditləri ilə bağlı məsələlərin həlli üçün əlavə tədbirlərin görülməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin fərmanına əsasən Azərbaycan Hökuməti tərəfindən müştərilərin adından ödənilən 140 manat məbləğində dövlət qrantı daxildir.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

12. Kredit zərəri xərci və digər dəyərsizləşmə və ehtiyatlar (davamı)

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2018-ci il tarixində başa çatan il üzrə mənfiət və ya zərər haqqında hesabatda qeydə alınmış maliyyə alətləri üzrə GKZ xərcləri göstərilir:

	<i>Qeyd</i>	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>Cəmi</i>
Amortizasiya hesablanmış dəyərlə müştərilərə verilmiş kreditlər	7	(638)	1,129	4,695	5,186
Maliyyə aktivləri üzrə kredit zərəri		(638)	1,129	4,695	5,186
Maliyyə zəmanətləri	17	482	-	391	873
Akkreditiv	17	19	-	-	19
Kreditlə bağlı öhdəliklər		501	-	391	892
Cəmi kredit zərəri xərci		(137)	1,129	5,086	6,078

Digər dəyərsizləşmə ehtiyatlarında hərəkətlər aşağıdakı kimi olmuşdur:

	<i>İcra zəmanətləri</i>	<i>Bərpa olunmayan vergi mövqeləri</i>	<i>Cəmi</i>
31 dekabr 2017-ci il	-	-	-
Xərc	-	-	-
31 dekabr 2018-ci il	-	-	-
Xərc	(46)	(675)	(721)
31 dekabr 2019-cu il	(46)	(675)	(721)

Kreditlə bağlı öhdəliklər və icra zəmanətləri üçün ehtiyatlar digər öhdəliklərdə qeydə alınır.

Bərpa olunmayan vergi mövqeləri mənfiət vergisi bəyannamələrinin yenidən təqdim edilməsi üçün müəyyən edilmiş üç illik müddətin başa çatması səbəbindən vergi orqanları tərəfindən artıq bərpa olunmayan mənfiət vergisi kreditlərinin məbleğini eks etdirir. Bank əlavə vergi öhdəliyini maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda cari mənfiət vergisi öhdəliklərinin tərkibində tanımışdır.

13. Digər aktivlər və öhdəliklər

Digər aktivlər aşağıdakılardan ibarətdir:

	<i>2019</i>	<i>2018</i>
Digər maliyyə aktivləri		
Pul köçürümləri üzrə hesablaşmalar	2,456	1,139
Plastik kartlarla əməliyyatlar üzrə hesablaşmalar	830	155
Cəmi digər maliyyə aktivləri	3,286	1,294
Digər qeyri-maliyyə aktivləri		
Ödenilməmiş borclar müqabilində götürülmüş girovlar	1,789	1,502
Əmlak, avadanlıq və qeyri-maddi aktivlərin alınması üçün avans ödənişləri	501	905
Təxirə salınmış xərclər	340	279
Dövlət büdcəsi ilə hesablaşmalar	6	-
Cəmi digər qeyri-maliyyə aktivləri	2,636	2,686
Digər aktivlər	5,922	3,980

Digər aktivlərin bütün qalıqları Mərhələ 1-ə aid edilir. 31 dekabr 2019-cu və 31 dekabr 2018-ci il tarixlərinə digər aktivlərlə bağlı GKZ sıfırdək yuvarlaqlaşdırılır.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

13. Digər aktivlər və öhdəliklər (davamı)

Digər öhdəliklər aşağıdakılardan ibarətdir:

	2019	2018
Digər maliyyə öhdəlikləri		
Ödenilməkdə olan vəsaitlər	284	1,953
Diger	67	-
Cəmi digər maliyyə öhdəlikləri	351	1,953
Digər qeyri-maliyyə öhdəlikləri		
Hesablanmış xərclər	393	378
İşçilərə ödəniləcək məbləğlər	455	374
Kreditlə bağlı öhdəliklər üçün GKZ üzrə ehtiyat və digər ehtiyat (Qeyd 17)	431	1,292
Təxire salınmış gəlir	521	277
Dövlət büdcəsi ilə hesablaşmalar	97	248
Cəmi digər qeyri-maliyyə öhdəlikləri	1,897	2,569
Diger öhdəliklər	2,248	4,522

14. Kredit təşkilatları və dövlət təşkilatları qarşısında öhdəliklər

Banklar və dövlət təşkilatları qarşısında öhdəliklər aşağıdakılardan ibarətdir:

	2019	2018
Maliyyə Nazirliyinə ödəniləcək məbləğlər	33,060	26,421
Azərbaycan Respublikasının İpoteka və Kredit Zəmanəti Fonduna ödəniləcək məbləğlər	59,545	43,388
Cari hesablar	2,436	17,490
Sahibkarlığa Kömək Milli Fondundan alınmış kreditlər	2,248	2,607
ARMB-yə ödəniləcək məbləğlər	380	-
Blok edilmiş hesablar	48	431
Kredit təşkilatları və dövlət təşkilatları qarşısında öhdəliklər	97,717	90,337
Zəmanət məktubları üzrə girov saxlanılan vəsaitlər (Qeyd 17)	48	91
Kredit təşkilatlarına verilmiş kreditlər üzrə girov saxlanılan vəsaitlər	-	340

31 dekabr 2019-cu il tarixinə Maliyyə Nazirliyi Bankda 16,321 AZN (2018-ci il: 26,421 AZN) məbləğində müddətli depozit yerləşdirilmişdir. Bu depozitin müddəti 2021-ci il ərzində başa çatır və üzərinə aylıq LIBOR üstə gel illik 1.75% dərəcəsi ilə faiz hesablanır. Bu vəsait bir əlaqəli tərif olan şirkətə verilmiş krediti yenidən maliyyələşdirmek üçün istifadə edilmişdir.

Bundan əlavə, 31 dekabr 2019-cu il tarixinə, Bankın ödəniş müddəti 2020-ci və 2024-cü illerde başa çatan, müvafiq olaraq, 9,047 AZN (2018-ci il: sıfır AZN) və 7,692 AZN (2018-ci il: sıfır AZN) məbləğində Maliyyə Nazirliyində yerləşdirilmiş iki müddətli depoziti olmuşdur. 7,692 AZN məbləğində uzunmüddətli depozitin müqavilə üzrə faiz dərəcəsi illik 0.5% təşkil edir və o, kreditin maliyyələşdirilməsi üçün istifadə edilmişdir. Faiz dərəcəsi bazar dərəcəsindən aşağı olduğundan, Bank bu depozitin ilkin tanınması zamanı gəliri 851 AZN məbləğində dövlət qrantı və müştəriyə verilmiş müvafiq kredit üzrə 601 AZN məbləğində zərər kimi tanılmışdır. Bazar dərəcəsindən aşağı olan dərəcə ilə kreditin ilkin tanınması üzrə hökumət subsidiyası və zərər mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda xalis 250 AZN məbləğində "maliyyə alətlərinin ilkin tanınması zamanı yaranan xalis gəlirlər" kimi tanınmışdır.

20 dekabr 2006-ci il tarixində Bank Azərbaycan Respublikasının İpoteka və Kredit Zəmanət Fondu ilə fiziki şəxslər uzunmüddətli ipoteka kreditlərinin verilməsinə dair kredit müqaviləsi imzalanmışdır. Bu program əsasında, vəsaitlər Banka illik 1-4 faiz dərəcəsi ilə verilir (2018-ci il: illik 1-4 faiz) və müddəti 2020-2049-cu (2018-ci il: 2019-2048-ci) ildə başa çatır. Bank bu vəsaitləri illik 8 faizdən çox olmayan illik faiz dərəcəsi ilə müvafiq borcalanlara kreditlər vermək üçün istifadə edir.

23 dekabr 2010-cu ildə Bank Azərbaycan Respublikası İqtisadiyyat Nazirliyinin programı olan Milli Sahibkarlığa Kömək Fondu ilə kiçik və orta müəssisələrin maliyyələşdirilməsi üçün kredit razılışması imzalanmışdır. Bu program əsasında vəsaitlər Banka illik 1% (2018-ci il: illik 1%) dərəcəsi ilə verilir və müddəti 2020-2023-cü (2018-ci il: 2019-2023-cü) illərdə başa çatır. Bank bu vəsaitləri müvafiq borcalanlara illik 6% dərəcəsi ilə kreditlər vermək üçün istifadə edir.

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankına ödəniləcək uzunmüddətli kreditlər, 28 fevral 2019-cu ildə imzalanmış Azərbaycan Respublikasında fiziki şəxslərin problemli kreditləri ilə bağlı məsələlərin həlli üçün əlavə tədbirlərin görülməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin fərmanına əsasən təqdim edilən vəsaitdir. Kredit müddəti 31 dekabr 2024-cü ildə bitir və illik faiz dərəcəsi 0.1% təşkil edir.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

15. Müşterilər qarşısında öhdəliklər

Müşterilər qarşısında öhdəliklərə aşağıdakılardaxildirdir:

	2019	2018
Cari hesablar	140,550	144,508
Müddətli depozitlər	47,745	75,500
Müşterilər qarşısında öhdəliklər	188,295	220,008
Zəmanət məktubları üzrə girov saxlanılan vəsaitlər (Qeyd 17)	661	890
Müşterilərə verilmiş kreditlər üzrə girov saxlanılan vəsaitlər	22,955	13,297

31 dekabr 2019-cu il tarixində Bankın 10 ən iri müştəri (2018-ci il: 10) qarşısında öhdəliyi 86,586 AZN və ya müştərilər qarşısında cəmi öhdəliklərin 46%-i (2018-ci il: 112,127 AZN və ya 51%) qədərində olmuşdur.

Müştəri hesablarının iqtisadi sektorlar üzrə təhlili aşağıda təqdim olunur:

	2019	2018
Fiziki şəxslər	74,588	113,414
Sığorta şirkətləri və digər qeyri-bank maliyyə institutları	50,407	50,504
Nəqliyyat və rabitə	17,766	2,724
Ticarət və xidmətlər	17,616	15,845
Tikinti	11,245	7,451
Dövlət və ictimai təşkilatlar	8,891	18,892
İstehsal	3,352	8,907
Kənd təsərrüfatı	2,319	943
Sair	2,111	1,328
Müşterilər qarşısında öhdəliklər	188,295	220,008

16. Kapital

31 dekabr 2019 və 2018-ci il tarixlərinə Bankın nizamnamə kapitalı, hər səhmin nominal dəyəri 1 (bir) manat olan buraxılmasına icazə verilmiş, buraxılmış və tam ödənilmiş 50.000.000 adı səhm ilə təmsil olunur. Hər adı səhm bir səs hüququ verir.

Bankın nizamnamə kapitalı səhmdarlar tərəfindən Azərbaycan manatı ilə qoyulmuşdur və onlar dividendləri və hər hansı kapital paylarını Azərbaycan manatı ilə almaq hüququna malikdirlər.

Səhmdarların 29 aprel 2019-cu il tarixində keçirilmiş ümumi yığıncığının qərarı ilə Bank 31 dekabr 2018-ci il tarixində başa çatan il üzrə adı səhmlərlə bağlı cəmi 300 AZN məbləğində dividendlər elan etmişdir (o cümlədən səhmdarlar adından ödəniləcək 10% mənbədə tutulan vergi). 2019-cu il ərzində dividendlər tam ödənilmişdir.

Səhmdarların 27 iyun 2018-ci il tarixində keçirilmiş ümumi yığıncığının qərarı ilə Bank 31 dekabr 2017-ci il tarixində başa çatan il üzrə adı səhmlərlə bağlı cəmi 928 AZN məbləğində dividendlər elan etmişdir (o cümlədən səhmdarlar adından ödəniləcək 10% mənbədə tutulan vergi). 2018-ci il ərzində dividendlər tam ödənilmişdir.

Ədalətli dəyər ehtiyatı

Bu ehtiyat DÜGƏD ilə ölçülülmüş maliyyə aktivlərinin ədalətli dəyərindəki dəyişiklikləri uçota alır.

17. Təəhhüdlər və potensial öhdəliklər

Əməliyyat mühiti

Azərbaycan iqtisadi islahatları aparmağa və hüquqi, vergi və nizamlayıcı infrastrukturunu təkmilləşdirməyə davam edir. Azərbaycan iqtisadiyyatının gələcək sabitliyi önemli dərəcədə islahatlardan, eləcə də hökumətin gördüyü iqtisadi, maliyyə və monetar tədbirlərinin effektivliyindən, eləcə də xam neftin qiymətindən və AZN-in sabitliyindən asılıdır.

Azərbaycan iqtisadiyyatı neft qiymətlərinin aşağı düşməsi və Azərbaycan manatının 2015-ci il ərzində devalvasiyasının menfi təsirinə məruz qalmışdır. Bu, kapital əldə etmək imkanlarının məhdudlaşması, kapital dəyərinin artması, inflasiya və iqtisadi artımın qeyri-müəyyənliyi kimi amillərə səbəb olmuşdur.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

17. Təəhhüdlər və potensial öhdəliklər (davamı)

Əməliyyat mühiti (davamı)

Bu çətinliklərə cavab olaraq, ARMB monetar siyasetini sərtləşdirmiş və makroiqtisadi vəziyyəti sabitləşdirmək üçün bir sıra tedbirler görmüşdür. Bundan əlavə, Azərbaycan hökuməti islahatları sürətləndirmək və maliyyə sisteminə dəstek vermək planlarını açıqlamışdır. 6 dekabr 2016-cı ildə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti "Milli iqtisadiyyat və iqtisadiyyatın əsas sektorları üzrə strateji yol xəritəsinin başlıca istiqamətləri"ni təsdiqləmişdir.

2018-ci ildə ARMB makroiqtisadi sabitliyi, o cümlədən aşağı birrəqəmli inflasiyaya və sabit manat məzənnəsinə yönəlmış pul siyasetini davam etdirdi. Eyni zamanda ARMB tədricən yenidən maliyyələşdirmə dərəcəsini 15%-dən 9.75%-ə endirdi.

Bundan əlavə, 2019-cu il ərzində ARMB Azərbaycan manatının sabitliyini qorumaqla pul şərtlərini yüngülləşdirməyə davam etdi. Neticədə, ARMB-nin yenidən maliyyələşdirmə dərəcəsi 9.75%-dən 7.5%-dək azaldı və AZN-in məzənnəsi dəyişməz olaraq qalmışdır.

Nəhayət, 28 fevral 2019-cu ildə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin problemlı kreditlər haqqında Fərmanına əsasən, hökumət 2015-ci ildə baş vermiş Azərbaycan manatının devalvasiyası səbəbindən kredit yükü artan vətəndaşlara kompensasiyanın verilməsi üçün vəsaitlər ayırmışdır. Bu tədbir vaxtı keçmiş kreditlərin məbləğlərini əhəmiyyətli dərəcədə azaltmış, həmçinin bank sistemindəki kapital və likvidliyi dəstəkləmişdir.

Bankın rəhbərliyi cari şəraitdə baş verən iqtisadi dəyişiklikləri izləməkdədir və Bankın yaxın gələcəkdə fəaliyyətinin davamlılığı və inkişafını dəstəkləmək üçün lazımlı hesab etdiyi ehtiyat tədbirlərini görməkdədir.

Hüquqi məsələlər

Adı fəaliyyətində Bank məhkəmə iddiaları və şikayətlərinin obyekti olur. Rəhbərlik hesab edir ki, belə iddia və ya şikayətlərdən irəli gələn öhdəlik (əger olarsa) Bankın maliyyə vəziyyəti və ya gələcək əməliyyat nəticələrinə mühüm mənfi təsir göstərməyəcəkdir.

Vergilər

Azərbaycanın vergi qanunvericiliyi müxtəlif şərhlərə və tez-tez edilən dəyişikliklərə məruzdur. Bundan əlavə, Bankın əməliyyatları və fəaliyyətinə tətbiq edilən vergi qanunvericiliyinin vergi orqanları tərəfindən şərh edilməsi rəhbərliyin şəhri ilə üst-üstə düşməyə bilər. Azərbaycan Respublikasında son zamanlar baş vermiş hadisələr göstərir ki, vergi orqanları bu qanunvericiliyin şərh edilməsi və tətbiqində daha sərt mövqə tutu bilərlər, buna görə də gələcəkdə vergi orqanları Bankın əməliyyat və fəaliyyət növləri ilə bağlı əvvəl irəli sürmədikləri iddiaları irəli sürə bilərlər. Nəticə etibarı ilə müvafiq orqanlar tərəfindən əlavə iri vergi, cərimə və faiz hesablanıa bilər.

Vergi yoxlamaları yoxlama aparmaq qərarı qəbul edildiyi ildən birbaşa əvvəlki üç maliyyə ili üzrə aparıla bilər. Sonuncu vergi yoxlaması 2015-ci ilin ikinci yarısını və 2016-ci ilin üçüncü rübünnü əhatə edirdi.

31 dekabr 2019-cu il tarixinə müvafiq qanunvericiliyin rəhbərlik tərəfindən tətbiq edilən şəhri münasibdir və Bankın vergi, valyuta və gömrük mövqeləri qəbul ediləcəkdir.

Sığorta

Bank hazırda səhvlardan və ya təhriflərdən irəli gələn öhdəliklərlə əlaqədar sığorta təminatı almamışdır.

ARMB tələblərinə uyğunlaşma

ARMB banklardan yerli standartlara uyğun olan maliyyə hesabatları əsasında hesablanmış müəyyən normalara riayət etməyi tələb edir. 31 dekabr 2019-cu və 2018-ci il tarixlərinə Bank bu normalara riayət etmişdir, 31 dekabr 2019-cu il tarixinə yalnız minimal nizamlayıcı kapital tələbi 50,000 AZN məbləğində pozulmuşdur. Daha ətraflı məlumat 25-ci Qeyddə təqdim edilir.

Maliyyə təəhhüdləri və potensial öhdəliklər

Bank tərəfindən müştərilərə zəmanətlərin və akkreditivlərin verilməsinin əsas məqsədi müştərilərə tələb olduqda vəsaitlərin mövcudluğunu təmin etməkdir. Zəmanətlər və ehtiyat akkreditivləri müştəri üçüncü tərəflər qarşısında öhdəliklərini yerinə yetirə bilmədiyi təqdirdə Bankın ödəmələr edəcəyini qəti təsdiq edən sənədlərdir. Sənədlə akkreditivlər və kommersiya akkreditivləri, Banka müəyyən edilmiş məbləğə qədər və xüsusi şərtlərlə tələb təqdim etmək hüququnu üçüncü tərəf verən, Bankın müştəri adından üzərinə götürdüyü yazılı öhdəlik olaraq, aid olduları malların çatdırılması və ya pul depozitləri ilə təmin edilir və beləliklə də birbaşa borc lağdırılmışdır.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

17. Təəhhüdlər və potensial öhdəliklər (davamı)**Maliyyə təəhhüdləri və potensial öhdəliklər (davamı)**

İstifadə edilməmiş kredit üzrə təəhhüdlərə dair razılaşma Bank üçün əlverişsiz şərtlər, o cümlədən təkrar maliyyələşdirmə dərəcəsində dəyişiklik, inflasiya, məzənnədə dəyişiklik və s. yarandığı halda Bankın birtərəfli olaraq razılaşmadan çıxməq hüququnu nəzərdə tutur.

31 dekabrda Bankın təəhhüdləri və potensial öhdəlikləri aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

	2019	2018
Kreditlə bağlı təəhhüdlər		
İstifadə edilməmiş kredit üzrə təəhhüdlər	14,163	14,953
Akkreditivlər	941	272
Maliyyə zəmanətləri	<u>33,293</u>	<u>36,032</u>
	48,397	51,257
Əməliyyat lizinqi üzrə təəhhüdlər		
1 ildən az	X	1,024
1 ildən çox lakin 5 ildən az	X	602
5 ildən çox	<u>X</u>	<u>—</u>
	4,485	—
İcra zəmanətləri	52,882	52,883
Təəhhüdlər və potensial öhdəliklər		
Kreditlər bağlı öhdəliklər üçün GKZ ehtiyatları	(385)	(1,292)
Diger öhdəliklər üçün ehtiyatlar	(46)	—
Maliyyə zəmanətləri üzrə girov kimi saxlanılan depozitlər (Qeyd 14, 15)	(529)	(981)
İcra zəmanətləri üzrə girov kimi saxlanılan depozitlər (Qeyd 14, 15)	(180)	—

Maliyyə təəhhüdləri və potensial öhdəliklər

31 dekabr 2019-cu il tarixində başa çatan il üzrə GKZ-də dəyişikliklərin təhlili:

<i>Maliyyə zəmanətləri</i>	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2019-cu ildə GKZ	(1,288)	—	—	(1,288)
Yeni risklər	(304)	—	—	(304)
Tanınması dayandırılmış və ya müddəti bitmiş risklər (silinmələri çıxmagaqla)	919	—	—	919
Mərhələ 1-ə köçürmələr	—	—	—	—
Mərhələ 2-yə köçürmələr	—	—	—	—
Mərhələ 3-ə köçürmələr	—	—	—	—
Dövr ərzində mərhələlər arasında köçürülen risklərin dövrün sonuna GKZ-yə təsiri	—	—	—	—
GKZ hesablamaları üçün istifadə edilən giriş məlumatlarına dəyişikliklər	300	—	—	300
31 dekabr 2019-cu il	(373)	—	—	(373)

<i>Akkreditivlər</i>	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2019-cu ildə GKZ	(4)	—	—	(4)
Yeni risklər	(10)	—	—	(10)
Tanınması dayandırılmış və ya müddəti bitmiş risklər (silinmələri çıxmagaqla)	2	—	—	2
Mərhələ 1-ə köçürmələr	—	—	—	—
Mərhələ 2-yə köçürmələr	—	—	—	—
Mərhələ 3-ə köçürmələr	—	—	—	—
Dövr ərzində mərhələlər arasında köçürülen risklərin dövrün sonuna GKZ-yə təsiri	—	—	—	—
GKZ hesablamaları üçün istifadə edilən giriş məlumatlarına dəyişikliklər	—	—	—	—
31 dekabr 2019-cu il	(12)	—	—	(12)

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

17. Təəhhüdlər və potensial öhdəliklər (davamı)

Maliyyə təəhhüdləri və potensial öhdəliklər (davamı)

31 dekabr 2019-cu və 31 dekabr 2018-ci il tarixlərinə istifadə edilməmiş kredit üzrə təəhhüdlərə bağlı GKZ sıfıradək yuvarlaqlaşdırılır.

31 dekabr 2018-ci il tarixində başa çatan il üzrə GKZ-də dəyişikliklərin təhlili:

Maliyyə zəmanətləri	Mərhələ 1	Mərhələ 2	Mərhələ 3	Total
1 yanvar 2018-ci ildə GKZ	(1,770)	-	(391)	(2,161)
Yeni risklər	(876)	-	-	(876)
Tanınması dayandırılmış və ya müddəti bitmiş risklər (silinmələri çıxmaqla)	843	-	-	843
Mərhələ 1-ə köçürmələr	(391)	-	391	-
Mərhələ 2-yə köçürmələr	-	-	-	-
Mərhələ 3-ə köçürmələr	-	-	-	-
Dövr ərzində mərhələlər arasında köçürülen risklərin dövrün sonuna GKZ-yə təsiri	376	-	-	376
GKZ hesablamaları üçün istifadə edilən giriş məlumatlarına dəyişikliklər	530	-	-	530
31 dekabr 2018-ci il	(1,288)	-	-	(1,288)

Akkreditivlər	Mərhələ 1	Mərhələ 2	Mərhələ 3	Total
1 yanvar 2018-ci ildə GKZ	(23)	-	-	(23)
Yeni risklər	(1)	-	-	(1)
Tanınması dayandırılmış və ya müddəti bitmiş risklər (silinmələri çıxmaqla)	-	-	-	-
Mərhələ 1-ə köçürmələr	-	-	-	-
Mərhələ 2-ya köçürmələr	-	-	-	-
Mərhələ 3-ə köçürmələr	-	-	-	-
Dövr ərzində mərhələlər arasında köçürülen risklərin dövrün sonuna GKZ-yə təsiri	-	-	-	-
GKZ hesablamaları üçün istifadə edilən giriş məlumatlarına dəyişikliklər	20	-	-	20
31 dekabr 2018-ci il	(4)	-	-	(4)

18. Xalis haqq və komissiya gəliri

Xalis haqq və komissiya gəliri aşağıdakılardan ibarətdir:

	2019	2018
Plastik kart əməliyyatları	2,401	2,200
Hesablaşma əməliyyatları	2,137	2,475
Pul vəsaitləri ilə əməliyyatlar	1,825	1,571
Zəmanətlər və akkreditiv	1,057	900
Digər	365	312
Haqq və komissiya gəliri	7,785	7,458
Plastik kart əməliyyatları	(2,723)	(1,971)
Hesablaşma əməliyyatları	(515)	(716)
Pul vəsaitləri ilə əməliyyatlar	(349)	(602)
Zəmanətlər və öhdəliklər	(136)	(61)
Digər	(224)	(153)
Haqq və komissiya xərcləri	(3,947)	(3,503)
Xalis haqq və komissiya gəliri	3,838	3,955

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

19. Digər gəlir

31 dekabr 2019-cu il tarixinə 1,951 AZN (2018-ci il: 184 AZN) məbləğində digər gəlir əsasən müddətli depozitlərin vaxtından əvvəl götürülməsi ilə əlaqədar müştərilərdən tutulan cərimə haqlarından ibarətdir.

20. İşçilər üzrə, ümumi və inzibati xərclər

İşçilər üzrə xərclər aşağıdakılardan ibarətdir:

	2019	2018
Əmək haqqı və mükafatlar	(8,707)	(7,563)
Sosial sığorta xərcləri	(1,952)	(1,685)
İşçilər üzrə digər xərclər	(380)	(418)
İşçilər üzrə xərclər	(11,039)	(9,666)

Ümumi və inzibati xərclər aşağıdakılardan ibarətdir:

	2019	2018
Mənfəət vergisi istisna olmaqla əməliyyat vergiləri	(994)	(675)
Marketing və reklam	(497)	(724)
Əmanətlərin siğortalanması xərcləri	(433)	(337)
Məlumatların emalı və işlənməsi	(406)	(305)
Rabite	(372)	(384)
Üzvlük xərcləri	(321)	(431)
Əmlak və avadanlıqların təmiri və texniki xidməti	(312)	(208)
Kommunal xərclər	(309)	(158)
Təhlükəsizlik	(266)	(308)
Ofis təchizatı	(251)	(223)
Hüquq və məsləhət xidmətləri	(223)	(325)
İşgüzar səfərlər və əlaqəli xərclər	(143)	(123)
Digər	(327)	(845)
Yerləşmə və icarə haqqı	-	(2,766)
Cəmi ümumi və inzibati xərclər	(4,854)	(7,812)

21. Risklərin idarə edilməsi

Ön söz

Öz fəaliyyətində Bank müxtəlif risklərə məruz qalır və bunları daimi müəyyən etmə, ölçmə və müşahidə etmə prosesləri, kredit limitlərinin müəyyən edilməsi və digər daxili nəzarət tədbirləri vasitəsilə idarə edir. Risklərin idarə edilməsi Bankın fəaliyyətinin mühüm hissəsini təşkil edir. Bankın hər bir əməkdaşı öz vəzifələri daxilində risklərə görə məsuliyyət daşıyır. Bank kredit riski, likvidlik riski və bazar risklərinə məruz qalır. Bank əməliyyat risklərinə də məruz qalır.

Müstəqil riskə nəzarət prosesinə ümumi mühitdə, texnologiyada və sənayedə dəyişikliklər kimi biznes riskləri daxil deyildir. Onlar Bankın strateji planlaşdırma prosesi vasitəsilə nəzarət altında saxlanılır.

Risklərin idarə olunması strukturu

İdarə heyəti risklərin müəyyən edilməsi və nəzarət edilməsinə görə ümumi məsuliyyət daşıyır, lakin risklərin idarə olunması və izlənməsinə məsuliyyəti ayrıca müstəqil orqanlar daşıyır.

Müşahidə Şurası

Müşahidə Şurası risklərin idarə olunmasında ümumi yanaşma, risk strategiyaları və prinsiplərinin təsdiq edilməsinə görə məsuliyyət daşıyır.

21. Risklərin idarə edilməsi (davamı)

Ön söz (davamı)

Audit komitəsi

Audit komitəsi auditin tapşırığı və strategiyasının təsis və tərtib edilməsi üçün ümumi məsuliyyət daşıyır. Komitə fundamental audit məsələlərinə görə məsuliyyətlidir və Daxili Auditin fəaliyyətinə nəzarət edir.

İdarə Heyəti

İdarə Heyəti Bankda ümumi risk prosesinə nəzarətə görə məsuliyyət daşıyır.

Risk komitəsi

Risk komitəsi risk strategiyasının işləniləbilə hazırlanması və risk prinsipləri, konsepsiyası, siyaseti və limitlərinin tətbiqi üçün ümumi məsuliyyət daşıyır. Komitə fundamental risk məsələlərinə görə məsuliyyət daşıyır və müvafiq risk qərarlarını idarə və nəzarət edir.

Risklərin idarə olunması bölməsi

Risklərin idarə olunması bölməsi müstəqil nəzarət prosesini təmin etmek məqsədilə risklə bağlı prosedurların tətbiqi və dəsteklənməsi üçün məsuliyyət daşıyır.

Bankın xəzinədarlığı

Bankın xəzinədarlığı Bank aktivlərinin və öhdəliklərinin idarə olunması, eləcə də ümumi maliyyə strukturu üçün məsuliyyət daşıyır. Bundan əlavə, xəzinədarlıq Bankın maliyyələşdirmə və likvidlik riskləri üçün məsuliyyət daşıyır.

Daxili audit

Daxili audit funksiyası hər il Bankda risklərin idarə olunması proseslərinin audit yoxlamasını apararaq, həm prosedurların münasibliyini, həm də Bankın prosedurlara riayət etməsini yoxlayır. Daxili Audit bütün qiymətləndirmələrin nəticələrini rəhbərliklə müzakirə edir və nəticə və tövsiyələr haqqında Audit Komitəsinə hesabat verir.

Risklərin ölçülməsi və hesabatçılıq sistemləri

Bankın riskləri həm adı şəraitdə yaranması ehtimal edilən zərəri, həm də statistik modellər əsasında maksimal faktiki zərərlərin qiymətləndirilməsi olan gözlənilməyən zərərləri eks etdirən metoddan istifadə etməklə ölçülür. Modellər keçmiş təcrübədən əldə edilmiş və iqtisadi şəraitləri nəzərə almaqla düzəlişlər edilmiş ehtimallardan istifadə edir. Bundan əlavə, Bank baş verməsi ehtimal edilməyən ağır hadisələr əslində baş verdiyi təqdirdə daha pis hadisələrin ssenari modellərini hazırlayır.

Risklərin monitorinqi və nəzarət edilməsi ilk önce Bankın müəyyən etdiyi limitlərə əsaslanır. Belə limitlər Bankın biznes strategiyasını və bazar mühitini, eləcə də Bankın qəbul etməyi risk səviyyəsini eks etdirir və bu zaman əsas diqqət ayrı-ayrı sahələre yetirilir. Bundan əlavə, Bank bütün risk və əməliyyat növləri üzrə məcmu risk həcmi ilə bağlı olaraq ümumi risk daşımış qabiliyyətinə nəzarət edir və ölçür.

Bütün fəaliyyət növləri üzrə əldə edilmiş məlumat risklərin təhlil və nəzarət edilməsi və tez aşkar olunması məqsədilə yoxlanılır və işlənilir. Bu məlumat izahlarla birlikdə İdarə Heyətinə, Risk Komitəsinə və her bir bölmənin rəhbərini təqdim edilir. Hesabata kredit riskinin ümumi həcmi haqqında məlumat, limitlərdən istisnalar və likvidlik əmsalları daxil edilir. Hər ay sənaye sahəsi, müştəri və coğrafi risklər kəsiyində risklər haqqında məlumat təqdim edilir. Baş rəhbərlik hər rüb kredit zərərləri üçün ehtiyat yaratmaq zərurətini müəyyən edir. Müşahidə Şurası rübdə bir dəfə risklər haqqında etraflı hesabat alır, həmin hesabatda isə bankın risklərini qiymətləndirmək və müvafiq qərarlar qəbul etmək üçün bütün zəruri məlumat açıqlanır.

Bankın bütün səviyyələri üçün risklər haqqında xüsusi hesabatlar hazırlanır və paylanır ki, bütün bölmələr geniş, zəruri və aktual məlumatla tanış olmaq imkanını əldə etsinlər.

İdarə Heyəti və Bankın bütün digər müvafiq işçilərinin hər gün keçirilən qısa iclaslarında bazar limitlərinin və likvidliyin dəsteklənməsi, eləcə də risklərə bağlı digər dəyişikliklər müzakirə olunur.

Risklərin azaldılması

Bank kredit risklərini azaltmaq üçün girovdan fəal istifadə edir.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

21. Risklərin idarə edilməsi (davamı)

Ön söz (davamı)

Həddindən artıq risk konsentrasiyası

Risklərin konsentrasiyası bir sıra biznes tərefdaşı analoji fəaliyyət növləri ilə məşğul olanda və ya onların fəaliyyəti eyni coğrafi bölgədə həyata keçiriləndə və ya biznes tərefdaşları oxşar iqtisadi xüsusiyyətlərə malik olanda və nəticədə iqtisadi, siyasi və digər şərtlərdə dəyişikliklər həmin biznes tərefdaşlarının müqavilə öhdəliklərini yerinə yetirmək qabiliyyətinə eyni təsir göstərəndə yaranır. Risklərin konsentrasiyası Bankın fəaliyyət nəticələrinin xüsusi sənaye sahəsinə və ya coğrafi bölgəyə təsir göstərən dəyişikliklərə qarşı nisbi həssaslığını eks etdirir.

Həddindən artıq risk konsentrasiyasının təsiri altına düşməmək üçün, Bank daxili prosedurlarında müxtəlif xüsusiyyətlərə malik olan portfellərin idarə edilməsi qaydaları ilə təmin olunur. Müyyəyen edilmiş risk konsentrasiyası müvafiq qaydada nəzəret və idarə olunur.

Kredit riski

Kredit riski – Bankın sifarişçiləri, müştəriləri və ya biznes tərefdaşlarının müqavilə öhdəliklərini yerinə yetirməmələrinə görə Bankın zərər çekməsi riskidir. Bank, ayrı-ayrı biznes tərefdaşları və coğrafi və sənaye sahələri üzrə konsentrasiyalarda əlaqədar Bankın qəbul etməyə hazır olduğu risk həcmiñin limitlərini müyyəyen etməklə və həmin limitlərə riayət edilməsinin monitoringini aparmaqla, kredit riskini idarə edir və ona nəzəret edir.

Bank kredit keyfiyyətinin yoxlanılması prosesini təsis etmişdir ki, girovun müntəzəm qaydada yenidən baxılması da daxil olmaqla biznes tərefdaşlarının krediti ödəmək qabiliyyətlərində mümkün dəyişikliklərin tez müyyəyen edilməsi təmin edilsin. Biznes tərefdaşları üzrə limitlər kredit riskinin təsnifləşdirilməsi sistemində istifadə etməklə müyyəyen edilir. Kredit keyfiyyətinin müntəzəm qaydada yenidən baxılması prosesi Banka məruz qaldığı risklər nəticəsində potensial zərəri qiymətləndirmək və lazımi tədbirləri görmək imkanını yaradır.

Kreditlə bağlı təəhhüd riskləri

Bankın müştərilərə verdiyi zamanetlər əsasında Bank tərefindən onların adından ödənişlər aparmaq zərurəti yaranı bilər. Müştərilər bu ödənişləri Banka akkreditiv şərtləri əsasında qatarırlar. Onlar Bankı kredit risklərinə oxşar risklərə məruz qoyur, bunlar da eyni nəzəret prosesləri və qaydaları ilə azaldılır.

Maliyyə vaziyəti haqqında hesabatın komponentləri üzrə maksimal kredit riskinin həcmi, qarşılıqlı hesablaşma haqqında əsas razılaşmaların və girov razılaşmalarının istifadə edilməsi nəticəsində riskin azalmasını nəzəre almadan, daha yaxşı onların balans dəyərləri ilə təmsil olunur.

Maliyyə alətləri ədalətli dəyərlə qeydə alınanda yuxarıda göstərilən məbləğlər dəyərin dəyişməsi nəticəsində gələcəkdə yaranı bilən maksimal riskin həcmini deyil, cari kredit riskinin həcmini eks etdirir.

Maliyyə alətlərinin hər bir sinfi üzrə kredit riskinin maksimal həcmi haqqında daha ətraflı məlumat xüsusi qeydlərdə açıqlanır. Girovun və digər risk azaldan üsulların təsiri Qeyd 7-də göstərilib.

Dəyərsizləşmənin qiymətləndirilməsi

Bank EFD-yə yaxınlaşmaqla diskont edilmiş, gözlənilən pul vəsaitlərinin çatışmazlığını ölçmək üçün GKZ-ni bir neçə ehtimalla ölçülümiş ssenari əsasında hesablayır. Pul vəsaitlərinin çatışmazlığı müqaviləyə uyğun olaraq şirkətə ödəniləcək pul vəsaitləri ilə müəssisənin əldə etməyi ehtimal etdiyi pul vəsaitləri arasındaki fərqdir. GKZ hesablamalarının mexanizmi aşağıda təsvir olunur və əsas elementləri aşağıdakılardır:

DE *Defolt ehtimalı* müyyəyen vaxt cıvarında defoltun mümkünüyünün qiymətləndirilməsidir. Defolt, təhlil edilən müddət ərzində müyyəyen anda yalnız müvafiq vəsait daha əvvəl uçtdan çıxarılmamış və hələ də portfelə daxil olanda yaranı bilər.

DHRH *Defolt halında riskin həcmi*, müqavilədə nəzərdə tutulub-tutulmamasından asılı olmayaraq, əsas və faiz məbləğlərinin qatarılması, kredit öhdəliyi üzrə gözlənilən vəsaitlərin istifadəsi və yerinə yetirilməmiş ödənişlər üzrə hesablanmış faiz də daxil olmaqla hesabat tarixindən sonra risk həcmində gözlənilən dəyişikliyi nəzəre almaqla gələcək defolt tarixində risk həcminin qiymətləndirilməsidir.

DHZ *Defolt halında* zərər müyyəyen zaman defolt yarananda əmələ gələn zərərin qiymətləndirilməsidir. Bu, müqavilə ilə nəzərdə tutulmuş ödəniləcək pul vəsaitləri ilə kreditorun əldə etməyi gözlediyi (o cümlədən hər hansı girovun realizasiyasından) pul vəsaitləri arasındaki fərqə əsaslanır. Bu, adətən DHZ faizi kimi ifadə edilir.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

21. Risklərin idarə edilməsi (davamı)

Kredit riski (davamı)

GKZ üzrə ehtiyat aktivin müddəti ərzində yaranması gözlənilən kredit zərərlərinə (aktivin müddəti ərzində gözlənilən kredit zərəri və ya AMəGKZ) əsaslanır. Lakin əmələ geldiyi andan kredit riskində əhəmiyyətli artım olmadığı hallarda ehtiyat 12 aylıq gözlənilən kredit zərərine (12aGKZ) əsaslanır. 12aGKZ hesabat tarixindən sonra 12 ay ərzində mümkün olan maliyyə aləti ilə bağlı öhdəliklərin yerinə yetirilməməsindən irəli gələn GKZ-dən ibarət AMəGKZ-nin bir hissəsidir. Həm AMəGKZ, həm də 12aGKZ maliyyə alətlərinin müvafiq portfelinin xüsusiyyətdən asılı olaraq ya fərdi, ya da məcmu əsasla hesablanır.

Bank hər hesabat dövrünün sonunda, maliyyə alətinin qalan müddəti üzrə öhdəliklərin yerinə yetirilməməsi (defolt) riskindəki dəyişiklikləri nəzərdən keçirməklə, maliyyə aləti üzrə kredit riskinin ilkin tanınmadan sonra əhəmiyyətli artırmamasının qiymətləndirilməsi siyasetini müəyyən etmişdir. Yuxarıdakı prosesə əsaslanaraq, Bank kreditləri Mərhələ 1, Mərhələ 2, Mərhələ 3 və AYKD üzrə aşağıdakı kimi qruplaşdırır:

- Mərhələ 1: Kreditlər ilk dəfə tanınanda, Bank ehtiyati 12aGKZ əsasında tanır. Mərhələ 1-in kreditlərinə həm də kredit riskinin azaldığı və Mərhələ 2-dən yenidən təsnif edilmiş vəsaitlər daxildir.
- Mərhələ 2: Kredit verildiyi andan etibarən kredit riski əhəmiyyətli dərəcədə artanda Bank ehtiyati AMəGKZ üzrə tanır. Mərhələ 2 kreditlərinə həm də kredit riskinin azaldığı və Mərhələ 3-dən yenidən təsnif edilmiş vəsaitlər daxildir.
- Mərhələ 3: Dəyərsizləşmiş hesab olunan kreditlər. Bank ehtiyati AMəGKZ üzrə tanır.
- AYKD: Alınmış və ya yaranmış kredit üzrə dəyərsizləşmiş maliyyə aktivləri (AYKD) ilkin tanınma zamanı kredit üzrə dəyərsizləşmiş maliyyə aktivləridir. AYKD aktivləri ilkin tanınmadan ədalətli dəyərlə qeydə alınır və faiz gəliri sonradan krediti nəzərə almaqla düzəliş edilmiş EFD əsasında tanınır. GKZ yalnız gözlənilən kredit zərərlərində sonradan dəyişiklik baş verəndə tanınır və ya ləğv edilir.

Defoltun tərifi və bərpa olunma

Borcalan müqavilə ödənişlərini 90 gün gecikdirərsə, Bank maliyyə alətinin defolt olduğunu və buna görə də GKZ hesablamaları üçün Mərhələ 3-ə (kredit üzrə dəyərsizləşmə) aid olduğunu hesab edir. Gün ərzində tələb olunan ödənişlər fərdi müqavilələrdə göstərildiyi kimi iş gününün bağlanmasına qədər ödənilməyəndə Bank banklardan alınacaq məbləğlərin defolta uğramasını hesab edir və dərhal tədbirlər görür.

Müştərinin defolt vəziyyətində olub-olmamasının keyfiyyət baxımından qiymətləndirilməsi çərçivəsində Bank ödənişin aparılmayacağını göstəre bilən bir sıra halları da nəzərdən keçirir. Bu cür hadisələr baş verdikdə, Bank hadisənin müştərinin defolta uğramış kimi hesab edilməsi və bu səbəbdən GKZ-nin hesablanması üçün Mərhələ 3 kimi qiymətləndirilməsi ilə nəticələnməsi və ya Mərhələ 2-nin məqsədə uyğun olmasına diqqətə nəzərdən keçirir.

- Defolta uğramış və kredit üzrə dəyərsizləşmiş aktivlər aşağıdakılardır:
 - Müqavilədə qeyd edilən tarixdən 90 gündən artıq gecikmə ilə əsas məbləğ və/və ya hesablanmış faiz və/və ya hər hansı digər ödənişlə kreditlər;
 - Restrukturizasiya olunmuş kreditlər;
 - Rəhbərlik tərefindən vaxtı keçmiş hesab olunan istənilən kredit;
- Borcalanın müflisləşməsi, ödəniş qabiliyyətinin olmaması və ya oxşar şəraitdə olacağı/olması barədə məlumatın mövcud olması;
- Eyni borcalanın digər maliyyə alətləri üzrə defolta uğramış;
- Xarici reytinqə uyğun olaraq defolta uğramış.

Ən azı altı ardıcıl ay ərzində defolt meyarlarından heç birinin qarşılanmadığı zaman maliyyə alətinin "bərpa olunmuş" hesab edilməsi və nəticədə Mərhələ 3-dən xaric yenidən təsnifləşdirilməsi Bankın siyaseti çərçivəsindədir. Bərpa olunmadan sonra aktivin Mərhələ 2 və ya Mərhələ 1 kimi təsnifləşdirilməsi barədə qərar bərpa olunma zamanı yenilənmiş kredit dərecəsi və onun ilkin tanınma ilə müqayisədə kredit riskində əhəmiyyətli artımın göstəricisi olub-olmamasından asılıdır.

DE-nin qiymətləndirilməsi prosesi

Bank əsas portfellər üçün ayrıca modelləri istifadə edir. Modellər kəmiyyət məlumatlarını özündə birləşdirir və borcalanın davranışına təsir göstərə biləcək əlavə xarici məlumatlardan istifadə edir. Makroiqtisadi amillərin defolt ehtimalına təsirini nəzərdən keçirmək üçün, ehtimalların makroiqtisadi amillərə həssaslığı statistik regressiya metodu ilə hesablanır. Praktiki cəhətdən uyğun olduqda, proqnoz məlumatı və 9 sayılı MHBS-yə uyğun riskin mərhələli təsnifləşdirilməsini özündə birləşdirən DE-lər hər bir dərəcə üçün təyin edilir. Bu proses hər bir iqtisadi ssenari üçün uyğun şəkildə təkrar olunur.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

21. Risklərin idarə edilməsi (davamı)

Kredit riski (davamı)

Xəzinədarlıq və bankdaxili münasibətlər

Bankın xəzinədarlıq və bankdaxili münasibətləri və qarşı-tərəfləri maliyyə xidmətləri üzrə təşkilatlar, banklar, broker-dilerlər, mübadilə məntəqələri və kliring-hesablaşma mərkəzlərindən ibarətdir. Bu münasibətlər üçün Bank maliyyə məlumatları və digər xarici məlumat (məs. xarici reytinqlər) kimi ictimaiyyət üçün açıq olan məlumatı təhlil edir.

Istehlak və ipoteka kreditləri

Istehlak kreditlərinə təminatlı və təminatsız fərdi kreditləri kredit kartları və overdraftlar daxildir. Bu məhsullar, həmçinin ipoteka kreditləri və daha sadə kiçik biznes kreditləri vaxtı keçmiş günər əsasında qiymətləndirilir. İstehlak kreditləri üçün defolt ehtimalı miqrasiya matrislərindən istifadə edərək hesablanır. Bu məqsədə, bir ilin müvafiq ayından növbəti ilin eyni ayınadək baş verən dəyişikliyi eks etdirən sadələşdirilmiş miqrasiya matrisləri hər bir matrisdə olan kreditlərin məbləği əsasında hazırlanır. Modellərin digər əsas giriş məlumatlarına real ÜDM-in artımı, Azərbaycan manatının ABŞ dollarına nisbətdə məzənnəsi və kreditin məbləğinin girovun dəyərinə nisbəti daxildir.

Korporativ və kiçik biznes kreditləri

İstehlak kreditləri üçün istifadə edilən yanaşma və giriş məlumatları korporativ və kiçik biznes kreditlərinə də tətbiq edilir. Korporativ kreditlər üçün DE və GKZ-nin hesablanması istifadə edilən miqrasiya matrisləri hər bir matrisdə olan kreditlərin sayı əsasında müəyyən edilir.

Defolt halında risklərin həcmi

Defolt halında risklərin həcmi (DHRH) dəyərsizləşmənin hesablanmasına məruz qalan və həm müştərinin defolta yaxınlaşdıqda risk həcmimin artırılması qabiliyyəti, həm də potensial əvvəlcədən ödəmələrə ünvanlanan maliyyə alətlərinin ümumi balans dəyərindən ibarətdir.

Defolt halında zərər

Korporativ kreditləşmə aktivləri üçün, DHZ-nin dəyərləri ən azı hər rüb müştərilərlə iş üzrə menecerlər tərəfindən qiymətləndirilir və Bank tərəfindən nəzərdən keçirilir və təsdiqlənir.

Kredit riskinin qiymətləndirilməsi müəyyən DHZ dərəcəsi ilə nəticələnən standartlaşdırılmış DHZ-nin qiymətləndirilmesi modelinə əsaslanır. Bu DHZ dərəcələri hər hansı saxlanılan girovdan bərpə olunması və ya realize edilməsi gözlənilən məbləğlə müqayisədə gözlənilən DHRH-i nəzərə alır.

Bank gələcək pul vəsaitlərinin hərəkətinin qiymətləndirilməsinə uyğun olan əsas parametrlərə əsaslanaraq pərakəndə kreditləşmə məhsullarını daha kiçik oşxar portfellər üzrə seqmentləşdirir. Tətbiq edilən məlumatlar əvvəlki dövrlər üzrə toplanmış zərər haqqında məlumatlara əsaslanır və daha geniş əməliyyat xüsusiyyətlərinin toplusunu (məs. məhsulun növü) və borcalanın xüsusiyyətlərini əhatə edir.

Uyğun olduqda, maliyyə aletlərinin hər bir qrupu üçün 9 sayılı MHBS üzrə DHZ-i müəyyən etmək üçün son məlumat istifadə edilir. Proqnoz məlumatlarının qiymətləndirilmesi zamanı, gözlənti müxtəlif ssenarilərə əsaslanır. Əsas giriş məlumatlarının nümunelərinə ipoteka kreditləri üçün əmlak qiymətləri daxil olmaqla girovların dəyəri, əmtəə qiymətləri, ödəniş statusu və qrupda zərərlərin göstəricisi olan digər faktorlarda dəyişikliklər daxildir.

DHZ dərəcələri hər bir aktiv sinfinin Mərhələ 1, Mərhələ 2 və Mərhələ 3 seqmenti üçün qiymətləndirilir.

Kredit riskində əhəmiyyətli artım

Bank GKZ-yə məruz qalan aktivlərə davamlı şəkildə nəzarət edir. Alətin və ya alətlər portfelinin 12aGKZ və ya AMəGKZ-yə məruz qalıb-qalmamasını müəyyən etmək üçün Bank ilkin tanınmadan sonra kredit riskində əhəmiyyətli artımın olub-olmamasını qiymətləndirir.

Müştərinin/obyektin gözləmə siyahısına daxil edilməsi və ya kredit hadisəsi sebəbindən hesabın restrukturizasiya olunması kimi aktiv üzrə kredit riskinin əhəmiyyətli artmasına təkan vermek üçün Bank həmçinin ikinci dərəcəli keyfiyyət metodunu tətbiq edir. Bəzi hallarda, Bank həmçinin yuxarıdakı "Defoltun tərif" bölməsində izah edilən hadisələri defoltun əksi kimi kredit riskində əhəmiyyətli artım kimi nəzərə ala bilər. Kredit dərəcələrində dəyişikliyə baxmayaraq, müqavilə üzrə ödənişlərdə 30 gündən artıq gecikmə olarsa, kredit riski ilkin tanınmadan sonra əhəmiyyətli dərəcədə artmış hesab olunur.

Eyni aktivlər qrupu üçün GKZ-ləri məcmu şəkildə qiymətləndirdikdə, Bank ilkin tanınmadan sonra kredit riskində əhəmiyyətli artımın olub-olmamasını qiymətləndirmək üçün eyni prinsiplərdən istifadə edir.

21. Risklərin idarə edilməsi (davamı)

Kredit riski (davamı)

Məcmu əsasla qiymətləndirilən maliyyə aktivlərinin qruplaşdırılması

Aşağıdakı amillərdən asılı olaraq, Bank GKZ-ləri məcmu və ya fərdi əsasla hesablayır.

Bankin GKZ-ni fərdi əsasla qiymətləndirdiyi aktiv siniflərinə aşağıdakılardır:

- Xəzinədarlıq və bankdaxili münasibətlər (amortizasiya hesablanmış dəyer və DÜĞƏD ilə banklardan alınacaq məbləğlər, pul vəsaitlərinin ekvivalentləri və borc investisiya qiymətli kağızları).

Bütün digər aktivlər üzrə GKZ məcmu əsasla hesablanır.

Proqnoz məlumatı və müxtəlif iqtisadi ssenarilər

GKZ modellərində, Bank aşağıda göstərilən iqtisadi giriş məlumatları kimi proqnoz məlumatının geniş diapazonuna əsaslanır:

- ÜDM;
- Qeyri-neft ÜDM;
- Real ÜDM;
- Qeyri-neft real ÜDM;
- Əhalinin nominal geliri;
- Nominal əmək haqları;
- Bütçə geliri;
- Bütçə xərcləri;
- Bütçə defisiti;
- Əsas kapitala investisiyalar;
- İstehlak qiymətləri indeksi;
- ABŞ dollarının Azərbaycan manatına nisbətdə məzənnəsi;
- Nominal effektiv valyuta məzənnəsi;
- Qeyri-neft nominal effektiv valyuta məzənnəsi;
- Real effektiv valyuta məzənnəsi;
- Qeyri-neft real effektiv valyuta məzənnəsi;
- Ölkədə vaxtı keçmiş kreditlərin həcmi;
- Vaxtı keçmiş kreditlərin ümumi kreditlərdə payı.

GKZ-lərin hesablanması üçün istifadə edilən giriş məlumatları və modellər maliyyə hesabatlarının tarixinə bazarın bütün xüsusiyyətlər nəzərə alınır. Bunu eks etdirmək üçün, bu cür fərqlər əhəmiyyətli olduqda bəzən müvəqqəti düzəlişlər kimi keyfiyyət düzelişləri və ya təsnifat meyarları işlədirilir.

Maliyyə aktivlərinin sinifləri üzrə kreditin keyfiyyəti

Bank tərəfindən kreditlərlə bağlı aktivlərin təsnifləşdirilməsi aşağıdakı qaydada həyata keçirilmişdir:

- Yüksək reytingli – bura yüksək lıqvidli girovları və ya güclü hökumət dəstəyi olan, dövr ərzində kredit şərtlərində heç bir dəyişiklik olmayan, ödəniş müddətində gecikmə olmayan və maliyyə vəziyyəti əla qiymətləndirilən biznes tərəfdəşləri aid edilir.
- Standart reytingli – bura dövr ərzində kredit şərtlərində heç bir dəyişiklik olmayan, ödəniş müddətində gecikmə olmayan və maliyyə vəziyyəti yaxşı qiymətləndirilən biznes tərəfdəşləri aid edilir.
- Qeyri standart reyting – bura dövr ərzində kredit şərtlərinə dəyişiklik edilən, əsas və/və ya faiz borclarında gecikmələr olmayan və maliyyə vəziyyəti qənaətbəxş qiymətləndirilən biznes tərəfdəşləri aid edilir.
- Dəyərsizləşmiş – bura dövr ərzində kredit şərtlərinə dəyişiklik edilən, əsas və faiz borclarında vaxtı keçmiş borcları olan və maliyyə vəziyyəti kafi və kafi qiymətləndirilən biznes tərəfdəşləri aid edilir.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

21. Risklərin idarə edilməsi (davamı)

Kredit riski (davamı)

Maliyyə aktivlərinin kredit keyfiyyəti Bankın yuxarıda göstərilən daxili kredit reytingləri ilə idarə olunur. Aşağıdakı cədvəldə Bankın kredit reytingi sisteminə əsaslanan maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda kreditlə əlaqəli xətlər üçün aktivin sinfi üzrə kreditin keyfiyyəti göstərilir.

31 dekabr 2019-cu il	Qeyd	Yüksək reyting	Standart reyting	Qeyri standart reyting	Dəyər- sizləşmiş	Cəmi
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri (kassada olan pul vəsaitləri istisna olmaqla)	5 Mərhələ 1	57,138	1,560	-	-	58,698
Kredit teşkilatlarından alınacaq məbləğlər	6 Mərhələ 1	2,081	1,725	-	-	3,806
Amortizasiya hesablanmış dəyərlə müştərilərə verilmiş kreditlər	7					
- Dövlətə bağlı müəssisələr	Mərhələ 1	16,323	-	-	-	16,323
- Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər – istehlak kreditləri	Mərhələ 1	14,023	48,522	-	-	62,545
	Mərhələ 2	-	-	358	-	358
	Mərhələ 3	-	-	-	2,129	2,129
- Korporativ kreditlər	Mərhələ 1	8,932	26,658	-	-	35,590
	Mərhələ 3	-	-	-	9,924	9,924
- Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər – sahibkarlar	Mərhələ 1	-	602	-	-	602
	Mərhələ 3	-	-	-	1,875	1,875
- Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər – ipoteka kreditləri	Mərhələ 1	-	61,392	-	-	61,392
	Mərhələ 2	-	-	241	-	241
	Mərhələ 3	-	-	-	117	117
DÜGƏD ilə borc qiymətli kağızları	8 Mərhələ 1	56,215	-	-	-	56,215
Diger maliyyə aktivləri	13 Mərhələ 1	1,587	1,699	-	-	3,286
Istifadə edilməmiş kredit öhdəlikləri	17 Mərhələ 1	2,599	11,564	-	-	14,163
Akkreditivlər	17 Mərhələ 1	-	941	-	-	941
Maliyyə zəmanətləri	17 Mərhələ 1	14,000	19,293	-	-	33,293
Cəmi		172,898	173,956	599	14,045	361,498

31 dekabr 2018-ci il	Qeyd	Yüksək reyting	Standart reyting	Qeyri standart reyting	Dəyər- sizləşmiş	Cəmi
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri (kassada olan pul vəsaitləri istisna olmaqla)	5 Mərhələ 1	66,417	35,680	-	-	102,097
Kredit teşkilatlarından alınacaq məbləğlər	6 Mərhələ 1	4,704	11,042	-	-	15,746
Amortizasiya hesablanmış dəyərlə müştərilərə verilmiş kreditlər	7					
- Dövlətə bağlı müəssisələr	Mərhələ 1	26,334	1,484	-	-	27,818
- Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər – istehlak kreditləri	Mərhələ 1	12,572	35,724	-	-	48,296
	Mərhələ 2	-	-	568	-	568
	Mərhələ 3	-	-	-	2,407	2,407
- Korporativ kreditlər	Mərhələ 1	709	33,054	-	-	33,763
	Mərhələ 2	-	-	248	-	248
	Mərhələ 3	-	-	-	14,431	14,431
- Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər – sahibkarlar	Mərhələ 1	-	1,233	-	-	1,233
	Mərhələ 2	-	-	52	-	52
	Mərhələ 3	-	-	-	4,831	4,831
- Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər – ipoteka kreditləri	Mərhələ 1	-	47,979	-	-	47,979
	Mərhələ 2	-	-	199	-	199
	Mərhələ 3	-	-	-	61	61
DÜGƏD ilə borc qiymətli kağızları	8 Mərhələ 1	51,782	-	-	-	51,782
Diger maliyyə aktivləri	13 Mərhələ 1	945	349	-	-	1,294
Istifadə edilməmiş kredit öhdəlikləri	17 Mərhələ 1	2,491	12,430	-	-	14,921
	Mərhələ 2	-	-	32	-	32
Akkreditivlər	17 Mərhələ 1	-	272	-	-	272
Maliyyə zəmanətləri	17 Mərhələ 1	969	35,063	-	-	36,032
Cəmi		166,923	214,310	1,099	21,730	404,062

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

21. Risklərin idarə edilməsi (davamı)

Kredit riski (davamı)

Müştərilərə verilmiş kreditlərin dəyərsizləşməsi üçün ehtiyat haqqında daha ətraflı məlumat 7-ci Qeyddə təqdim edilir.

Maliyyə zəmanətləri, istifadə edilməmiş kredit öhdəlikləri və akkreditivlər qiymətləndirilir və gözlənilən kredit zərərləri üçün ehtiyat kreditlərə eyni qaydada hesablanır, bax Qeyd 17.

Bankın maliyyə aktivləri və öhdəlikləri üzrə coğrafi konsentrasiya belədir:

	2019				2018				
	Azərbaycan	İəIT	MDB və diger xarici ölkələr		Cəmi	Azərbaycan	İəIT	MDB və diger xarici ölkələr	
			Cəmi	Ölkələr				Cəmi	
Aktivlər									
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	57,380	26,397	1,265	85,042	98,664	19,935	2,193	120,792	
Kredit təşkilatlarından alınacaq mebleğlər	2,925	881	-	3,806	3,790	6,830	5,126	15,746	
İnvestisiya qiymətli kağızları	56,260	-	-	56,260	51,827	-	-	51,827	
Müştərilərə verilmiş kreditlər	180,269	-	-	180,269	165,326	-	-	165,326	
Sair maliyyə aktivləri	1,015	2,222	49	3,286	201	986	107	1,294	
	<u>297,849</u>	<u>29,500</u>	<u>1,314</u>	<u>328,663</u>	<u>319,808</u>	<u>27,751</u>	<u>7,426</u>	<u>354,985</u>	
Öhdəliklər									
Kredit təşkilatları və dövlət təşkilatları qarşısında öhdəliklər	97,577	8	132	97,717	88,378	12	1,947	90,337	
Müştərilər qarşısında öhdəliklər	182,195	5,025	1,075	188,295	216,135	2,554	1,319	220,008	
İcarə öhdəlikləri	4,640	-	-	4,640	-	-	-	-	
Sair maliyyə öhdəlikləri	335	-	16	351	1,151	766	36	1,953	
	<u>284,747</u>	<u>5,033</u>	<u>1,223</u>	<u>291,003</u>	<u>305,664</u>	<u>3,332</u>	<u>3,302</u>	<u>312,298</u>	
Xalis aktivlər	<u>13,102</u>	<u>24,467</u>	<u>91</u>	<u>37,660</u>	<u>14,144</u>	<u>24,419</u>	<u>4,124</u>	<u>42,687</u>	

Likvidlik riski və maliyyələşdirmənin idarə edilməsi

Likvidlik riski adı və ya fövqəladə şəraitdə ödəniş tarixində Bankın ödənişlə bağlı öhdəliklərini yerinə yetirə bilməməsi riskidir. Bu riski məhdudlaşdırmaq məqsədile rəhbərlik mövcud minimal bank əmanətləri məbləğindən əlavə müxtəlif maliyyələşdirmə mənbələrini təmin etmişdir və bundan əlavə likvidliyi nəzərə almaqla aktivləri idarə edir və gələcək pul vəsaitləri hərəkətlərinin və likvidliyin gündəlik monitoringini həyata keçirir. Bu proses gözlənilən pul vəsaitləri hərəkətlərinin qiymətləndirilməsini və tələb olunduqda əlavə maliyyələşdirmə əldə etmək üçün istifadə edilə bilən yüksək keyfiyyətli təminatın mövcudluğunu daxil edir.

Bank pul vəsaitlərinin hərəketi gözlənilmədən kəsildiyi təqdirdə asanlıqla satılıb bilən yüksək tələbatlı müxtəlif növ aktivlər portfelinə sahibdir. Bundan əlavə, Bank ARMB-də məcburi ehtiyat yerləşdirmiş və onun məbləği cəlb edilmiş müştəri əmanətlərinin seviyyəsindən asılıdır.

Likvidlik vəziyyəti Bank tərəfindən ARMB-nin təyin etdiyi müəyyən likvidlik əmsallarına əsaslanır. ARMB banklardan anı likvidlik əmsalını minimum 30% saxlamağı tələb edir. 31 dekabrda bu əmsallar aşağıdakı kimi olmuşdur:

	2019, %	2018, %
Anı likvidlik əmsalı (bir gün ərzində alınacaq və ya satılacaq aktivlər / tələb əsasında ödənilən öhdəliklər)	73.7	72.77

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

21. Risklərin idarə edilməsi (davamı)

Likvidlik riski və maliyyələşdirmənin idarə edilməsi (davamı)

Maliyyə öhdəliklərinin ödəniş tarixinə qədər qalmış müddətlər üzrə təhlili

Aşağıdakı cədvəllərdə diskont edilməmiş müqavilə öhdəlikləri əsasında Bankın 31 dekabrda maliyyə öhdəlikləri ödəniş tarixinə qalmış müddətlər üzrə təqdim edilir. Tələb əsasında ödənilməli öhdəliklər ödəniş tələbinin mümkün olan ən tez tarixdə verilmiş hesab olunur. Azərbaycan qanunvericiliyinə uyğun olaraq Bankın əmanətçinin tələbinə əsasən əmanət şərtinin əsas məbləğlərini ödəmək öhdəliyi var. Lakin, Bank gözləyir ki, bir çox müştərilər Bankdan ödəmə tələb oluna biləcək ən erkən tarixdə ödəniş tələb etməyəcək və cədvəldə Bankın əmanətlərin saxlanması tarixinə uyğun gözlənilən pul vəsaitlərinin hərəkəti eks olunmur.

31 dekabr 2019-cu il	3 aydan az	3-12 ay	1-5 il	5 ildən çox	Cəmi
Maliyyə öhdəlikləri					
Kredit təşkilatları və dövlət təşkilatları					
qarışında öhdəliklər	4,909	13,116	39,174	55,078	112,277
Müştərilər qarışında öhdəliklər	148,341	20,750	16,524	8,381	193,996
İcarə öhdəlikləri	618	1,853	2,681	-	5,152
Diger öhdəliklər	351	-	-	-	351
Cəmi diskont edilməmiş maliyyə öhdəlikləri	154,219	35,719	58,379	63,459	311,776

31 dekabr 2018-ci il	3 aydan az	3-12 ay	1-5 il	5 ildən çox	Cəmi
Maliyyə öhdəlikləri					
Kredit təşkilatları və dövlət təşkilatları					
qarışında öhdəliklər	18,715	3,245	36,987	40,869	99,816
Müştərilər qarışında öhdəliklər	163,120	32,313	10,669	27,824	233,926
Diger öhdəliklər	1,953	-	-	-	1,953
Cəmi diskont edilməmiş maliyyə öhdəlikləri	183,788	35,558	47,656	68,693	335,695

Aşağıdakı cədvəldə Bankın kreditlə bağlı təəhhüdlərinin müqavilə müddətləri göstərilir. Hər bir istifadə edilməmiş kredit öhdəliyi istifadə edilə bildiyi ən erkən tarixi daxil edən vaxt cıvarına salınır. Buraxılmış maliyyə zəmanətləri müqavilələri və akkreditiv üçün maksimal məbləğ müqavilənin çağırıla bildiyi ən erkən dövrə aid edilir.

	3 aydan az	3-12 ay	1-5 il	5 ildən çox	Cəmi
2019	48,397	-	-	-	48,397
2018	51,257	-	-	-	51,257

Bank gözləyir ki, potensial öhdəliklərin və ya təəhhüdlərin hamısının öhdəlik müddəti tamamlanana qədər yerinə yetirilmesi tələb olunmayıcaqdır.

Bankın öhdəlikləri yerinə yetirmək qabiliyyəti müəyyən müddət ərzində aktivlərin ekvivalent məbləğini reallaşdırmaq qabiliyyətindən asılıdır. Bir ildən az müddətdə fiziki şəxslərdən və müəssisələrdən alınacaq məbləğlərin cəmləşməsi mövcuddur. Bu vəsaitlərin iri məbləğdə çıxarılması Bankın əməliyyatlarına mənfi təsir göstərə bilər. Yaxın gələcəkdə Bankın maliyyələşdirməsi həmin səviyyədə saxlanacaq və bu vəsaitləri çıxarmaq zərurəti yaranarsa, Bank əvvəlcədən bildiriş alacaq və lazımi ödənişləri aparmaq məqsədilə tez satılan aktivlərini sata biləcək.

Müddətlər üzrə təhlili cari hesabların tarixi sabitliyini eks etdirmir. Onların ödənilməsi tarixən yuxarıdakı cədvəllərdə göstərilən müddətlərdən daha uzun müddətdə aparılmışdır. Bu qalıqlar yuxarıdakı cədvəllərdə üç aydan az müddət ərzində ödəniləcək məbləğlərə daxil edilmişdir.

Bazar riski

Bazar riski maliyyə alətlərinin gələcək pul vəsaitləri hərəketlərinin ədaləti dəyəri faiz dərəcəsi və valyuta məzənnələri kimi bazar parametrlərində dəyişikliklər nəticəsində tərəddüb etməsi riskidir. Bank bazar riski həcmələrini qeyri-ticarət portfellərinə təsnif edir. Qeyri-ticarət mövqeləri həssaslıq təhlilini istifadə etməklə idarə və monitoring edilir. Xarici valyuta daxilində cəmləşmələr istisna olmaqla Bankın əhəmiyyətli bazar riski cəmləşmələri yoxdur.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

21. Risklərin idarə edilməsi (davamı)

Bazar riski (davamı)

Faiz dərəcəsi riski

Faiz dərəcəsi riski maliyyə aktivlərinin ədaləti dəyərinin və ya gələcək pul vəsaitləri hərəkətlərinin faiz dərəcəsinin artması/azalması nəticəsində ucuzlaşması/bahalaşması riskidir. 31 dekabr 2019-cu və 31 dekabr 2018-ci il tarixlərində Bankın dəyişkən dərəcəli qeyri-ticarət maliyyə alətlərinin əhəmiyyətli hərəkəti olmamışdır.

Valyuta riski

Valyuta riski – maliyyə alətinin dəyərinin xarici valyuta dərəcələrində dəyişikliklərə görə tərəddüd etməsi riskidir. İdarə Heyeti ARMB göstərişlərinə uyğun olaraq valyuta pozisiyaları üzrə limitlər müəyyən etmişdir. Pozisiyalara gündəlik monitoring edilir.

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabrdə Bankın qeyri-ticarət monetar aktivləri və öhdəlikləri və proqnozlaşdırılmış pul vəsaitləri hərəkətləri üzrə əhəmiyyətli riskə məruz qaldığı valyutalar göstərilir. Təhlil, bütün digər göstəricilərin sabit qalması şərti ilə, valyuta məzənnəsinin AZN-ə qarşı məntiqi darəcədə mümkün olan hərəketinin mənfəət və ya zərər haqqında hesabata təsirini (valyutaya qarşı həssas olan qeyri-ticarət monetar aktivlərin və öhdəliklərin ədaləti dəyərinə görə) hesablayır. Kapitala təsir mənfəət və ya zərər haqqında hesabata təsirdən fərqlənmir. Cədvəldə mənfi məbləğ mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda və ya kapitalda potensial xalis azalma, müsbət məbləğ isə xalis potensial artmanı eks etdirir.

Valyuta	Məzənnədə artım % 2019	Vergidən əvvəl mənfəətə təsir 2019	Məzənnədə artım % 2018	Vergidən əvvəl mənfəətə təsir 2018
ABŞ dolları	10.00%	994	14.00%	(32)
AVRO	10.00%	74	14.00%	2,172

Valyuta	Məzənnədə artım % 2019	Vergidən əvvəl mənfəətə təsir 2019	Məzənnədə artım % 2018	Vergidən əvvəl mənfəətə təsir 2018
ABŞ dolları	-3.00%	(298)	-3.00%	7
AVRO	-6.00%	(44)	-3.00%	(466)

Əməliyyat riski

Əməliyyat riski – sistemlərin nasazlığı, işçilərin səhvi, saxtakarlıq və ya xarici hadisələr nəticəsində yaranan riskdir. Nəzarət sistemi işləməyəndə əməliyyat riskləri nüfuza xələf vura, hüquqi nəticələrə və ya maliyyə zərərlərinə gətirib çıxara bilər. Bank bütün əməliyyat risklərinin aradan götürülməsini təmin edə bilməz, lakin nəzarət sisteminin köməyi ilə, potensial risklərə monitoringi həyata keçirməklə və potensial risklərlə bağlı tədbir görməklə Bank həmin riskləri tənzimləyə bilir. Nəzarət sisteminə vəzifələrin səmərəli bölünməsi, məlumat bazasına daxil olma, əməliyyatların təsdiq etmə və tutuşturma prosedurları, heyətin təlimləndirilməsi və qiymətləndirilməsi prosesləri, elecə də daxili auditdən istifadə daxildir.

22. Ədalətli dəyərin ölçülməsi

Ədalətli dəyər iyerarxiyası

Maliyyə alətlərinin ədaləti dəyərini qiymətləndirmə mexanizmləri ilə müəyyən etmək və açıqlamaq üçün Bank aşağıdakı iyerarxiyadan istifadə edir:

- Səviyyə 1: oxşar aktivlər və ya öhdəliklər üçün fəal bazarlarda kvotasiya edilmiş (təshih edilməmiş) qiymətləri mövcud olanlar;
- Səviyyə 2: uçota alınmış ədalətli dəyərə əhəmiyyətli təsir göstərən, birbaşa və ya dolayı yolla bazarда müşahidə edilən ilkin məlumatlardan istifadə edən mexanizmlər;
- Səviyyə 3: uçota alınmış ədalətli dəyərə əhəmiyyətli təsir göstərən, müşahidə edilən bazar məlumatlarına əsaslanmayan ilkin məlumatlardan istifadə edən mexanizmlər.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

22. Ədalətli dəyərin ölçüməsi (davamı)

Ədalətli dəyər iyerarxiyası (davamı)

Ədalətli dəyəri açıqlamaq üçün Bank yuxarıda göstərildiyi kimi aktiv və öhdəliklərin siniflərini aktiv və ya öhdəliyin təbiəti, xüsusiyyətləri və riskləri və ədalətli dəyər iyerarxiyasının səviyyələri əsasında müəyyən etmişdir:

	Qiymətlən dirmə tarixi	Ədalətli dəyərin ölçüməsi üçün istifadə edilən göstəricilər			
		Aktiv bazarlarda kvotasiya edilən qiymət (Səviyyə 1)	Əhəmiyyətli müşahidə edilən giriş məlumatları (Səviyyə 2)	Əhəmiyyətli müşahidə edilməyen giriş məlumatları (Səviyyə 3)	Cəmi
Ədalətli dəyərlə ölçülən aktivlər					
DÜGƏD ilə ölçülülmüş investisiya qiymətli kağızları	31 dekabr 2019-cu il	-	56,215	45	56,260
Ədalətli dəyərləri açıqlanan aktivlər					
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	31 dekabr 2019-cu il	85,042	-	-	85,042
Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	31 dekabr 2019-cu il	-	-	3,806	3,806
Müştərilərə verilmiş kreditlər	31 dekabr 2019-cu il	-	-	178,620	178,620
Sair maliyyə aktivləri	31 dekabr 2019-cu il	-	-	3,286	3,286
Ədalətli dəyərləri açıqlanan öhdəliklər					
Kredit təşkilatları və dövlət təşkilatları qarşısında öhdəliklər	31 dekabr 2019-cu il	-	59,545	38,001	97,546
Müştərilər qarşısında öhdəliklər	31 dekabr 2019-cu il	-	-	190,027	190,027
Sair maliyyə öhdəlikləri	31 dekabr 2019-cu il	-	-	351	351
Ədalətli dəyərlərə ölçülən aktivlər					
DÜGƏD ilə ölçülülmüş investisiya qiymətli kağızları	31 dekabr 2018-ci il	-	51,782	45	51,827
MZƏD ilə ölçülülmüş müştərilərə verilmiş kreditlər	31 dekabr 2018-ci il	-	-	528	528
Ədalətli dəyərləri açıqlanan aktivlər					
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	31 dekabr 2018-ci il	120,792	-	-	120,792
Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	31 dekabr 2018-ci il	-	-	15,746	15,746
Müştərilərə verilmiş kreditlər	31 dekabr 2018-ci il	-	-	160,156	160,156
Sair maliyyə aktivləri	31 dekabr 2018-ci il	-	-	1,294	1,294
Ədalətli dəyərləri açıqlanan öhdəliklər					
Kredit təşkilatları və dövlət təşkilatları qarşısında öhdəliklər	31 dekabr 2018-ci il	-	43,388	46,949	90,337
Müştərilər qarşısında öhdəliklər	31 dekabr 2018-ci il	-	-	228,231	228,231
Sair maliyyə öhdəlikləri	31 dekabr 2018-ci il	-	-	1,953	1,953

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

22. Ədalətli dəyərin ölçülməsi (davamı)

Ədalətli dəyər iyerarxiyası (davamı)

Ədalətli dəyərlə eks etdirilməmiş maliyyə aktivlərinin və öhdəliklərinin ədalətli dəyəri

Aşağıda Bankın maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatında ədalətli dəyərlə eks etdirilməmiş maliyyə alətlərinin balans dəyərləri və ədalətli dəyərləri siniflər üzrə müqayisə edilir. Cədvəldə qeyri-maliyyə aktivlərin və öhdəliklərin ədalətli dəyərləri təqdim edilmir.

	Balans dəyəri 2019	Ədalətli dəyər 2019	Realizasiya edilməmiş gəlir/(zərər)	Balans dəyəri 2018	Ədalətli dəyər 2018	Realizasiya edilməmiş gəlir/(zərər)
Maliyyə aktivləri						
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	85,042	85,042	-	120,792	120,792	-
Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	3,806	3,806	-	15,746	15,746	-
Müşterilərə verilmiş kreditlər	180,269	178,620	(1,649)	165,326	160,156	(5,170)
Sair maliyyə aktivləri	3,286	3,286	-	1,294	1,294	-
Maliyyə öhdəlikləri						
Kredit təşkilatları və dövlət təşkilatları qarşısında öhdəliklər	97,717	97,546	171	90,337	90,337	-
Müşterilər qarşısında öhdəliklər	188,295	190,027	(1,732)	220,008	228,231	(8,223)
Sair maliyyə öhdəlikləri	351	351	-	1,953	1,953	-
			(3,210)			(13,393)

Qiymətləndirmə üsulları və ehtimalları

Aşağıda maliyyə hesabatlarında ədalətli dəyərlə eks etdirilməmiş aktivlər və öhdəliklər və maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda ədalətli dəyərlə ölçüləmiş, lakin ədalətli dəyəri açıqlanmış maddələrin ədalətli dəyərlərinin müəyyən etmək üçün istifadə edilən metodologiya və fərziyyələr təsvir olunur.

Ədalətli dəyərləri balans dəyərlərinə təxminini bərabər olan aktivlər

Tez satılı bilən və ödəmə müddəti qısa (üç aydan az) olan maliyyə aktivləri və öhdəlikləri ilə bağlı olaraq ehtimal edilir ki, onların balans dəyərləri təxminən ədalətli dəyərlərinə bərabərdir. Bu ehtimal xüsusi bitmə müddəti olmayan müddətsiz depozitlər və emanet hesablarına da tətbiq edilir.

Mənfəət və ya zərər vasitəsilə ədalətli dəyərlə ölçülən kreditlər

Mənfəət və ya zərər vasitəsilə ədalətli dəyərlə ölçülən kreditlər bir neçə yanaşmadan istifadə edərək qiymətləndirilir. Uyğun olduqda, kreditlər borcalan və ya müqayisə edilən müəssisələr tərəfindən buraxılmış borc qiymətli kağızlarının müşahidə olunan qiymətlərinə istinad edilərək qiymətləndirilir. Digər həllarda, qiymətləndirmə cari dəyər üsullarına əsaslanan daxili modellərdən və ya bəzi şəraitlərdə (məsələn, girov kimi saxlanılan aktivlərdən pul vəsaitlərinin hərəkəti ilə bağlı) xarici qiymətləndirmə hesabatlarından istifadə edərək aparılır. Modellərdə müşahidə olunmayan giriş məlumatlarına kredit üçün düzəlişlər, borcalanın fealiyyətindən və ya girovun qiymətləndirilməsi üzrə gözlənilən pul vəsaitlərinin hərəkəti ilə bağlı bazar və likvidlik riskləri daxildir.

İnvestisiya qiymətli kağızları

Hər hansı qiymətləndirmə modelləri ilə dəyəri müəyyən edilən investisiya qiymətli kağızları əsas etibarı ilə kvotasiya edilməyən kapitaldan və borc qiymətli kağızlarından ibarətdir. Bu qiymətli kağızların dəyəri bəzi hallarda yalnız bazarda müşahidə edilən məlumatları, digər hallarda isə bazarda həm müşahidə edilən, həm də müşahidə edilməyən məlumatları eks etdirən modellər vasitəsilə müəyyən edilir. Bazarda müşahidə edilməyən giriş məlumatlarına investisiya obyektiinin gələcək maliyyə göstəriciləri, onun risk profili, eləcə də investisiya obyektiinin fealiyyət göstərdiyi sənaye sahəsi və coğrafi yurisdiksiya ilə bağlı iqtisadi fərziyyələr daxildir.

Amortizasiya hesablanmış dəyərlə uçota alınan maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəlikləri

Kvotasiya edilməyən alətlərin, müştərilərə verilmiş kreditlərin, müştəri depozitlərinin, kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlərin, dövlət təşkilatları və kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklərin, digər maliyyə aktivlərinin və öhdəliklərinin ədalətli dəyərini ölçmək üçün gələcək pul vəsaitlərinin hərəkəti eyni şərtlər, kredit riski və qalan ödəmə müddəti olan borclar üçün hazırda mövcud olan dərəcələrlə diskont edilir.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

23. Aktivlərin və öhdəliklərin ödəmə müddətlərinin təhlili

Aşağıdakı cədvəldə aktivlər və öhdəliklər onların qaytarılması və ya ödənilməsi gözlənilən müddətlər üzrə təhlil edilir. Bankın müqavilə ilə nəzərdə tutulmuş diskont edilməmiş ödəmə öhdəliyi "Risklərin idarə edilməsi" adlı 21-ci Qeyddə göstərilir.

	2019			2018		
	1 il ərzində	1 ildən artıq	Cəmi	1 il ərzində	1 ildən artıq	Cəmi
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	85,042	-	85,042	120,792	-	120,792
Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	3,806	-	3,806	15,746	-	15,746
İnvestisiya qiymətli kağızları	53,120	3,140	56,260	51,782	45	51,827
Müştərilərə verilmiş kreditlər	76,778	103,491	180,269	57,203	108,123	165,326
Əmlak və avadanlıqlar	-	9,065	9,065	-	5,626	5,626
Qeyri-maddi aktivlər	-	5,264	5,264	-	3,076	3,076
Cari mənfəət vergisi aktivləri	-	-	-	483	-	483
Diger aktivlər	5,922	-	5,922	3,980	-	3,980
Cəmi	224,668	120,960	345,628	249,986	116,870	366,856
 Kredit təşkilatları və dövlət təşkilatları qarşısında öhdəliklər	30,962	66,755	97,717	21,234	69,103	90,337
Müştərilər qarşısında öhdəliklər	167,824	20,471	188,295	193,523	26,485	220,008
Cari mənfəət vergisi öhdəliyi	765	-	765	-	-	-
Təxirə salılmış mənfəət vergisi öhdəliyi	-	9	9	-	95	95
İcarə öhdəlikləri	2,129	2,511	4,640	-	-	-
Diger öhdəliklər	2,181	67	2,248	4,522	-	4,522
Cəmi	203,861	89,813	293,674	219,279	95,683	314,962
Xalis	20,807	31,147	51,954	30,707	21,187	51,894

24. Aidiyyəti olan şəxslərə dair açıqlamalar

24 sayılı "Aidiyyəti olan şəxslərə dair açıqlamalar" MHBS-ə uyğun olaraq təreflər bu halda aidiyyəti olan hesab edilir ki, bir təref digər tərefə nəzarət etmək və ya maliyyə və ya əməliyyat qərarlarının qəbul edilməsində mühüm təsir göstərmək iqtidarındadır. Hər bir potensial aidiyyəti olan təref münasibətlərini nəzərdən keçirdikdə, diqqət bu münasibətlərin yalnız hüquqi formasına deyil, mahiyətinə də yönəldilməlidir.

Səhmdarlar vasitəsilə fəaliyyət göstərən Azərbaycan Respublikasının hökuməti Bankın fəaliyyətinə nəzarət edir. Azərbaycan Respublikasının hökuməti öz dövlət orqanları və digər təşkilatlar (birlikdə "dövlət müəssisələri") vasitəsilə əhəmiyyəti sayda müəssisələrə birbaşa və ya dolayısı ilə nəzarət edir və bunlara əhəmiyyətli təsir göstərir. Azərbaycan Respublikasının Hökuməti ictimaiyyətə və ya mülkiyyəti/nəzarəti altında olan müəssisələr hökumətin mülkiyyətində və ya birbaşa və ya dolayısı ilə nəzarəti altında olan müəssisələrin tam siyahısını təqdim etmir. Belə vəziyyətə Bankın rəhbərliyi yalnız hazırlı daxili idarəetmə sisteminin dövlətin nəzarəti altında olan müəssisələrlə əməliyyatlarla bağlı təqdim etməyə imkan verdiyi məlumatı, habelə rəhbərliyin ən yaxşı biliyinə görə dövlətin nəzarəti altında olan müəssisə hesab oluna bilən müəssisələr haqqında məlumatları açıqlamışdır.

Aidiyyəti olan şəxslər aidiyyəti olmayan təreflərin həyata keçirə bilmədiyi əməliyyatlarda iştirak edə bilər və aidiyyəti olan şəxslər arasında əməliyyatlar aidiyyəti olmayan şəxslər arasında əməliyyatlarla eyni şərtlər, müddət və məbləğdə aparılmaya bilər.

Gələn təqdimatın təqdimatçılarının
Mətbəəsi: 100-200-200
Gələn təqdimatın təqdimatçılarının
Mətbəəsi: 100-200-200

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

24. Aidiyyəti olan şəxslərə dair açıqlamalar (davamı)

Aidiyyəti olan şəxslərlə əməliyyatların həcmi, ilin sonunda qalıq balansları və il üzrə əlaqəli xərc və gelir aşağıda göstərilir:

	2019		2018		
	Səhmdarlar	Ümumi nəzarət altında olan müəssisələr	Əsas rəhbərlik heyəti	Səhmdarlar	Ümumi nəzarət altında olan müəssisələr
1 yanvarda kredit qalığı, ümumi	-	27,818	231	-	43,078
İl ərzində verilmiş kreditlər	-	-	-	-	-
İl ərzində kredit ödəmələri	-	(11,495)	(69)	-	(14,930)
Digər hərəketlər	-	-	-	-	(330)
31 dekabrda kredit qalığı, ümumi	-	16,323	162	-	27,818
Çıxılsın: 31 dekabrda dəyərsizləşmə üçün ehtiyat	-	-	-	-	-
31 dekabrda kredit qalığı, xalis	-	16,323	162	-	27,800
Kreditlər üzrə faiz geliri	-	758	16	-	1,373
Kredit zərərinin qaytarılması	-	18	-	-	1,565

	2019		2018		
	Səhmdarlar	Ümumi nəzarət altında olan müəssisələr	Əsas rəhbərlik heyəti	Səhmdarlar	Ümumi nəzarət altında olan müəssisələr
1 yanvarda depozitlər	-	76,960	-	-	71,103
İl ərzində alınmış depozitlər	-	-	-	-	19,092
İl ərzində ödənilmiş depozitlər	-	(76,960)	-	-	(13,235)
31 dekabrda depozitlər	-	-	-	-	76,960
31 dekabrda cari hesablar	-	21,222	10	-	20,568
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	-	31,084	-	-	46,771
Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	-	1,725	-	-	1,351
Kredit təşkilatları və dövlət təşkilatlarına ödəniləcək məbləğlər	-	96,163	-	-	73,616
İnvestisiya qiymətli kağızları	-	56,215	-	-	51,782
Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər üzrə faiz geliri	-	1,746	-	-	2,177
İnvestisiya qiymətli kağızları üzrə faiz geliri	-	2,613	-	-	1,536
Müştəri depozitləri üzrə faiz geliri	-	205	-	-	2,504
Kredit təşkilatları və dövlət təşkilatlarına ödəniləcək məbləğlər üzrə faiz xərci	-	1,669	-	-	1,509
Digər əməliyyat xərcləri	-	2,902	-	-	2,071
Əməliyyat geliri	-	768	-	-	794

Əsas rəhbərlik heyətinə ödənişlər aşağıdakılardan ibarətdir:

	2019	2018
Əmək haqqı və digər ödənişlər	412	326
Sosial siyortə xərcləri	91	72
Əsas rəhbərlik heyətinə cəmi ödənişlər	503	398

31 dekabr 2019-cu il tarixində başa çatan il üzrə əsas rəhbərlik heyəti üç (2018-ci il: üç) üzvdən ibarət olmuşdur.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

25. Kapitalın adekvatlığı

Bank fəaliyyətinə məxsus olan risklərdən qorunmaq məqsədilə kapital bazasını fəal şəkildə idarə edir. Bankın kapitalının adekvatlığına ARMB tərəfindən Banka nəzarət çərçivəsində nəzarət edilir.

Bank tərəfindən kapitalın idarə edilməsi siyasetinin əsas məqsədi – Bankda kapitalla bağlı müəyyən olunmuş xarici tələblərin yerinə yetirilməsinin, habelə fəaliyyətin həyatına keçirilməsi və səhmdar dəyərinin maksimal artırılması məqsədilə yüksək kredit reytinginin və sağlam kapital nisbətlərinin dəstəklənməsinin təmin edilməsidir.

Bank iqtisadi şərait və fəaliyyətinin risk xüsusiyyətləri dəyişdikcə kapital strukturunu idarə edir və müvafiq düzəlişlər aparır. Kapitalın strukturunu saxlamaq və ya bu strukturda düzəlişlər etmək məqsədilə Bank səhmdarlara dividend ödənişləri məbleğində düzəlişlər edə, kapitali səhmdarlara qaytara və ya kapital qiymətləri kağızlarını buraxa bilər. Keçən illərlə müqayisədə məqsəd, siyaset və proseslərdə dəyişikliklər baş verməmişdir.

31 dekabr 2019-cu il tarixində çıxılmalardan sonra Bankın tənzimləyici kapitalı 47,755 AZN olmuş, bu da ARMB tərəfindən müəyyən edilmiş 50,000 AZN minimal səviyyədən aşağıdır.

Azərbaycan Respublikasının hökuməti Bankın ARMB-nin tənzimləyici tələblərinə uyğunluğunu və normal fəaliyyətini davam etdirməsini təmin etmək üçün zəruri kapital qoyuluşunu təmin etmeye hazırlıdır.

Rəhbərlik hesab edir ki, Bank gələcəkdə Banka qarşı sanksiyalarla rastlaşmayacaq.

ARMB kapitalın adekvatlığı əmsali

ARMB banklardan kapital üçün minimal 1-ci dərəcəli kapitalı və məcmu kapitalın adekvatlığı əmsalını risk dərəcəsi üzrə ölçülülmüş aktivlərin, müvafiq olaraq, 5.5% (2018-ci il: 5%) və 11% (2018-ci il: 10%) dərəcələrində saxlamağı tələb edir.

31 dekabr 2019-cu və 2018-ci il tarixlərinə Bankın bu əsasla 1-ci dərəcəli kapitalı və məcmu kapitalın adekvatlığı əmsali aşağıdakı kimi olmuşdur:

	2019	2018
1-ci dərəcəli kapital	45,657	50,223
2-ci dərəcəli kapital	2,453	2,104
Çıxılsın: kapitaldan tutulmalar	(355)	(280)
Cəmi nizamlayıcı kapital	47,755	52,047
Risk dərəcəsi üzrə ölçülmüş aktivlər	144,167	210,664
Kapital adekvatlığı əmsali (1-ci dərəcəli kapital)	31.67%	23.30%
Kapital adekvatlığı əmsali (Cəmi kapital)	33.12%	24.18%

26. Hesabat tarixindən sonra baş vermiş hadisələr

Son zamanlar koronavirus (COVID-19) pandemiyasının sürətli inkişafı fonunda bir çox ölkələr, o cümlədən Azərbaycan Respublikası, bazar iştirakçılarının işgüzar fəaliyyətinin səviyyəsinə və əməkpiyasa əhəmiyyətli təsir göstərən karantin tədbirlərini tətbiq etmişdir. Həm pandemiyanın özünü, həm də onun nəticələrini minimuma endirmək üçün görülən tədbirlərin müxtəlif sahələrdən olan şirkətlərin əməliyyatlarına təsir göstərecəyi gözlənilir. Bank, bu pandemiyani hesabat tarixindən sonra baş vermiş, əməkpiyət effektini hazırlı təxirdə məntiqi şəkildə müəyyən etmək mümkün olmayan və düzəlişlərin aparılmasını tələb etməyən bir hadisə kimi qəbul edir.

2020-ci ilin mart ayından etibarən fond, valyuta və əmtəə bazarlarında ciddi dəyişkənlək, o cümlədən neft qiymətlərinin enməsi müşahidə olunur. Bu hadisələrə cavab olaraq, 2020-ci ilin mart ayında Azərbaycan Respublikasının Prezidenti pandemiyanın təsirini minimuma endirmək üçün tədbirlər planı haqqında fərman imzalamışdır. Bu fərmana uyğun olaraq ölkədə fərdi şəxslərə və müxtəlif müəssisələrə dəstək məqsədi ilə 2.5 milyon AZN məbleğində böhran əleyhinə stimul paketi hazırlanır. Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı manatın məzənnəsinin sabitliyini təmin edən monetar siyasetini davam etdirir. Hal-hazırda Bankın rəhbərliyi dəyişən mikro və makroiqtisadi şərtlərin Bankın maliyyə vəziyyətinə və fəaliyyətinə potensial təsirini təhlil etməkdədir.

3 mart 2020-ci ildə 9,000 AZN məbleğində kredit Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyinin eyni məbleğdə depoziti ilə maliyyələşdirilərək tam ödənilmişdir. Müvafiq depozit də götürülmüşdür.